

การสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ
ผู้ใหญ่ตอนต้น: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
คนว่างงานและคนมีงานทำในปี 2543

ปริญญานิพนธ์
ของ
รวีพรรณ เสงฆ์พัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
เมษายน 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ
ผู้ใหญ่ตอนต้น: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
คนว่างงานและคนมีงานทำในปี 2543

บทคัดย่อ
ของ
รวีพรรณ เลขะวิวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
เมษายน 2544

รวีพรรณ เลชะวิวัฒน์. (2544). การสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ใหญ่ตอนต้น : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคนว่างงานและคนมีงานทำในปีพ.ศ. 2543. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำนิม.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและการสนับสนุนทางสังคมระหว่างกลุ่มคนว่างงานกับกลุ่มคนที่มีงานทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม , เปรียบเทียบความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและการสนับสนุนทางสังคมตามปัจจัยทางชีวสังคม รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองทั้งในกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนที่มีงานทำ

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี จำนวน 349 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มคนว่างงานที่มาลงชื่อเพื่อหางานทำที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือผู้ว่างงานที่เข้ารับการฝึกอบรมในสาขาใดสาขาหนึ่งกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางจำนวน 173 คน ส่วนอีกกลุ่มเป็นผู้มีงานทำที่เป็นเพื่อนหรือบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ว่างงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 176 คนเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์กและแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของแบรนต์และไวน์เนอร์

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยมีดังนี้

1.กลุ่มคนว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มคนมีงานทำทั้งในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคมทุกกลุ่ม ยกเว้นในกลุ่มย่อยที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย กลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจนและกลุ่มระดับการศึกษานอปริญญาหรือปวส. ซึ่งพบว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานกับคนมีงานทำไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.กลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคมเกือบทุกกลุ่ม ยกเว้น ในกลุ่มย่อยที่มีอายุ 29 – 33 ปี กลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจนและกลุ่มที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน ซึ่งพบว่ากลุ่มคนมีงานทำได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนว่างงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.กลุ่มคนว่างงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในกลุ่มย่อยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกันโดยคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีและปานกลางจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.กลุ่มคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในกลุ่มย่อยที่มีรายได้แตกต่างกันโดยคนมีงานทำที่มีรายได้ 5,001 – 10,000บาทต่อเดือนกับ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนมีงานทำที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5.กลุ่มคนว่างงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.กลุ่มคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกันยกเว้นกลุ่มคนมีงานทำที่มีรายได้แตกต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันโดยกลุ่มคนมีงานทำที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าคนมีงานทำที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนและคนที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

7.ในกลุ่มคนว่างงาน การสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวก ส่วนในกลุ่มคนที่มีการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในบางประเด็นเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะสังคมและการอบรมเลี้ยงดูของไทยกับต่างประเทศแตกต่างกัน

SOCIAL SUPPORT AND SELF – ESTEEM IN YOUNG ADULthood :
A COMPARATIVE STUDY BETWEEN UNEMPLOYED AND
EMPLOYED PERSONS IN 2000

AN ABSTRACT
BY
RAWEEPAN LEKHAWIPAT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
April 2001

Raweepan Lekhawipat. (2001). *Social Support and Self – Esteem in Young Adulthood : A Comparative Study between Unemployed and Employed Persons in 2000*. Master thesis, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Niyada Chittcharat , Assit. Prof. Pranot Kaochim.

The objectives of this research were : to compare self - esteem and social support between unemployed and employed in a whole group and subgroups as divided by biosocial factors ; to compare self - esteem and social support as according to biosocial factors and to investigate the relationship between social support and self – esteem in unemployed group and employed group.

The sample consisted of 349 young adults aged between 20 – 40 years , divided into two groups : the first group was the 173 unemployed who registered to find jobs in the project for helping unemployed or those who received training in Central Institute for Skill Development , Ministry of Labour and Social Welfare. Another group was the 176 employed who were friends or had close relationship with the unemployed. Instruments used in this research were Rosenberg Self – Esteem Scale and Personal Resource Questionnaire which were translated by the researcher.

The data were analyzed by using percentage , arithmetic means , standard deviation , t – test , F – test and Pearson 's product moment correlation coefficient. The research result were as follows :

1. The unemployed had higher self – esteem than employed both in a whole group and almost every subgroups as divided by biosocial factors except in the subgroups which had marital status divorce or widows or poor family economic status or level of Diploma where it was found that self – esteem of the unemployed and the employed were not different , at the significant level of .05.

2. There were insignificantly different in social support of the unemployed and the employed both in a whole group and almost every subgroups as divided by biosocial factors except in the subgroups which age between 29 – 33 years old or poor family economic status or income 10,001 – 20,000 baht per month where it was found that social support of the unemployed had lower social support than the employed , at the significant level of .05.

3. The unemployed with different biosocial factors were not different in self – esteem , except in the subgroups with different family economic status where it was found that the unemployed who had good and middle family economic status had higher self – esteem than those with poor family economic status , at the significant level of .05.

4. The employed with different biosocial factors were no different in self – esteem , except in the subgroups with different incomes where it was found that the employed who had an income of 5,001 – 10,000 baht per month and 10,001 – 20,000 baht per month had higher self – esteem than those with an income lower than 5,000 baht per month , at the significant level of .05.

5. The unemployed with different biosocial factors were not significantly different in social support , at the significant level of .05.

6. The employed with different biosocial factors were no different in social support , except in the subgroups with different incomes where it was found that the employed who had an income of 10,001 – 20,000 baht per month had higher social support than those with an income lower than 5,000 baht per month and income higher than 20,000 baht per month , at the significant level of .05.

7. There was a statistically significant positive correlation between social support and self – esteem at the significant level of .05 in the group of unemployed , but no statistically significant correlation in the employed.

The results supported only some hypothesis of this study might be due to the fact that social life styles and discipline of Thailand and other countries were not the same.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ
ผู้ใหญ่ตอนต้น:การศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
คนว่างงานและคนมีงานทำในปี 2543

ของ

นางสาววิพรรณ เลขะวิวัฒน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

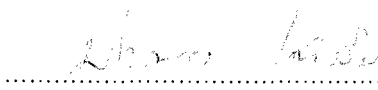
วันที่ ๒๕ เดือน เมษายน พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

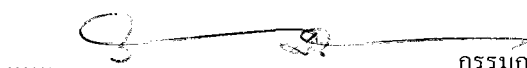
ประธาน

(อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต แก้วนิม)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

ได้รับทุนส่งเสริมการวิจัยจาก

ทุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2543 จำนวนเงิน 6,000 บาท

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ช่วยชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบเนื้อหา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำจิม กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ พร้อมกันนี้ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่กรุณาเสียสละเวลาเพื่อเป็นกรรมการสอบปากเปล่า

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางและผู้อำนวยการโครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณบิดามารดาและญาติพี่น้องทุกท่าน รวมทั้งขอบคุณเพื่อนทุกคนและทุกกลุ่มที่เป็นกำลังใจช่วยเหลือสนับสนุน ให้การทำงานครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่กฤษณา ครามแสง ที่กรุณาให้ข้อชี้แนะให้การอภิปรายผลการวิจัย คุณเยาวรี เจริญสวัสดิ์ที่กรุณาแนะนำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ และคุณเนงลักษณ์ เณลินบุญ ที่กรุณาไปช่วยในการเก็บข้อมูล ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ตึกสิริกิติ์ ชั้น 6 ทุกท่านและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ที่เปิดโอกาสให้ศึกษาต่อในครั้งนี้

คุณประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาครั้งนี้ขอมอบแด่ผู้ว่างงานทุกท่าน

รวีพรรณ เลขะวิวัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 ใจหน้า.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
ประชากร.....	4
กลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรในการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
นิยามปฏิบัติการ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารเกี่ยวกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น.....	12
ความหมายของวัยผู้ใหญ่.....	12
การแบ่งวัยผู้ใหญ่.....	12
วัยผู้ใหญ่ตอนต้น.....	13
การแบ่งช่วงของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น.....	14
ภารกิจเชิงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น.....	16
เอกสารเกี่ยวกับงานอาชีพ.....	17
ความหมายของงานอาชีพ.....	17
ความสำคัญของงานอาชีพ.....	18
การจัดแบ่งประเภทของงานอาชีพ.....	18
เอกสารเกี่ยวกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ.....	20
ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ.....	20
ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจกับการว่างงาน.....	24
เอกสารเกี่ยวกับการว่างงาน.....	25
ความหมายของการว่างงาน.....	25
ประเภทของการว่างงาน.....	26
ปฏิกิริยาการตอบสนองของผู้ว่างงานต่อการว่างงาน.....	27
ปฏิกิริยาการตอบสนองของผู้ว่างงานกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง.....	28
ผลกระทบของการว่างงาน.....	29

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า	
		2(ต่อ) เอกสารเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง..... 32
		ความหมายของความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง..... 32
		องค์ประกอบของความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง..... 33
		พัฒนาการของความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง..... 34
		ลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ..... 36
		ปัจจัยทางชีวสังคมต่อความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง..... 37
		งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการทำงานกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง..... 38
		เอกสารเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม..... 41
		ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม..... 42
		ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม..... 43
		ระดับของการให้การสนับสนุนทางสังคม..... 46
		ความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคม..... 47
		องค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคม..... 47
		ปัจจัยที่มีผลต่อการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงาน..... 47
		งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพการทำงานกับการสนับสนุนทางสังคม..... 48
		งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง..... 51
		สมมุติฐานการวิจัย..... 51
		กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 52
3		วิธีการดำเนินการวิจัย..... 53
		ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 53
		เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 54
		การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ..... 58
		วิธีดำเนินการวิจัย..... 58
		การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 59
4		ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 60
		การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 60
		ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 60

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผลการวิจัย.....	75
การอภิปรายการทดสอบสมมุติฐาน.....	75
การอภิปรายผลเพิ่มเติมที่ได้จากการวิจัย.....	81
ข้อจำกัดในการทำวิจัย.....	82
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	82
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	83
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	94
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	114

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวน และร้อยละของคนว่างงาน และคนมีงานทำจำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคม	61
2	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม.....	62
3	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม.....	64
4	เปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองตามปัจจัยทางชีวสังคมในกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำ โดยการทดสอบ F.....	66
5	การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน.....	68
6	การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนมีงานทำที่มีรายได้ต่างกัน.....	68
7	เปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมตามปัจจัยทางชีวสังคมในกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำโดยใช้การทดสอบ F (F – test).....	69
8	การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยการได้รับการสนับสนุนทางสังคมคนมีงานทำที่มีรายได้ต่างกัน.....	71
9	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและคนมีงานทำ.....	71

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ระยะพัฒนาการในช่วงวัยผู้ใหญ่.....	15
2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับปฏิกิริยาการปรับตัว ของบุคคลที่ว่างงาน.....	29
3 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับอัตมโนทัศน์ตามปณิธานที่มีอิทธิพล ต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง.....	36

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

วัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นช่วงวัยที่ก้าวจากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางกายเจริญเต็มที่ เป็นระยะทดลองเพื่อหาแนวทางชีวิตที่ตนต้องการ และพอใจสืบเนื่องมาจากวัยรุ่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 391) ตามทฤษฎีพัฒนาการของเฮฟวิกเฮอร์ท (Havighurst) นั้นงานตามขั้นพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นคือ การเลือกคู่ครอง การเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตกับคู่ครอง การสร้างครอบครัว การเลี้ยงบุตร การตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัย การเริ่มงานอาชีพ การรับผิดชอบในหน้าที่การงานและการค้นหากลุ่มทางสังคม (Thomas. 1992 : 134; Cook. 1983 : 9)

การประกอบอาชีพเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นและสำคัญของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเพราะเป็นเครื่องชี้ความเป็นผู้ใหญ่และเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทั้งห้าของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) (ปรีชา ธรรมมา. 2541) โดยทำให้มีความรู้สึกว่ามีฐานะทางการเงิน มีอิสระเสรี มีหน้ามีตา มีความมั่นคงทางจิตใจ การตั้งตัวได้เป็นหลักฐาน ได้รับการยอมรับในสังคม เป็นการสร้างฐานะทางครอบครัว มีเกียรติและการประสบความสำเร็จในชีวิตด้านต่างๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 393)

สภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันมีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ปัญหาดังกล่าวหมายรวมถึงปัญหาในการดำรงชีวิต ปัญหาด้านอาชีพและปัญหาสัมพันธภาพด้านสมาชิกในครอบครัวและสังคม โดยจะเห็นได้จากที่ภาคเอกชนมีการปรับองค์กรเพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหรือตัดธุรกิจที่ทำรายได้น้อยบางประเภทออกไป (รังสรรค์ หทัยเสรี. 2541 : 21) ซึ่งทำให้ต้องมีการปลดคนงานบางส่วนออกเพื่อความอยู่รอดของกิจการ จากผลการสำรวจการมีงานทำของประชากรรอบที่ 3 เดือนสิงหาคม 2541 ของกองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ (แรงงานปริทัศน์. 2541 : 7-8) พบว่าจำนวนประชากรทั้งสิ้น 61.3 ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานรวม 33.0 ล้านคน (53.8 %) และเป็นผู้ใหญ่นอกกำลังแรงงาน 28.3 ล้านคน โดยในเดือนกุมภาพันธ์ 2541 พบว่า มีผู้ใหญ่ที่ว่างงาน 1.5 ล้านคนหรือคิดเป็นอัตราการว่างงาน (ร้อยละของผู้ว่างงานต่อผู้ใหญ่ที่อยู่ในกำลังแรงงานรวม) ร้อยละ 4.6 ในเดือนพฤษภาคม 2541 มีผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นเป็น 1.6 ล้านคน หรือเป็นอัตราว่างงานร้อยละ 5.0 ส่วนในเดือนสิงหาคม 2541 มีผู้ว่างงานเพียง 1.1 ล้านคน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 3.3 ซึ่งอัตราการว่างงานได้ลดลงเนื่องจากเป็นช่วงฤดูเกษตรกรรมจึงมีการจ้างงานในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นแต่หากเปรียบเทียบกับการว่างงานเดือนเดียวกันในปี 2540 พบว่าการว่างงานเพิ่มขึ้น 8 แสนคน โดยสรุปจะเห็นว่าอัตราการว่างงานของประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และจากการประมาณกำลังแรงงาน การมีงานทำ การว่างงาน (2541) พบว่าผู้ว่างงานในปี 2541 มีประมาณ 13.1 ล้านคนและในปี 2542 จะเพิ่มจำนวนเป็น 13.5 ล้านคน

ปัญหาการว่างงานเป็นปัญหาที่สำคัญต่อประเทศและต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วนเพราะการว่างงานคือ การที่บุคคลในวัยทำงานและประสงค์จะทำงานไม่สามารถใช้ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนคุณสมบัติที่ตนเองมีอยู่ในการแสวงหางานทำ (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. 2539 : 188) อีกทั้งยังหมายถึงบุคคลที่ไม่เคยทำงานมาก่อนเช่นคนที่จบการศึกษาและคนที่ลาออกจากงานเองแต่ในปัจจุบันต้องการที่จะกลับเข้ามาทำงานใหม่ (Hayes & Nutman. 1981 : 2) ซึ่งการว่างงานนั้นจะทำให้ขาดรายได้อันนำมาซึ่งปัญหาแก่ครอบครัวและสังคม

ในที่สุด (Heesacker . 1994 : 283)

การว่างงานจะทำให้บุคคลนั้นมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบแบบกิจวัตรประจำวันคือเป็นคนที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ให้หมดไปกับการกิน และนอน (Doherty & Davies. 1984 : 218) ชอบดื่มสุรา มีความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ โดยทางจิตใจจะส่งผลให้บุคคลนั้นสงสัยในความสามารถของตนเอง (Worchel. 1989 : 446) ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (Heesacker . 1994 : 283) และทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง (Feagin & Feagin. 1997 : 88; Boggs. 1989 : 67; Elliot & Shanahan. 1984) ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงปีค.ศ.1930-1940ของเพอเฟตตี และบิงแฮม (Perfetti & Bingham. 1983 : 195) พบว่า การว่างงานก่อให้เกิดความสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง (Bakke. 1933) รู้สึกด้อย (Beales & Lambert. 1934) รู้สึกอับอาย (Zawadski & Lazarsfeld. 1935) รู้สึกผิดรู้สึกไร้ค่า (Robb.1934) รู้สึกสูญเสียชื่อเสียง (Komarousk. 1940) รู้สึกสูญเสียความเคารพยกย่องในตนเอง ประเมินค่าตนเองในทางลบ ไม่ไว้วางใจในตนเอง (Sutherland & Locke. 1936) และมีการสูญเสียการตระหนักรู้ทางสังคม (Bakke. 1940)

จากการวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาถึงผลกระทบของการว่างงานต่อบุคคลตั้งแต่ปีค.ศ.1980เป็นต้นไปพบว่า โดยภาพรวมการว่างงานทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกในตนเองลดลง (Feather. 1982 : 309-323; Perfetti & Bingham . 1983 : 195-200; Doherty & Davies . 1984 : 217-228; Winefield & Tiggemann. 1991 : 424-431) ซึ่งการที่บุคคลมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำจะส่งผลให้บุคคลมีความรู้สึกสิ้นหวัง ขาดคนช่วยเหลือ ไม่มีอำนาจ ไร้ค่า มีปมด้อย มีความคับข้องใจผิดหวัง เศร้าสร้อย แยกตัว ในบางครั้งอาจแสดงออกโดยการฆ่าตัวตายได้ (Thompson, et al. 1986)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การว่างงานเป็นเหตุการณ์วิกฤติอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเป็นเหตุการณ์ด้านลบในชีวิต บุคคลที่ปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์นี้ไม่ได้จะก่อให้เกิดความเครียด แต่หากบุคคลใดสามารถปรับตัวประคองตนเองจนผ่านพ้นภาวะนี้ไปได้ประสบการณ์ต่างๆจะเปลี่ยนแปลงเป็นด้านบวก (Eby & Buch. 1995 : 27; citing Little 1976; Hartley. 1980) เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้ค้นหาเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญในชีวิตใหม่ โดยการหาทางเลือกใหม่ ละทิ้งซึ่งความไม่พอใจ หรืองานที่ไม่ท้าทายความสามารถ เกิดการประเมินความสามารถของตนเอง สามารถเลือกงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้เกิดการพัฒนาด้านการงานในที่สุด (Eby & Buch. 1995 : 27)

การที่บุคคลจะผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤติจากภาวะว่างงานได้หรือไม่นั้น การสนับสนุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง (Jones. 1991 : 1) เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของมนุษย์ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกต่างๆซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคง เป็นที่รัก เป็นที่ต้องการ อันจะทำให้การมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและมีความหมายขึ้น (จินตนา ยูนิพันธ์. 2529 : 4) เมื่อเกิดเหตุการณ์เป็นภาวะวิกฤติหรือมีความเครียดเกิดขึ้น การสนับสนุนที่เพียงพอจากแหล่งสนับสนุนที่บุคคลนั้นมีอยู่จะช่วยบรรเทาความรุนแรงหรือเป็นการป้องกันไม่ให้ความเครียดนั้นมากระทบจนเกิดความคิดผิดปกติ (Maguire. 1983 : 52)

การสนับสนุนทางสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับคือระดับลึกหรือระดับแคบอันได้แก่ สมาชิกในครอบครัว คนรักหรือสมาชิกในครอบครัว ระดับเครือข่ายคือกลุ่มเพื่อน และระดับกว้างคือสถาบันทางสังคมต่างๆ (ภัทรพงศ์ ประกอบผล. 2534 : 43 ; อ้างอิงจาก Gotlip.n.d.) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ีจะช่วยให้

บุคคลมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และช่วยลดภาวะเครียดได้ (Pender. 1996 : 259) และในคนว่างงานพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจะช่วยชะลอผลกระทบจากการว่างงานได้ (Schlossberg &Leibowitz. 1980 : 204 – 217)

จากงานวิจัยในต่างประเทศพบว่าระดับการสนับสนุนทางสังคมที่สูงจะช่วยป้องกันผลกระทบจากการว่างงานของคนงานอุตสาหกรรมชายในระยะยาวได้ (Retherford, Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Gore.1978 . *Journal of Health and Social Behavior*.p.157-165 and citing Cobb & Kasl . 1977. *Termination: The Consequences of Job Loss*.p. 77-224) ซึ่งการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมแหล่งแรกในภาวะวิกฤติ (Retherford, Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Caplan . 1982. *Family Stress, Coping, and Social Support*. p.200-220) โดยจะช่วยให้คนว่างงานสามารถปรับตัวเข้ากับการว่างงานได้ (Smolak. 1993 : 315;citing Kasl & Cobb. 1982) และยังพบอีกว่าหากสมาชิกในครอบครัวมีการยกย่องสรรเสริญความสามารถ และหมั่นกล่าวถึงความสำเร็จในอดีตของคนว่างงานจะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถไว้ซึ่งความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์และไม่มีประสิทธิภาพลดลง (Retherford , Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Caplan. 1982. *Family Stress, Coping, and Social Support*. p.200-220) อีกทั้งยังสามารถช่วยเหลือผู้ว่างงานในการหางานใหม่ทำ(Smolak. 1993 : 315;citing Kasl & Cobb. 1982) ส่วนคนว่างงานที่ขาดการสนับสนุนทางจิตใจจากครอบครัวจะมีความเครียดและมีความเจ็บป่วยทางร่างกาย (Retherford, Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Gore. 1978. *Journal of Health and Social Behavior* .p. 157-165)

ถึงแม้ว่าครอบครัวจะเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมหลักของบุคคล แต่เพื่อนหรือผู้ที่ใกล้ชิดของบุคคลว่างงานก็มีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือคนว่างงานได้ โดยจากงานวิจัยในต่างประเทศพบว่าเพื่อนเป็นแหล่งสนับสนุนส่วนบุคคลที่สำคัญที่สุดในครอบครัวที่มีเพียงแต่แม่ (Retherford , Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Tietien. 1985. *Journal of Marriage and the Family*. p. 751-760) ส่วนการศึกษาในคนว่างงานนั้นพบว่าเพื่อนเป็นแหล่งในการจัดหาและให้การสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสารเรื่องการหางานทำ ประโยชน์ของการว่างงานและบริการที่ทางรัฐบาลจัดให้(Rethertad, Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Hanlon. 1981. *Journal of Sociology and Social Welfare*. p. 623-637) และในด้านแหล่งสนับสนุนทางสังคมและแหล่งที่

ดูแลคนว่างงานที่เป็นเพศหญิงพบว่าผู้หญิงที่ว่างงานต้องการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน73%และต้องการความช่วยเหลือจากญาติ 77 % (Retherford , Hildreth & Goldsmith. 1989 : 191-204)

ในภาครัฐบาลนั้น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นหน่วยงานหลักที่ให้ความช่วยเหลือดูแลคนว่างงานโดยได้มีการจัดตั้งโครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้างขึ้นเพื่อลดความเดือดร้อนของผู้ถูกเลิกจ้างให้เกิดขวัญและกำลังใจและมีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางขึ้นเพื่อเพิ่มทักษะและพัฒนาฝีมือแรงงานในหลายสาขาวิชาชีพในให้บุคคลทั่วไปและบุคคลที่ว่างงาน อีกทั้งมีการจัดการฝึกเตรียมเข้าทำงานสำหรับแรงงานใหม่ ให้มีความรู้ความสามารถ พร้อมสำหรับการทำงาน ซึ่งน่าจะช่วยบุคคลเหล่านี้มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น

ในประเทศไทยถึงแม้ว่าอัตราการว่างงานจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่กลับพบว่าไม่เคยมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงการสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานเลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการว่างงานนั้นจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอย่างไร การสนับสนุนทางสังคมของคน

ว่างงานเป็นอย่างไร มีปัจจัยทางชีวสังคมใดบ้างที่ส่งผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองคนว่างงานและมีปัจจัยทางชีวสังคมใดบ้างที่ส่งผลต่อการสนับสนุนทางสังคมของคนว่างงาน ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถนำไปหาแหล่งความช่วยเหลือที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของคนว่างงาน ในงานวิจัยนี้เพื่อให้ผลการศึกษามีความชัดเจนขึ้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับคนที่มีการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวมและในกลุ่มที่แยกย่อยตามปัจจัยทางชีวสังคม (อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพในปัจจุบันหรืออาชีพก่อนการว่างงาน และการเข้ารับการฝึกอบรม)
2. เพื่อเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มที่แยกย่อยตามปัจจัยทางชีวสังคม (อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพในปัจจุบันหรืออาชีพก่อนการว่างงาน และการเข้ารับการฝึกอบรม)
3. เปรียบเทียบความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองตามตัวแปรทางชีวสังคม (อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพในปัจจุบันหรืออาชีพก่อนการว่างงาน และการเข้ารับการฝึกอบรม)ทั้งในกลุ่มคนว่างงานและคนที่มีการทำงาน
4. เปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมตามตัวแปรทางชีวสังคม (อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพในปัจจุบันหรืออาชีพก่อนการว่างงาน และการเข้ารับการฝึกอบรม) ทั้งในกลุ่มคนว่างงานและคนที่มีการทำงาน
5. เพื่อศึกษาและหาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองทั้งในกลุ่มคนว่างงานและคนที่มีการทำงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ในระดับครอบครัวและชุมชนทำให้เกิดความเข้าใจปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากภาวะการว่างงาน สามารถให้การสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม และตรงตามความต้องการของคนว่างงาน
2. ในระดับสถาบันทางสังคมโดยเฉพาะงานทางด้านงานบริการสังคมสงเคราะห์ทำให้ได้แนวทางในการจัดรูปแบบของงานสังคมสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนว่างงานเพื่อเป็นแรงสนับสนุนให้คนว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น
3. ในด้านการศึกษา ทำให้เกิดการขยายความรู้ในเรื่องความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงาน
4. นำความรู้เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมาเป็นแนวทางช่วยเสริมสร้างให้บุคคลว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ คนที่มีงานทำและคนว่างงาน โดยทุกคนมีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานครในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ถึง มิถุนายน 2543

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี ไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานภาพสมรส โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ คนว่างงานจำนวน 173 คน และคนที่มีการทำงานจำนวน 176 คน โดยทุกคนมีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ถึง มิถุนายน 2543

ตัวแปรในการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อ 1 และ 2 มีตัวแปรดังนี้

ก. ตัวแปรต้น คือ สภาพการมีงานทำ แบ่งเป็น

1. การมีงานทำ
2. การว่างงาน

ข. ตัวแปรจัดกลุ่ม คือปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่

1. เพศ แบ่งเป็น

- ชาย
- หญิง

2. อายุ แบ่งเป็น

- อายุ 20 - 28 ปี
- อายุ 29 - 33 ปี
- อายุ 34 - 40 ปี

3. สถานภาพสมรส แบ่งเป็น

- โสด
- คู่
- หย่าร้าง หรือหม้าย

4. ฐานะทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น

- ดี
- ปานกลาง
- ยากจน

5. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษา หรือ ปวช.
- อนุปริญญา หรือ ปวส.
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าระดับปริญญาตรี

6. รายได้ แบ่งเป็น

- น้อยกว่า 5,000 บาท
- 5,001 – 10,000 บาท
- 10,001 – 20,000 บาท
- มากกว่า 20,000 บาท

7. อาชีพในปัจจุบัน หรืออาชีพก่อนการว่างงาน แบ่งเป็น

- กลุ่มงานวิชาชีพ วิชาการ หรืองานบริหารจัดการ
- กลุ่มงานกึ่งวิชาชีพ หรือแรงงาน

8. การฝึกอบรม แบ่งเป็น

- ได้รับการฝึกอบรม
- ไม่ได้รับการฝึกอบรม

ค. ตัวแปรตาม ในวัตถุประสงค์ข้อ 1 คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ส่วนวัตถุประสงค์ข้อ 2 คือ การสนับสนุนทางสังคม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 3 และ 4 มีตัวแปรดังนี้

ก. ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่

1. เพศ แบ่งเป็น

- ชาย
- หญิง

2. อายุ แบ่งเป็น

- อายุ 20 - 28 ปี
- อายุ 29 - 33 ปี
- อายุ 34 - 40 ปี

3. สถานภาพสมรส แบ่งเป็น

- โสด
- คู่
- หย่าร้าง หรือหม้าย

4. ฐานะทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น

- ดี
- ปานกลาง
- ยากจน

5. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษา หรือ ปวช.
- อนุปริญญา หรือ ปวส.
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าระดับปริญญาตรี

6. รายได้ แบ่งเป็น

- น้อยกว่า 5,000 บาท
- 5,001 – 10,000 บาท
- 10,001 – 20,000 บาท
- มากกว่า 20,000 บาท

7. อาชีพในปัจจุบัน หรืออาชีพก่อนการว่างงาน แบ่งเป็น

- กลุ่มงานวิชาชีพ วิชาการ หรืองานบริหารจัดการ
- กลุ่มงานกึ่งวิชาชีพ หรือแรงงาน

8. การฝึกอบรม แบ่งเป็น

- ได้รับการฝึกอบรม
- ไม่ได้รับการฝึกอบรม

ข. ตัวแปรจัดกลุ่ม คือ สภาพการมีงานทำ ได้แก่

- การมีงานทำ
- การว่างงาน

ก. ตัวแปรตาม ในวัตถุประสงค์ข้อ 3 คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ส่วนวัตถุประสงค์ข้อ 4 คือ

การสนับสนุนทางสังคม

5. วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 5 ตัวแปรที่หาความสัมพันธ์ คือ การสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ว่างงาน หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 20—40 ปี) ที่เคยมีงานทำมาก่อน แต่ในระยะที่เก็บข้อมูลไม่ได้ทำงานใดๆทั้งสิ้น มีความประสงค์ที่จะทำงานและสามารถทำงานได้ โดยได้ลงชื่อที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อหางานทำ หรือได้เข้าร่วมในหลักสูตรการฝึกใน

สาขาใดสาขาหนึ่งกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางที่มีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยจะหมายรวมถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่ออกหางานทำ โดยไปติดต่อสถานธุรกิจต่างๆหรือได้ส่งใบสมัครขอทำงานทางไปรษณีย์
2. บุคคลที่ถูกปลดออกจากบริษัท หรือลาออกจากงานเอง
3. บุคคลที่ทำงานให้แก่ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างซึ่งมีชั่วโมงทำงานน้อยกว่า 20 ชั่วโมงและต้องการทำงานเพิ่มขึ้น
4. บุคคลที่ไม่ได้หางานทำเนื่องจากหางานที่เหมาะสมกับตนเองไม่ได้หรือที่จะเริ่มงานใหม่ หรือรอฤดูกาล

คนมีงานทำหมายถึงบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 20-40 ปี) ที่เป็นเพื่อนหรือบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมของผู้ว่างงาน ซึ่งมีสถานภาพเช่นอายุ การศึกษา ใกล้เคียงกับผู้ว่างงาน โดยผู้ว่างงานเป็นผู้ให้รายชื่อหรือที่อยู่ไว้ ซึ่งในระยะเวลา 60 วันก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลมีงานทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมงหรือมีธุรกิจหรือไร่นาเกษตรเป็นของตนเอง

นิยามปฏิบัติการ

สถานภาพสมรสหมายถึงสถานภาพของการสมรสที่กลุ่มตัวอย่างรายงานในแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น

1. โสด คือ บุคคลที่ยังไม่ได้มีคู่ครองทั้งทางพฤตินัย และนิตินัย
2. คู่ คือ บุคคลที่มีคู่ครองทางพฤตินัย หรือทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย
3. หย่าร้าง คือ บุคคลที่เคยมีคู่ครองแต่ในขณะที่ทำการเก็บข้อมูลได้เลิกการเกี่ยวข้องกับคู่ครองคนทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย และหย่าร้าง คือ บุคคลที่เคยมีคู่ครอง แต่คู่ครองได้เสียชีวิตไปแล้ว

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้กับรายจ่ายทั้งหมดต่อเดือนของครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าเพียงพอหรือไม่โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ดี หมายถึง มีเงินเก็บบ้าง มีเงินมีใช้ไม่เดือดร้อน และไม่เป็นหนี้คนอื่น
2. ปานกลาง หมายถึง มีเงินพอใช้ในแต่ละเดือน ซึ่งในบางเดือนอาจมีเงินเหลือเก็บบ้าง ไม่ต้องกู้ยืมหรือเป็นหนี้

3. ยากจน หมายถึง มีเงินไม่พอใช้จ่ายในแต่ละเดือน ต้องหยิบยืมตลอดและเป็นหนี้

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น

1. ระดับประถมศึกษา
2. ระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช.
3. ระดับอนุปริญญา หรือ ปวส.
4. ระดับปริญญาตรี
5. สูงกว่าปริญญาตรี

รายได้ หมายถึง รายได้ต่อเดือนก่อนการว่างงานในกลุ่มตัวอย่างที่ว่างงานหรือหมายถึงรายได้ต่อเดือนในปัจจุบันของผู้ที่มีงานทำ แบ่งเป็น

1. น้อยกว่า 5,000 บาท
2. 5,001 – 10,000 บาท
3. 10,001 – 20,000 บาท
4. มากกว่า 20,000 บาท

อาชีพปัจจุบันหรืออาชีพก่อนว่างงาน หมายถึง อาชีพที่บุคคลที่มีงานทำทำอยู่ในปัจจุบันหรือเป็นอาชีพที่บุคคลว่างงานเคยทำก่อนที่จะว่างงาน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มงานวิชาชีพ วิชาการ บริหารและจัดการ จะหมายรวมถึงบุคคลที่ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ปฏิบัติงานบริหาร และงานจัดการ

2. กลุ่มงานกึ่งวิชาชีพและแรงงานได้แก่บุคคลที่ประกอบอาชีพ เสมียน พนักงาน เลขานุการ ผู้ปฏิบัติอาชีพเกี่ยวกับงานการค้า ผู้ปฏิบัติงานอาชีพด้านบริการ ผู้ทำงานกลสิกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมง พราน ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิต ผู้ใช้อุปกรณ์ในการขนส่งและกรรมกร หรือคนงาน

การได้รับการฝึกอบรม หมายถึง การได้หรือไม่ได้ได้รับการฝึกอบรมในสาขาหนึ่งสาขาใดกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง แบ่งเป็น

1. ได้รับการฝึกอบรม
2. ไม่ได้รับการฝึกอบรม

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งประเมินโดยใช้แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าของตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self -Esteem Scale : RSES ; Rosenberg , 1979) เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบประเมินคำตอบด้วยตนเองประกอบด้วย 10 ข้อคำถาม โดยเป็นข้อความทางบวก และทางลบอย่างละ 5 ข้อ แต่ละข้อให้ผู้ตอบตอบตามความรู้สึก ซึ่งมี 4 ช่วงคือมีความรู้สึกเช่นนั้นเกิดขึ้นตลอดเวลา จนถึง ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเกิดขึ้นเลย คะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 10 – 40 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำ

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การให้และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆ ในสังคมได้ให้การสนับสนุนต่อบุคคลซึ่งมีปัญหาส่วนตัวในรูปแบบต่างๆ โดยแบ่งการสนับสนุนออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ความรักใคร่ผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม (Attachment) เป็นสัมพันธ์ภาพแห่งความใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย และอบอุ่น

2. การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration) เป็นสัมพันธ์ภาพที่เกิดจากการที่บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ทำให้มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้มีความหวังใจและเข้าใจต่อกัน

3. การส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth) เป็นการได้รับการยอมรับในพฤติกรรม และการแสดงออกตามบทบาทของตนในสังคม

4. การได้รับคำแนะนำ (Guidance) เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกิดในภาวะเครียด โดยจะทำให้บุคคลต้องการได้รับการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ และต้องการคำแนะนำจากบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับตน

5. การมีโอกาสดูแลช่วยเหลือผู้อื่น (Opportunity for nurturance) เป็นการที่บุคคลมีความรับผิดชอบต่อการเจริญเติบโตและความสุขสบายของผู้อื่น ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

การสนับสนุนทางสังคมประเมินได้โดยใช้แบบวัด Personal Resource Questionnaire (PRQ 85) ซึ่งเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้ติดต่อขอและได้รับอนุญาตจากเจ้าของผู้สร้างแบบทดสอบคือแบรนด์ท์และไวเนอร์ท์ (Brandt & Weinert .1987 : 591) เป็นแบบวัดในการประเมินตนเองที่ประกอบด้วย 2 ส่วนคือส่วนแรกประกอบด้วยสถานการณ์ในชีวิต 10 สถานการณ์ โดยให้ผู้ตอบใส่แหล่งสนับสนุนที่คาดหวังว่าจะเป็นผู้ช่วยเหลือในแต่ละสถานการณ์และความพึงพอใจต่อแหล่งความช่วยเหลือที่ได้รับเพื่อจะได้ทราบถึงแหล่งสนับสนุนทางสังคมเมื่อบุคคลอยู่ในภาวะวิกฤติ ส่วนที่สองประกอบด้วยคำถาม 25 ข้อเพื่อวัดระดับการสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลนั้นได้รับ โดยแต่ละข้อจะกำหนดช่วงความรู้สึกเป็น 7 ช่วงให้ผู้ตอบตอบตามความรู้สึกของตน คะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 25 – 175 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ในงานวิจัยนี้ การคิดคะแนนการสนับสนุนทางสังคมจะคิดจากส่วนที่ 2 ของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม ส่วนข้อมูลในส่วนที่ 1 จะใช้เพื่อหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์วิกฤติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีงานทำจัดเป็นส่วนหนึ่งในงานตามขั้นพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ดังนั้นการไม่มีงานทำหรือการว่างงานย่อมมีผลกระทบต่อบุคคลนั้นๆ โดยเฉพาะต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองก็จะมีผลทำให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมจะมีความสำคัญต่อบุคคลที่ว่างงานมาก เนื่องจาก การที่บุคคลมีแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่ดีจะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในการที่เราจะศึกษาเรื่อง การสนับสนุนทางสังคม และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคนว่างงานและคนมีงานทำในปีพ.ศ.2543 ให้เข้าใจนั้นผู้วิจัยจึงมีการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น
 - ความหมายของวัยผู้ใหญ่
 - การแบ่งวัยผู้ใหญ่
 - วัยผู้ใหญ่ตอนต้น
 - การแบ่งช่วงของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น
 - ภารกิจเชิงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น
2. เอกสารเกี่ยวกับงานอาชีพ
 - ความหมายของงานอาชีพ
 - ความสำคัญของงานอาชีพ
 - การจัดแบ่งประเภทของงานอาชีพ
3. เอกสารเกี่ยวกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ
 - ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ
 - ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจกับการว่างงาน
4. เอกสารเกี่ยวกับการว่างงาน
 - ความหมายของการว่างงาน
 - ประเภทของการว่างงาน
 - ปฏิกริยาการตอบสนองของผู้ว่างงานต่อการว่างงาน
 - ปฏิกริยาการตอบสนองต่อการว่างงานกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
 - ผลกระทบของการว่างงาน
5. เอกสารเกี่ยวกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
 - ความหมายของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
 - องค์ประกอบของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
 - พัฒนาการของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

- ลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกรู้สีกมีคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ
 - ปัจจัยทางชีวสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการทำงานและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม
- ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม
 - ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม
 - ระดับของการสนับสนุนทางสังคม
 - ความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคม
 - องค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคม
 - ปัจจัยที่มีผลต่อการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงาน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการทำงานกับการสนับสนุนทางสังคม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

เอกสารเกี่ยวกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

ความหมายของวัยผู้ใหญ่

คำว่า “ผู้ใหญ่” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “adult” มาจากภาษาละตินว่า adultus มีความหมายว่า ได้เติบโตถึงขนาดเต็มที่และมีกำลังเต็มที่แล้ว (Grow to Full Size and Strength) หรือมีวุฒิภาวะเต็มที่ (Mature) (สุภัทรา บินทะแพทย์. 2527 : 187) ดังนั้นผู้ใหญ่ก็คือบุคคลที่มีพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ ตลอดจนบทบาททางสังคมสมบูรณ์เต็มที่ พร้อมทั้งจะใช้สถานภาพในสังคมที่พียงมีกับผู้ใหญ่คนอื่นๆ (เชิรศรี วิวิทศิริ. 2527 : 36; วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. 2542 : 119) ถ้าจะกล่าวกันตามกฎหมายแม้จะไม่เหมือนกันในทุกประเทศ ส่วนใหญ่วัยผู้ใหญ่ตามกฎหมายปัจจุบันจะเริ่มตั้งแต่อายุ 20 ปีบริบูรณ์ซึ่งบางที่เรารู้จักตามศัพท์กฎหมายว่าการบรรลุนิติภาวะ ช่วงอายุที่จะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์จะเริ่มตั้งแต่ 21 ปี (สุภัทรา บินทะแพทย์. 2527 : 187) หรือวัยใหญ่นับตั้งแต่สิ้นสุดช่วงเวลาของวัยรุ่น (อายุประมาณ 20-25 ปี) ไปจนถึงสิ้นสุดชีวิต (สุชา จันทน์เอม. 2540; ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540)

การแบ่งวัยผู้ใหญ่

วัยผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีช่วงชีวิตที่ยาวนานนับตั้งแต่เมื่อบุคคลนั้นได้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ใหญ่จนกระทั่งตายการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจได้เกิดขึ้นกับวัยนี้หลายช่วงหลายตอนด้วยกัน แต่ละช่วงก็จะมีลักษณะจิตใจและร่างกาย ตลอดจนปัญหาการปรับตัวที่เกิดจากลักษณะของการเปลี่ยนแปลง ปัญหาที่เกิดจากความกดดันและความคาดหวังของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป (สุภัทรา บินทะแพทย์. 2527 : 188) ซึ่งการกำหนดช่วงอายุของวัยผู้ใหญ่จะแตกต่างกันไปดังนี้

สุชา จันทน์เอม (2540) ได้แบ่งวัยผู้ใหญ่เป็น 2 ช่วง คือ วัยผู้ใหญ่ (Adulthood) นับช่วงอายุจาก 21-40 ปี และวัยกลางคน (Middle age) นับจากอายุ 40-60 ปี

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540) แบ่งวัยผู้ใหญ่เป็น 3 ระยะคือ

1. วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ได้แก่ บุคคลอายุราว 25 ถึง 40 ปี พัฒนาการทางกายเจริญเต็มที่ เป็นระยะทดลองเพื่อหาแนวทางชีวิตที่ตนต้องการและพอใจสืบเนื่องมาจากวัยรุ่นเช่น อาชีพ เพื่อน คู่ครอง และอื่นๆ ได้รับการศึกษาทดลองอย่างถี่ถ้วนระยะนี้จึงเรียกว่า ระยะสำรวจ (Exploratory Period)

2. วัยกลางคน ได้แก่ บุคคลอายุราว 40 ปี ถึง 65 ปี เมื่อเริ่มระยะวัยนี้แบบแผนของชีวิตเข้ารูป หรือเกือบเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลผู้มีการพัฒนาสมวัยที่ผ่านมามีประสบการณ์ประสบความสำเร็จด้านชีวิต ด้านอาชีพ ในระดับและในแนวทางตามประสบการณ์ที่ตนได้สะสมตั้งแต่ระยะวัยทารกสืบมา

3. วัยชรา ได้แก่ บุคคลอายุราว 65 ปีขึ้นไป วัยนี้ปรากฏความเสื่อมถอยทางร่างกาย ทางอารมณ์และทางจิตใจ การเตรียมตัวและการปรับตัวเตรียมรับภาวะความเสื่อมถอยนี้เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญเพื่อเป็นบุคคลที่ดำรงชีวิตวัยชราด้วยความผาสุก

ดูนีย์ ซีรคากร (2526 : 233) แบ่งวัยผู้ใหญ่ออกเป็นวัยย่อยดังนี้

1. วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 20 ปีไปจนถึงอายุประมาณ 40 ปี
2. วัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน (Middle Adulthood or Middle Age) อายุระหว่าง 40-60 ปี
3. วัยผู้ใหญ่ตอนปลายหรือวัยชรา (Late Adulthood or old Age) เริ่มตั้งแต่อายุ 60 ปีไปจนถึงสิ้นสุดชีวิต

เฮฟวิกเฮิร์ท (Havighurst, 1987; citing Turner & Helms, 1994 : 62 ; citing Havighurst, 1987) แบ่งวัยผู้ใหญ่เป็น 3 ช่วงคือ วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) อายุประมาณ 18-30 ปี วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง (Middle Adulthood) อายุ 30-60 ปี และวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (Late Adulthood) อายุ 60 ปีขึ้นไป

อีริกสัน (ดวงเดือน ศาสตราภกร, 2535 : 253 ; อ้างอิงจาก Erikson) แบ่งวัยผู้ใหญ่เป็น 3 ช่วงคือ วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นช่วงของการใกล้ชิดสนิทสนม-การแยกตัว อายุ 20 ปี วัยผู้ใหญ่ตอนกลางเป็นช่วงของการก่อการณ์-การแยกตัวเองออกจากผู้อื่น เป็นช่วงปลายอายุ 20 ปีถึง 50 ปี และวัยผู้ใหญ่ตอนปลายเป็นช่วงของความสมบูรณ์-ความสิ้นหวังอายุ 50 ปีขึ้นไป

การแบ่งวัยผู้ใหญ่ออกเป็นวัยย่อยๆ ไม่ได้ชี้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าทุกคนที่มีอายุนั้นๆ จะอยู่ในวัยดังกล่าวเนื่องจากบางคนอาจมีการเปลี่ยนแปลงเร็วหรือช้ากว่าที่กำหนดไว้ก็ได้ แต่ในงานวิจัยนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่างในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เลือกแนวทางในชีวิตและมีการประกอบอาชีพเพื่อสร้างหลักฐาน โดยกำหนดช่วงอายุระหว่าง 20-40 ปี

วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood)

วัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นช่วงต่อระหว่างวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ตอนกลางโดยอายุอยู่ในช่วง 21-40 ปีเป็นระยะที่มีความเจริญเติบโตทางกายพัฒนาเต็มที่และสมบูรณ์อวัยวะส่วนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปบุคคลมักมีกายแข็งแรง ในด้านอารมณ์นั้นผู้ที่เข้าถึงภาวะอารมณ์แบบผู้ใหญ่ จะเป็นผู้ที่มีความคับข้องน้อย ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีความแน่ใจและมีความมั่นคงทางจิตใจดีกว่าในระยะวัยรุ่น ส่วนด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือลักษณะพัฒนาการทางสังคมนั้นระยะนี้การให้ความสำคัญกับกลุ่มเริ่มลดน้อยลงลงเปลี่ยนแปลงมาสู่สัมพันธ์ภาพและผูกพันกับเพื่อนต่างเพศแบบคู่ชีวิต จุดศูนย์กลางของสัมพันธ์ภาพคือครอบครัว ส่วนผู้ใหญ่ที่ยังไม่มีคู่ครอง

และครอบครัวยังคงให้ความสำคัญต่อกลุ่มเพื่อนร่วมวัยอีกสัปดาห์ แต่ความเข้มของความผูกพันและรักดีเริ่มลดน้อยลง จำนวนสมาชิกของกลุ่มมักจะน้อยลงด้วย (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 194)

การแบ่งช่วงอายุของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

การแบ่งช่วงอายุของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีผู้เสนอแนวคิดไว้หลายแนวคิด ดังนี้

เคนนีย์ (จอร์จันท์ ชูบอิม. 2537 : 3-4 ; อ้างอิงจาก Kennedy. 1978) ได้กล่าวว่าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นวัยที่มีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันไปจากวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ

ช่วงแรกอายุระหว่าง 18-23 ปี เป็นระยะที่บุคคลเตรียมตัวสำหรับการเข้าสู่สังคมใหม่ เริ่มการทำงาน มักจะมีการเปลี่ยนงาน เลือกลงตามความต้องการของตนเอง นับเป็นช่วงเวลาของการค้นหาเอกลักษณ์ ค่านิยม และอุดมการณ์

ช่วงที่สอง อายุระหว่าง 24-34 ปี เป็นช่วงที่บุคคลมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน เช่น การสร้างครอบครัวด้วยการแต่งงานรับบทบาทการเป็นบิดามารดา

ตามแนวคิดของเขาก่อนๆ ในการแบ่งช่วงอายุจะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมรอบๆ ด้านและความคาดหวังของสังคม เช่น ในสังคมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะคาดหวังให้สมาชิกแต่งงานและประกอบอาชีพเร็ว

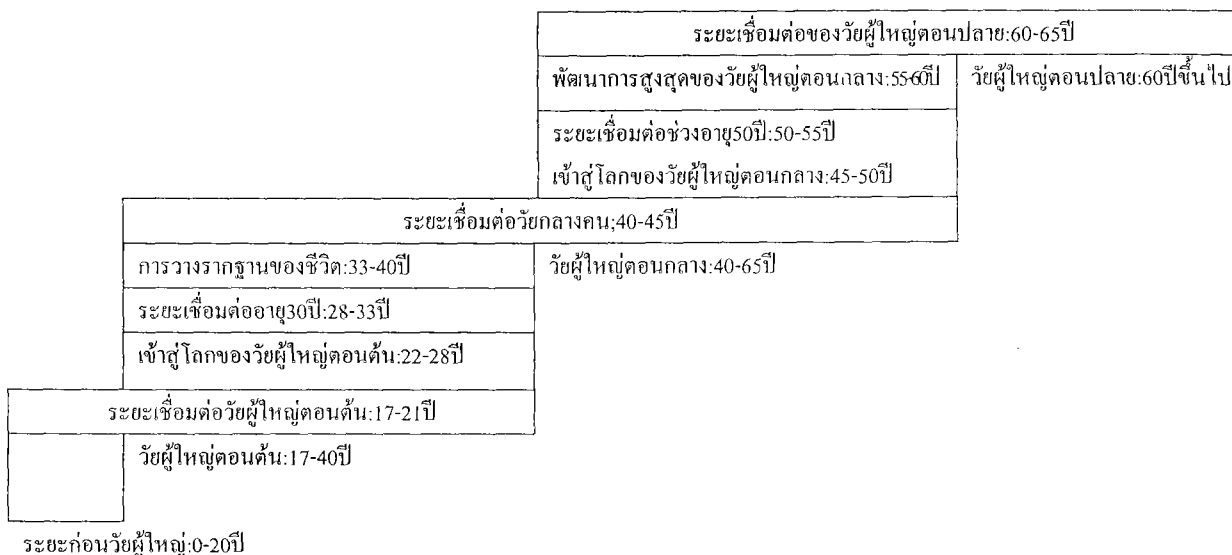
เลวินสัน (Smolak. 1993 : 11 ; citing Levinson. 1978. *The Seasons of a Man's Life*.) ได้แบ่งวงจรชีวิตออกเป็น 4 ระยะต่อเนื่องกันโดยมีระดับอายุแตกต่างกัน 20 ปี ดังนี้

ลำดับที่	ระดับอายุ	ลักษณะกลุ่ม
1	0 - 20 ปี	ระยะก่อนวัยผู้ใหญ่ (Pre - adulthood)
2	20 - 40 ปี	ระยะวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early - adulthood)
3	40 - 60 ปี	ระยะวัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน (Middle -adulthood หรือ Middle - age)
4	60 ปีขึ้นไป	ระยะวัยผู้ใหญ่ตอนปลายจนถึงระยะปลายของชีวิต (Late - adulthood and Late - late - adulthood)

ในแต่ละระยะพัฒนาการจะมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เป็นแบบฉบับของมันและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีความสำคัญอย่างมากต่อวงจรชีวิตโดยมีส่วนร่วมของบุคคลด้วย

ตามแนวคิดของเลวินสัน(Levinson)นั้นพัฒนาการวงจรชีวิตของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและตอนกลางประกอบด้วย ระยะเวลาของความมั่นคง (Stable periods)เป็นเวลา 6-8ปีสลับกับระยะเชื่อมต่อ (Transitional Periods) ซึ่งจะคงอยู่ประมาณ 4-5 ปีในระหว่างระยะเชื่อมต่อบุคคลจะวัดผลโครงสร้างชีวิตที่มีอยู่เดิมเสียใหม่เพื่อเตรียมตัวสำหรับระยะเวลาต่อไป ระยะเชื่อมต่อจะเกิดความสับสนก็ต่อเมื่อบุคคลไม่มีคำถามหรือไม่ต้องรีบเร่งค้นหาสิ่งที่ต้องการจะรู้ นั่นคือบุคคลมีความพร้อมที่จะมีแบบแผนชีวิตใหม่ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจภายใน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะเชื่อมต่ออาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากอิทธิพลภายนอก เช่น การได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงาน และอิทธิพลจากภายในเช่น ความไม่พึงพอใจในงาน เป็นต้น แต่เลวินสันจะเน้นอิทธิพลจากภายในมากกว่าเหตุการณ์จากภายนอก

ภาพประกอบ 1 ระยะพัฒนาการในช่วงวัยผู้ใหญ่ (Lemme. 1995 : 60 ; citing Levinson.1978. *The Seasons of a Man's Life* ; Smolak. 1993 : 11. citing Levinson. 1978. *The Seasons of a Man's Life*.)

พัฒนาการตามแนวความคิดของเขาจะเริ่มจาก

ช่วงอายุ 17-21 ปี จะเป็นช่วงเชื่อมต่อจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น บุคคลจะถือว่าตนเป็นผู้ใหญ่แล้วและจะพยายามหาวิธีการที่จะนำตนไปสู่โลกของผู้ใหญ่ โดยจะเรียนรู้การดูแลตนเอง ไม่พึ่งพาพ่อแม่อีกต่อไป

ช่วงอายุ 22-28 ปี บุคคลจะอยู่ในช่วงของการเข้าสู่โลกของผู้ใหญ่ เป็นช่วงการค้นหาแนวคิด และโครงสร้างชีวิตที่มั่นคง

ช่วงอายุ 28-33 ปี เป็นระยะที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างแท้จริง โดยบุคคลจะตระหนักถึงความต้องการในการทำงาน

ช่วงอายุ 33-40 ปี เป็นระยะที่มีความมั่นคงในสังคม มีการวางแผนและตั้งเป้าหมายในชีวิตและมีการช่วยเหลือสังคม

แรมโบ (Rambo. 1984 : 248-250) แบ่งวัยผู้ใหญ่ตอนต้นออกเป็น 2 ช่วง คือ

1. ช่วงต่อระหว่างวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น(The Transitional Period) เป็นช่วงต่อระหว่างวัยรุ่น และการมีวุฒิภาวะสมบูรณ์ในบางคนอาจจะอยู่ในช่วงอายุ 18-20 ปี ในบางคนอาจต่อเนื่องไปจนถึงอายุ 23-24 ปี ตลอดระยะนี้บางคนจึงมีอุปนิสัยหลายอย่างเหมือนวัยรุ่นถึงแม้ว่าลักษณะทางกายจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่

สมบูรณ์ ในระยะนี้จะเริ่มมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีอิสระ มีการสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมและมีการรวมกลุ่มทางสังคมเป็นระยะที่สร้างเอกลักษณ์ของตนเอง

2. ช่วงการสร้างครอบครัว (The Family - Establishment Period) อยู่ในช่วงอายุ 25-34 ปี เป็นระยะเวลาของการสร้างครอบครัว ความสนใจจะมุ่งไปที่บ้าน ครอบครัวและอาชีพ

กล่าวโดยสรุปเราสามารถแบ่งวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นอีกหลายช่วงอายุขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจัดแบ่งวัยผู้ใหญ่ตอนต้นออกเป็น 3 ช่วงใหญ่คือ ช่วงแรกเป็นช่วงเข้าสู่โลกของวัยผู้ใหญ่ อายุ 20-28 ปี ช่วงที่ 2 เป็นช่วงของการเข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างแท้จริง อายุระหว่าง 28-33 ปี และช่วงสุดท้ายเป็นช่วงมั่นคงในชีวิต อายุระหว่าง 33-40 ปี

ภารกิจเชิงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Developmental Tasks of Young Adulthood)

ภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมซึ่งควบคุมกับพัฒนาการของบุคคลในแต่ละช่วงอายุเป็นสิ่งที่ช่วยบ่งชี้เฉพาะสำหรับพัฒนาการของบุคคลในวัยต่างๆ ได้

ภารกิจเชิงพัฒนาการ หมายถึง ภารกิจทั้งหลายที่บุคคลซึ่งอยู่ในช่วงพัฒนานั้นควรจะสามารถปฏิบัติได้และความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ อนึ่งถ้าหากบุคคลใดประสบความล้มเหลวในภารกิจหรือไม่สามารถประกอบหน้าที่ที่ความรับผิดชอบนั้นๆ ได้ ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อพัฒนาการของบุคคลนั้น ทั้งนี้อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการปรับตัวตลอดจนการร่วมงานกับบุคคลอื่นๆ และชีวิตในครอบครัว (สุวรรณวิมลวงศ์, 2533 : 4)

ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นนี้มีผู้แบ่งภารกิจเชิงพัฒนาการไว้มากมาย ซึ่งได้แก่

เฮฟวิกเฮอร์ท (Cook, 1983 : 9; citing Havighurst, 1953, *Human Development and Education*) ได้กล่าวว่าผู้ใหญ่ตอนต้นจะต้องมีภาระหน้าที่สำคัญๆ ดังนี้

1. การเลือกคู่ครองที่เหมาะสม
2. การเรียนรู้ที่จะอยู่กับคู่ครอง
3. เริ่มต้นชีวิตครอบครัว
4. มีภาระหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร
5. จัดการเรื่องบ้าน
6. เริ่มงานอาชีพ
7. มีความรับผิดชอบในฐานะของการเป็นพลเมืองดี
8. แสวงหาและเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมที่ตนสนใจ

แรมโบ (Rambo, 1984 : 249 -250) ได้กล่าวถึงภารกิจเชิงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นตามช่วงพัฒนาการดังนี้

1. ระยะช่วงต่อจากวัยรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (The Transitional Period) มีภารกิจเชิงพัฒนาการคือ
 - 1.1 การเลือกและการเตรียมตัวสำหรับการทำงาน
 - 1.2 การเตรียมตัวในการเลือกคู่ครอง และการแต่งงาน

- 1.3 สร้างระบบค่านิยม จริยธรรมและพัฒนาการพฤติกรรมความรับผิดชอบทางสังคม
- 1.4 พัฒนาสำนักของการเป็นพลเมืองดี
2. ช่วงการสร้างครอบครัว (The Family - Establishment Period) มีภารกิจพัฒนาการ คือ
 - 2.1 จัดการบ้านเรือนให้พร้อมสำหรับการขยายของครอบครัว
 - 2.2 คงไว้ซึ่งความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับคู่ครอง
 - 2.3 สร้างรูปแบบความรับผิดชอบสำหรับครอบครัว และบุตร
 - 2.4 รับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว
 - 2.5 สร้างการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว
 - 2.6 คงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง
 - 2.7 สร้างความผูกพันของชีวิตกับชุมชน และแหล่งอื่นภายนอกครอบครัว
 - 2.8 สร้างปรัชญาในชีวิตที่เหมาะสม

อิริกสัน (Turner & Helms. 1993 : 48; citing Erikson. 1958) ได้แบ่งวัฏจักรชีวิตของคนออกเป็น 8 ขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องกัน โดยระยะที่มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้นคือระยะที่ 6 ซึ่งเป็นระยะของความสนิทสนมคุ้นเคยกับการอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Intimacy V.S. Isolation) อายุระหว่าง 20 - 24 ปี งานตามขั้นพัฒนาการของขั้นนี้คือการแสวงหาอาชีพและการสร้างฐานะ มีความเกี่ยวข้องกับเพศตรงข้ามในทางคู่สาว การแต่งงาน การเริ่มต้นชีวิตครอบครัว รวมทั้งเป็นช่วงที่มีความพร้อมในการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับบุคคลอื่นๆ ในด้านสังคมและทางเพศ

สุชา จันทรธรม (2540. 167 - 168) ได้แบ่งงานของวัยผู้ใหญ่เป็น

1. การเลือกคู่ครอง และการปรับตัวเข้ากับคู่ครอง
2. การมีบุตร
3. การประกอบอาชีพ หรือสร้างหลักฐาน
4. การเผชิญกับปัญหา และหาทางแก้ปัญหา

จากหลายๆทัศนะที่กล่าวมาจะพบว่า วัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีภารกิจเชิงพัฒนาการที่สำคัญ คือ การเลือกคู่ครอง การสร้างครอบครัว การมีบุตร การประกอบอาชีพ การรับผิดชอบต่อสังคมและการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม โดยในงานวิจัยนี้จะเน้นเฉพาะภารกิจเชิงพัฒนาการในเรื่องการประกอบอาชีพเนื่องจากเป็นภารกิจที่จะส่งผลต่อบุคคลในวัยนี้เป็นอย่างมาก

เอกสารเกี่ยวกับงานอาชีพ

ความหมายของงานอาชีพ

คำว่า “งานอาชีพ” ที่นิยามโดยกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย (2512 : 4-7) ได้ให้ความหมายของงานอาชีพที่ใช้ในการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ไว้ว่าหมายถึง งานประกอบการค้า งานที่ใช้ในวิชาชีพ หรืองานอื่นๆซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำอยู่ แต่ไม่หมายรวมถึงอุตสาหกรรม สถานะการทำงาน หรือประสบการณ์ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้คำนิยามของ “งานอาชีพ” ตามความหมายข้างต้น

ความสำคัญของงานอาชีพ

การประกอบอาชีพเป็นบทบาททางสังคมหลัก (Stevens Long. 1979 : 160) เป็นพฤติกรรมที่จำเป็นและสำคัญประจำวัยนี้ เพราะเป็นเครื่องชี้ความเป็นผู้ใหญ่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 194) อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับความผาสุกในชีวิต เอกลักษณ์ทางสังคม การติดต่อกันทางสังคม สภาวะทางร่างกายและจิตใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ จุดมุ่งหมายในชีวิต การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ และบทบาทหน้าที่ในการทำงานยังเป็นตัวช่วยให้บุคคลสามารถลงไว้ซึ่งการติดต่อระหว่างครอบครัวและสังคม (Durkin. 1995 : 621;citing Argle . 1989 ; Furnham . 1990 ; Jahoda . 1981 ; Levinson . 1978 ; Llewelyn & Osborne . 1990 ; Lodge . 1988)

ตามทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) (Worchel & Goethals. 1985 : 381. citing Maslow. 1943; ปรีชา ชรรมมา. 2541) กล่าวว่า คนเราต้องทำงานเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆตามลำดับดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) การทำงานจะทำให้บุคคลนั้นสามารถได้รับการตอบสนองในเรื่องความจำเป็นพื้นฐาน เช่น ได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม มียารักษาโรค และมีค่าใช้จ่ายสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ
2. ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) การทำงานจะทำให้สามารถมีบ้านเรือนเป็นของตนเอง ซึ่งทำให้สามารถป้องกันอันตรายจากสภาพความแปรปรวนของอากาศและสิ่งแวดล้อมได้
3. ความต้องการด้านความรักและการเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) การที่คนมีรายได้ยังผลให้มีครอบครัว มีเพื่อนร่วมงาน มีโอกาสได้มีสัมพันธภาพต่อกัน อันก่อให้เกิดความรัก ความผูกพันและมีความปรารถนาดีต่อกัน
4. ความต้องการด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Esteem Needs) การทำงานจะทำให้เกิดการเรียนรู้มีความสามารถเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า
5. ความต้องการด้านการบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self - Actualization Needs) การที่บุคคลได้ทำงานที่อยากจะเป็นการท้าทายความสามารถทำให้แต่ละบุคคลได้แสดงความสามารถในระดับที่สูงขึ้น มีโอกาสเรียนรู้และได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพที่ตนมีอยู่

ดังนั้นจะเห็นว่าการประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งหากบุคคลใดที่ไม่สามารถทำงานได้หรืออยู่ในภาวะว่างงานก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวด้วย

การจัดแบ่งประเภทของงานอาชีพ

จากการจัดแบ่งมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) ของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย (2538 : 29-372) ได้แบ่งประเภทของงานอาชีพออกเป็น

1. ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน หมายถึง ผู้ที่ได้รับความศึกษาและการฝึกอบรมในขั้นสูง ผู้ได้รับการฝึกอบรมทางเทคนิคต่างๆ ซึ่งมีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ โดยจะทำงานอยู่ใต้ความควบคุมของผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล ครู และอาจารย์ เป็นต้น และยังรวมไปถึงบุคคลที่ทำงานในเชิงประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์ เช่น นักเดินร่ำ นักดนตรี และนักประพันธ์ต่างๆ เป็นต้น

2. ผู้ปฏิบัติงานบริหาร และงานจัดการ ได้แก่ ผู้ออกกฎหมาย กฎและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ผู้พิจารณากำหนดนโยบายหรือเข้าร่วมในการวางแผนนโยบายขององค์กรรัฐบาลและองค์กรที่มีใช้รัฐบาล รวมทั้งงานอำนวยการและงานจัดการขององค์กรเพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น เจ้าหน้าที่นิติบัญญัติ นักบริหารของหน่วยงานของรัฐบาล ผู้ปฏิบัติงานบริหารของหน่วยงานรัฐบาล ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่บริหารในกิจกรรมต่างๆที่เป็นของรัฐบาล กึ่งรัฐบาลหรือเอกชน เป็นต้น

3. เสมียนพนักงานและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดและเก็บรักษาสินค้าที่ประวัติและสถิติทุกชนิด รวมทั้งการทำงานเกี่ยวกับการเงิน การธุรกิจ และอุตสาหกรรม งานการเจ้าหน้าที่งานได้ตอบจดหมาย และงานต่างๆซึ่งอยู่ในหน้าที่ของประจำแผนกหรือเสมียนพนักงาน เช่น พนักงานเก็บตัวบุรุษ ไปรษณีย์ พนักงานโทรศัพท์ พนักงานวิทยุประจำเรือและอากาศยาน และเลขานุการ เป็นต้น

4. ผู้ปฏิบัติอาชีพเกี่ยวกับงานการค้า ได้แก่ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าและบริการทุกชนิด และดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับการค้าส่งและค้าปลีก เช่น ผู้ร่ำขายตามถนนและทางน้ำ ผู้ชักชวนซื้อสินค้า ผู้ควบคุมการขาย ผู้จัดซื้อ พนักงานจำหน่ายการขาย และผู้ให้คำปรึกษาแนะนำการใช้สินค้า เป็นต้น

5. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพด้านบริการ ได้แก่ ผู้ควบคุมดูแลในบ้านเรือนส่วนบุคคล โรงพยาบาล โรงแรม สถานที่ขายอาหาร เครื่องดื่ม และการอำนวยความสะดวกต่างๆเกี่ยวกับความเป็นอยู่ประจำวันของครอบครัวและกลุ่มชนต่างๆ เช่น ผู้นำเที่ยว ผู้ดูแลวัดหรือโบสถ์ และเด็กแบกถุงกอล์ฟ เป็นต้น

6. ผู้ทำงานกสิกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมง และนายพราน ได้แก่ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการทำฟาร์ม การประมง การล่าสัตว์ การชักลากซุงและการทำป่าไม้โดยตรง เช่น ผู้ปลูกเห็ดในโรงเพาะ ผู้เลี้ยงสัตว์และผู้ปลูกต้นยาง เป็นต้น

7. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิตและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ใช้อุปกรณ์ในการขนส่งและกรรมกรหรือคนงาน ผู้ที่ทำงานในหมวดอาชีพนี้มีจำนวนเกือบ 2 ใน 3 ของจำนวนอาชีพทั้งหมด ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ กลุ่มของผู้ควบคุมดูแลคนงานและหัวหน้างานทั่วไป

กลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มงานอาชีพในกรรมวิธีการผลิตขั้นต้น จะเป็นการเตรียมวัสดุเพื่อนำไปใช้ในกรรมวิธีการผลิตต่อไป เช่น ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการขุดเจาะ การบด การโม่ การรีด การทำให้บริสุทธิ์ การร่อน การเผา การกลั่น และกรรมวิธีอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น

กลุ่มที่สาม ได้แก่ กลุ่มอาชีพในกรรมวิธีการผลิตถัดจากกรรมวิธีการผลิตข้างต้น โดยทำงานเกี่ยวกับการตัด การขึ้นรูป การเย็บ การเชื่อมต่อ การประกอบ การปรับ และวิธีการอื่นๆ ที่ใช้ในการประดิษฐ์ หรือทำผลิตภัณฑ์ หรือชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ให้สำเร็จรูป

กลุ่มที่สี่ ได้แก่ กลุ่มอาชีพของช่างก่ออิฐถือปูน ช่างไม้ หรือผู้ทำงานก่อสร้างอื่นๆ

กลุ่มที่ห้า ได้แก่ กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องยนต์และอุปกรณ์ติดตั้งอยู่กับที่ เช่น การใช้เครื่องปั้นจั่นและเครื่องยกของ การติดตั้งสายระโยง การใช้ฟลัวจักรกล การขับรถไฟ รถโดยสาร และยานพาหนะอื่นๆ เป็นต้น

กลุ่มที่หก ได้แก่ กลุ่มอาชีพของกรรมกรหรือคนงาน ผู้บรรจุหีบห่อ และผู้ปิดฉลาก เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้จัดแบ่งอาชีพออกเป็น 2 กลุ่มอาชีพเพื่อสะดวกในการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยในต่างประเทศ คือ

1. กลุ่มงานวิชาชีพ วิชาการ บริหารและจัดการ จะหมายรวมถึงบุคคลที่ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ปฏิบัติงานบริหาร และงานจัดการ
2. กลุ่มงานกึ่งวิชาชีพและแรงงาน ได้แก่ บุคคลที่ประกอบอาชีพ เสมียน พนักงาน เลขานุการ ผู้ปฏิบัติอาชีพเกี่ยวกับงานการค้า ผู้ปฏิบัติงานอาชีพด้านบริการ ผู้ทำงานกลีกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมง นายพราน ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิต ผู้ใช้อุปกรณ์ในการขนส่ง และกรรมกร หรือคนงาน

เอกสารเกี่ยวกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ

ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ

ช่วงปี 2530-2539 ภูมิภาคเอเชียมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เติบโตในอัตราสูง คือ ร้อยละ 8.1 เทียบกับเศรษฐกิจโลกที่เติบโตเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.4 โดยมีปัจจัยนำในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน คือการเติบโตโดยมุ่งดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศและการส่งออกเป็นหลัก พร้อมทั้งการรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่การเคลื่อนย้ายเงินลงทุนระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี จึงให้เกิดการลงทุนและย้ายถิ่นฐานการผลิตจากประเทศที่มีต้นทุนสูงไปยังประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน กลุ่มประเทศในเอเชียโดยเฉพาะอาเซียนจึงกลายเป็นแหล่งการค้า และการลงทุนที่สำคัญจากประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ อาทิ สหรัฐอเมริกา และยุโรป (วิกฤติเศรษฐกิจไทยสู่โลก... ใครก่อให้เกิดปัญหา?, 2542 : 1) อันเป็นผลมาจากการมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีค่าจ้างแรงงานถูก ตลาดในประเทศมีขนาดใหญ่ มีอัตราเงินเฟ้อไม่สูงมากนัก มีฐานะดุลการคลังค่อนข้างเข้มแข็ง และมีฐานะดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจ (สายหยุด เศรษฐอุดม, 2542 : 1) ภูมิภาคนี้มีการขยายตัวด้านการลงทุน และการส่งออกในอัตราสูง ในขณะที่เดียวกันมีการนำเข้าสินค้าทุน และวัตถุดิบในสัดส่วนที่สูงตามไปด้วย (วิกฤติเศรษฐกิจไทยสู่โลก... ใครก่อให้เกิดปัญหา?, 2542 : 1)

ในระยะหลังประเทศในเอเชียเริ่มมีแนวโน้มขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระดับการออมในประเทศที่อยู่ต่ำกว่าระดับการลงทุนในประเทศและต้องพึ่งเงินลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับลักษณะการประกอบธุรกิจของชาวเอเชียส่วนใหญ่เป็นธุรกิจครอบครัวนิยมระดมทุนด้วยการกู้ยืมมากกว่าการเพิ่มทุน ทั้งนี้การกู้ยืมจากต่างประเทศภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ค่อนข้างมีต้นทุนต่ำ และมีความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนน้อยส่งผลให้ประเทศในเอเชียมีการก่อหนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว โดยมีการกู้ยืมเงินระยะสั้นจำนวนมากมาใช้ในการลงทุนระยะยาว ขณะเดียวกันการจัดสรรทรัพยากรการลงทุนเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ภาคธุรกิจการเงินของประเทศในเอเชียได้เติบโตอย่างรวดเร็วพร้อมกับภาวะเศรษฐกิจแบบฟองสบู่โดยที่โครงสร้างระบบการเงินของเอเชียยังมีความประหลาดสถาบันการเงินยังมีการบริหารงานและการควบคุมภายในที่ด้อยประสิทธิภาพ มีการปล่อยสินเชื่ออย่างขาดความระมัดระวังขณะที่ทางการยังไม่สามารถควบคุมดูแลสถาบันการเงินได้อย่างทั่วถึง (สายหยุด เศรษฐอุดม, 2542 : 1)

ปัจจัยความอ่อนแอด้านโครงสร้างเศรษฐกิจการเงินที่เกิดขึ้นดังกล่าวผนวกกับการแข็งค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐในปี 2538 ทำให้ค่าเงินของประเทศในเอเชียที่ผูกติดกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นหลักแข็งขึ้นตามไป

ด้วยภาวะการส่งออกของประเทศในเอเชียจึงตกต่ำอย่างรวดเร็ว ในปี 2539 ประเทศในเอเชียมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมากขึ้น มีภาวะเงินเฟ้อ ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนระยะแรกจะเข้ามาลงทุนในภาคเศรษฐกิจจริง (Real sector) แต่เมื่อถึงระดับอิ่มตัวในจุดหนึ่งเงินทุนก็เริ่มเข้ามากระจุกตัวในภาคเศรษฐกิจบางภาคและเริ่มมีการเก็งกำไร ในภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเปรียบเสมือนภาวะฟองสบู่แตก อีกทั้งสถาบันการเงินประสบปัญหาถูกหนีไม่สามารชำระหนี้ได้และเริ่มมีฐานะที่มั่นคงลง(สายหยุด เศรษฐอุดม . 2542 : 1) นักลงทุนต่างชาติมองว่าประกาศในเอเชียใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่ยืดหยุ่นเท่าที่ควร ทำให้เกิดการขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจและการเงิน(วิกฤติเศรษฐกิจไทยสู่โลก...ใครก่อให้เกิดปัญหา? . 2542 :3) จึงทำให้หลายประเทศในเอเชีย เช่น ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเกาหลีใต้ ต้องประกาศลอยตัวค่าเงินและขอรับความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในที่สุด (สายหยุด เศรษฐอุดม. 2542 : 1) ในประเทศไทยนั้นพบว่าในปี 2540จากธุรกิจส่งออก มีอัตราการขยายตัวลดลงจากการที่ต้นทุนแรงงานและต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นเร็วกว่าประสิทธิภาพการผลิต ภาวะการผลิตอุตสาหกรรมขยายตัวลดลงทำให้การจัดเก็บรายได้ปีงบประมาณ2540ของกระทรวงการคลังได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ใช้การบริหารงบประมาณให้รายจ่ายสมดุลกับรายรับในปี2540เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยการปรับลดลงเงินงบประมาณ ปี2541 การปรับลดวงเงินสำหรับกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร การปรับลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงเงินเดือนค่าจ้างและผลตอบแทนหรือการปรับเงินเดือนข้าราชการ 5% โดยหันไปให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการของข้าราชการแทน พิจารณาลดวงเงินงบประมาณสำหรับเงินเลื่อนขั้น เลื่อนอันดับเงินเดือนและเงินปรับวุฒิข้าราชการลง ปรับลดงบประมาณศึกษาผู้แทนราษฎร แต่ดูเหมือนว่ายังไม่เพียงพอต้องงบประมาณที่ขาดหายไป ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ประกาศขึ้นภาษีสรรพสามิตสินค้า 9 กลุ่มเพื่อเป็นการเพิ่มการจัดเก็บรายได้ในปีงบประมาณ 2540 ที่เหลืออีก 4 เดือนด้วยการคาดหวังว่ารายได้ปี 2541 จะเพิ่มขึ้น ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามหาทางเพิ่มรายรับของประเทศแต่ก็ยังไม่เพียงพอและนอกจากนี้รัฐบาลยังถูกโจมตีค่าเงินบาทจากนักลงทุนภายนอกประเทศอีกทำให้ต้องใช้เงินทุนสำรองเพื่อป้องกันค่าเงินบาท ทำให้เงินทุนสำรองลดลงอีกจำนวนมากจากสาเหตุเหล่านี้ส่งผลให้รัฐบาลต้องหามาตรการป้องกันเงินทุนสำรองลดลงอีก ดังนั้นรัฐบาลจึงใช้มาตรการประกาศปิดบริษัทเงินทุน 16 แห่ง ซึ่งมีปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินอย่างรุนแรง

ถึงแม้ว่ารัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจแต่ก็ยังคงมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ทำการปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนใหม่เป็นแบบลอยตัว (Managed Float) เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 แต่นักลงทุนต่างชาติยังมีการถอนเงินลงทุนออกจากไทยเป็นจำนวนมากทางการจึงต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(IMF)เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540 เพื่อเรียกร้องความเชื่อมั่นให้กลับคืนมาภายใต้เงื่อนไขดังนี้

1. การตัดงบประมาณ
2. เพิ่ม VAT จาก 7% เป็น 10% โดยเริ่มประกาศใช้ในวันที่ 16 สิงหาคม 2540 พร้อมทั้งให้ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลจาก 20% เหลือ 25% โดยมีเงื่อนไขห้ามรัฐบาลเข้ามาควบคุมราคาสินค้าคือจะปล่อยให้ราคาสินค้าเป็นไปตามกลไกของตลาดที่แท้จริง
3. การปรับโครงสร้างธุรกิจการเงินของสถาบันการเงินไทยทั้งระบบ โดยจะแยกหนี้เสียออกจากหนี้

คุณภาพดี พร้อมทั้งนี้จะปรับปรุงบทบาทของธนาคารประเทศไทยใหม่ให้ทำหน้าที่กำกับดูแลตามกลไกที่แท้จริง (บัณฑิต ศรไพศาล และคณะ. 2540 : 14-16)

ตลอดระยะเวลา 1 ปีของการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจไทยตามกรอบของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาทั้งภาคการผลิตและภาคการเงิน โดยในระยะเริ่มต้นรัฐบาลมุ่งเน้นรักษาเสถียรภาพค่าเงินบาทและการแก้ไขระบบสถาบันการเงินเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของนักลงทุนต่างชาติที่มีต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดย

1. รักษาอัตราดอกเบี้ยในระดับสูงเพื่อดึงดูดเงินลงทุนต่างชาติมิให้ไหลออก ดึงดูดเงินใหม่ให้ไหลเข้า อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการเก็งกำไรค่าเงินบาท

2. การกำหนดให้สถาบันการเงินไทยใช้เกณฑ์การจัดชั้นสินเชื่อกับมาตรฐานสากลส่งเสริมให้สถาบันการเงินเพิ่มทุนด้วยตนเอง พร้อมกับผ่อนปรนให้ชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นในสถาบันการเงินได้เพิ่มขึ้น

ในภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดต่ำอยู่การนำมาตรการดังกล่าวข้างต้นมาใช้กลับซ้ำเติมให้เศรษฐกิจตกหนักลงไปอีกเพราะการคงอัตราดอกเบี้ยในระดับสูงมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงยิ่งขึ้นจนไม่สามารถจะแข่งขันได้ ต้องลดหรือหยุดการผลิต ลดการจ้างปัจจัยการผลิต กำลังซื้อภายในประเทศลดลง ภาคการผลิตภายในหดตัวตามไปด้วย ในส่วนของสถาบันการเงินต้องกันเงินสำรองมากขึ้นตามมาตรฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดตามมาตรฐานสากล ประกอบกับหนี้ด้อยคุณภาพเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โอกาสในการระดมทุนของสถาบันการเงินไทยจากตลาดเงินและตลาดทุนในต่างประเทศได้หดตัวลงอย่างมากและแหล่งเงินทุนในประเทศมีไม่เพียงพอ รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าไปช่วยเหลือในการเพิ่มทุนแก่สถาบันการเงิน (มานิตย์ ทวีกสิกรรม. 2541 : 2) โดยการที่กระทรวงการคลังได้จัดทำแผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2541 โดยมีสาระสำคัญคือ

1. มาตรการช่วยเพิ่มทุนสถาบันการเงินทั่วไปเพื่อให้สถาบันการเงินสามารถหาผู้ร่วมทุนเอกชนได้ง่ายขึ้น สามารถปล่อยสินเชื่อเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจได้เพิ่มขึ้นเป็นการป้องกันการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ และช่วยสร้างแรงจูงใจให้สถาบันการเงินเร่งระดมหนี้โดยเร็ว

2. การแก้ปัญหาสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าแทรกแซง โดยให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูสถาบันการเงินเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ 4 แห่งคือธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด(มหาชน) ธนาคารมหานคร จำกัด(มหาชน) ธนาคารศรีนคร จำกัด(มหาชน) และธนาคารนครหลวงไทย จำกัด(มหาชน) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าไปแทรกแซงธนาคาร 2 แห่ง คือ ธนาคารแหลมทอง จำกัด(มหาชน) และธนาคารสหธนาคาร จำกัด(มหาชน) และการรวมบริษัทเงิน 5 แห่งไปรวมกับธนาคารใหม่ที่จะเปิด

3. ภาระผูกพันทางการเงินของรัฐบาลจากการดำเนินการตามโครงการข้างต้น

4. การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีการออกกฎหมาย 3 ฉบับ คือ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2525 พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน (ผ่านแผน 14 สิงหาคม ฟื้นฟูสถาบันการเงินไทย. 2541 : 5 ; มานิตย์ ทวีกสิกรรม. 2541 : 2-7 ; มาตราการ(ไม่) เบ็ดเสร็จ 14 สิงหาคม. 2541 : 68 - 69)

หลังจากมีการนำแผนฟื้นฟูสถาบันการเงินมาใช้พบว่าเสถียรภาพเศรษฐกิจเริ่มดีขึ้นและแรงกดดันต่อวิกฤติเศรษฐกิจเริ่มลดลง (ธีรพัฒน์ จิตเมธากุล. 2542 : 16) โดยเงินบาทแข็งค่าต่อเนื่องและเคลื่อนไหวอยู่ในช่วง

สั้นๆ อัตราเงินเพื่อปรับตัวลดลง อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่ตัวคูณดัชนีเงินสะพัดเกินดุลในเกณฑ์สูงติดต่อกัน การส่งออกและนำเข้าดีขึ้นเงินลงทุนจากต่างชาติเริ่มไหลเข้ามาในตลาดหุ้น (วารสารเศรษฐกิจวิเคราะห์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน). 2542 : 4)

เศรษฐกิจไทยในไตรมาสแรกของปี 2542 เริ่มสัญญาณการทรงตัวมากขึ้นแสดงให้เห็นว่าการหดตัวของเศรษฐกิจน่าจะถึงจุดต่ำสุดแล้วทั้งนี้เป็นผลจากความตึงเครียดในการดำเนินนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจทั้งในด้านรักษาเสถียรภาพ การแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงิน การปรับโครงสร้างหนี้ภาคเอกชน การปรับปรุงกรอบกฎหมายและระเบียบต่างๆอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การผลิตเริ่มปรับตัวในทิศทางดีขึ้น (ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย. 2542 :1) รัฐบาลได้มีการประกาศมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจครั้งที่ 2 ในวันที่ 30 มีนาคม 2542 โดยครึ่งหนึ่งของวงเงินกู้ทั้งหมดจะนำมาใช้ในการลงทุนและการสร้างงานเพื่อลดผลกระทบของสังคมจากวิกฤติเศรษฐกิจและส่วนที่เหลือนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม ชุมชน การสนับสนุนการสร้างรากฐานในการพัฒนาประเทศการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกของประเทศ สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่เฉพาะและการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจโดยการที่ภาครัฐเร่งระดมเงินเพื่อนำมากระตุ้นในโครงการลงทุนที่สำคัญให้มากขึ้น การดำเนินมาตรการปรับปรุงการจัดเก็บภาษี โดยปรับลดภาษีเพื่อกระตุ้นการบริโภคซึ่งมีทั้งการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 7 เป็นระยะเวลา 2 ปี การยกเลิกการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มอัตราร้อยละ 1.5 ของยอดขายรับจากผู้ประกอบการขนาดย่อมที่มีรายรับเกินกว่า 600,000 บาท แต่ไม่เกิน 1,200,000 บาท และการยกเงินการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้สุทธิในช่วง 50,000 บาทแรกเพื่อเป็นการกระตุ้นอำนาจซื้อของประชาชนในระดับกลาง (นรา รัตนจุ. 2542 : 9; ธีรพัฒน์ จิตเมธากุล. 2542 : 16; วารสารเศรษฐกิจวิเคราะห์. 2542 : 5-6)

ขณะที่รัฐบาลใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการลดภาษีและการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐบาลเนื่องจากมาตรการที่ทำไปแล้วยังคงมีปัญหาหลักที่ไม่ได้รับการแก้ไขหลายประการเช่น ปัญหาสินเชื่อที่ไปก่อให้เกิดรายได้น้อย (NPL) ของสถาบันการเงินที่ขยายตัว มูลค่าการส่งสินค้าออกของปี 2542 ลดต่ำกว่าปี 2541 เป็นอย่างมาก ส่วนค่าของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สถาบันการเงินให้แก่ผู้ฝากเงินอย่างต่ำอยู่ระหว่างร้อยละ 4.5 - 5.25 ซึ่งต่ำที่สุดเท่าที่เคยเป็นมาในประเทศไทย ความล้มเหลวในการประนอมหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และสถานประกอบการ การผลิตในภาคอุตสาหกรรมบางประเภทลดลงต่ำกว่า 50% ยังคงมีการปิดกิจการของผู้ประกอบการหลายแห่ง (นรา รัตนจุ. 2542 : 9) มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจดังกล่าวจะช่วยผลักดันให้เกิดการใช้จ่ายมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดการหดตัวของอุปสงค์ และกระตุ้นการผลิตและการลงทุนให้เพิ่มขึ้นโดยจะเป็นการช่วยให้เศรษฐกิจไทยสามารถฟื้นตัวได้เร็วขึ้น (ดาว ชุ่มตะขบ. 2542 : 4)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาจะพบว่าในขณะนี้ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของไทยกำลังดีขึ้น แต่โดยภาพรวมนั้นภาคธุรกิจต่างๆก็ยังคงประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงินอยู่ ซึ่งภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจนี้ย่อมจะส่งผลกระทบต่อบุคคลทุกคนในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคลที่อยู่ในวัยแรงงานเนื่องจากก่อให้เกิดภาวะการว่างงานนั่นเอง

ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจกับการว่างงาน

นับตั้งแต่วิกฤติการณ์เศรษฐกิจด้านเศรษฐกิจและการเงินภายในของประเทศไทยเริ่มทวีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่ช่วงกลางปี 2540 ส่งผลให้ธุรกิจหลายประเภทประสบปัญหาสภาพคล่องและมีหนี้สินค้างชำระทำให้ผู้ประกอบการบางรายไม่อาจดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดได้ต้องตัดสินใจปิดกิจการหรือปรับขนาดกิจการให้ลดลงเพื่อลดค่าใช้จ่ายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่งผลให้พนักงานจำนวนมากถูกปลดออกจากงานหรือลดเงินเดือนลงทำให้ปี 2541 มีจำนวนคนว่างงานถึง 1.311 ล้านคนคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 4.0 (สุวิมล วนิชชาดำเกิง, 2542 : 42) โดยจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของกองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าในเดือนกุมภาพันธ์ 2541 มีผู้ว่างงาน 1.5 ล้านคนหรือคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 4.6 ซึ่งสูงเป็น 2 เท่าของอัตราการว่างงานในเดือนกุมภาพันธ์ปี 2540 ทั้งนี้เพราะมีการเลิกจ้างและเป็นช่วงที่อยู่นอกฤดูเกษตรที่แห้งแล้งกว่าปกติเนื่องจากได้รับผลกระทบจากภาวะเอลนีโน ในเดือนพฤษภาคม 2541 มีผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นเป็น 1.6 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากเดือนกุมภาพันธ์ปีเดียวกัน 1.3 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 5.0 สาเหตุสำคัญที่ทำให้การว่างงานเพิ่มสูงขึ้นเพราะภาวะเศรษฐกิจยังหดตัวอย่างต่อเนื่องและมีผู้สำเร็จการศึกษาใหม่เข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ก็มีการเลิกจ้างและภาวะแห้งแล้ง (แรงงานปริทัศน์, 2541 : 7-8) และจากข้อมูลแรงงานได้รับรายผู้ถูกเลิกจ้างของสถานประกอบการที่มีขนาด 10 คนขึ้นไปและอยู่ในระบบการประกันสังคมของกระทรวงแรงงานและสังคมที่ได้รับรายงานพบว่าในช่วงเดือนมกราคม - กรกฎาคม 2541 มีแรงงานที่ถูกเลิกจ้างประมาณ 239,197 คน (กองบริหารตลาดแรงงานกรมการจัดหางาน, 2541)

ส่วนในช่วงครึ่งหลังของปี สถิติสภาพทางเศรษฐกิจเริ่มดีขึ้นและแรงกดดันต่อภาวะวิกฤติเริ่มลดลงเนื่องจากประชากรเกือบครึ่งของประเทศ (ประมาณร้อยละ 45) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในช่วงนี้เป็นช่วงฤดูการเกษตรผู้ว่างงานบางส่วนกำลังแรงงานที่รอฤดูกาลได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่สาขาเกษตรกรรมจึงมีผลทำให้ผู้ว่างงานในช่วงปลายปีลดจำนวนลงอย่างชัดเจนโดยพบว่าในเดือนสิงหาคม 2541 มีผู้ว่างงาน 1.13 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 3.3 ซึ่งอัตราการว่างงานลดลงจากเดือนพฤษภาคม 2541 ร้อยละ 1.7 หรือคิดเป็นจำนวน 4.8 แสนคน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนสิงหาคม 2540 พบว่าอัตราการว่างงานได้เพิ่มขึ้นสูงถึงกว่า 3 เท่า หรือจากร้อยละ 0.9 เป็นร้อยละ 3.3 ทั้งนี้เนื่องจากได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ส่วนการว่างงานในไตรมาสปี 2541 คาดว่าจะมีการว่างงานจากเดือนสิงหาคม 2541 เนื่องจากปริมาณน้ำฝนในปีนี้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติเกิดภาวะแห้งแล้ง คาดว่าการมีเกณฑ์ในภาคเกษตรจะลดลง ขณะเดียวกันคาดว่ามีการมีงานทำนอกภาคเกษตรกรรมจะมีแนวโน้มลดลงด้วยโดยคาดว่าภาวะการส่งออกอาจจะชะลอตัวเนื่องจากความต้องการของประเทศคู่ค้าซบเซาลงตามภาวะเศรษฐกิจที่ได้กระจายไปทั่วโลกประกอบกับความต้องการภายในประเทศที่ลดลงด้วยคน (กองบริหารตลาดแรงงานกรมการจัดหางาน, 2541)และจากการประเมินสถานการณ์การเลิกจ้างในช่วงไตรมาสที่ 4 ปี 2541 (ตุลาคม - ธันวาคม)ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมพบว่ามีผู้ใหญ่ถูกเลิกจ้างจากกิจกรรมต่างๆประมาณ 7,707 คน จากสถานประกอบการการทั้งหมด 197 แห่ง (สุวิมล วนิชชาดำเกิง, 2542 : 43)

สำหรับสถานการณ์การจ้างงานในช่วงไตรมาสแรกของปี 2542(มกราคม-มีนาคม)คาดว่าปัญหาการเลิกจ้างงานจะลดความรุนแรงลงบ้างเนื่องจากคาดว่าภาวะเศรษฐกิจในปี 2542จะค่อยๆฟื้นตัวอย่างช้าๆโดยภาวะการจ้างงานในเดือนมกราคมปี 2542 มีผู้มาสมัครงานกับสำนักงานจัดหางานของรัฐจำนวน 24,078 คน เพิ่มขึ้นจากรยะเดียวกันของปี 2541 ร้อยละ 22.8 ได้รับการบรรจุงานจำนวน 11,956 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.1 ของผู้มา

สมัครงานใหม่ ในขณะที่ตำแหน่งงานว่างที่ยังไม่ได้รับการบรรจุมีจำนวน 29,209 ตำแหน่งลดลงจากระยะเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 35.3 นอกจากนี้ในเดือนมกราคมปี 2542 กระทรวงแรงงานได้ปรับปรุงข้อมูลการเลิกจ้างงานรายเดือน โดยนำข้อมูลผู้ใหญ่ถูกเลิกจ้างจากสำนักงานประกันสังคมมาร่วมพิจารณาด้วยปรากฏว่ามีผู้ใหญ่ถูกเลิกจ้างจากกิจการต่างๆประมาณ 2,126 คนจากสถานประกอบการทั้งหมด 103 แห่ง (สุวิมล วนิชยาคำเกิง, 2542 : 43) จากข้อมูลที่ถูกจ้างขึ้นคำร้องและการตรวจเยี่ยมสถานประกอบการของกองคุ้มครองแรงงานและจากการแจ้งปิดกิจการของสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในช่วงไตรมาสแรกของปี 2542 มีแรงงานถูกเลิกจ้างทั้งสิ้น 12,349 คนจากสถานประกอบการ 464 แห่ง เทียบกับ 14,301 คนและสถานประกอบการ 266 แห่ง จากระยะเดียวกันปีก่อน(ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย, 2542 : 10)

จากสถิติของปี 2542 จะพบว่าแนวโน้มอัตราการว่างงานยังคงสูงอยู่ ซึ่งการว่างงานที่เกิดขึ้นไม่ได้มีแค่เพียงเฉพาะสถาบันการเงินที่ถูกสั่งปิดกิจการเท่านั้นหรือเฉพาะแรงงานที่มีการศึกษา ภาครัฐกิจการบริการ และภาคอุตสาหกรรมที่มีแรงงานที่ด้อยการศึกษาที่ได้รับผลกระทบเช่นกัน ซึ่งแรงงานต่างเหล่านี้ล้วนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศทั้งสิ้น การถูกปลดออกจากการงานโดยกะทันหันและการหางานทำไม่ได้ย่อมส่งผลกระทบต่อพวกเขาเหล่านี้แทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทั้งทางด้านสุขภาพกายและจิตต่อผู้ใหญ่ที่ว่างงาน หรือครอบครัวที่ต้องพลอยเดือนร้อนเรื่องปัญหาค่าครองชีพและขยายวงกว้างไปเป็นปัญหาสังคมในทางที่สุด

เอกสารเกี่ยวกับการว่างงาน

ความหมายของการว่างงาน

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2539 : 188-189) ได้ให้ความหมายของการว่างงานว่าหมายถึง แรงงานส่วนเกินหรืออุปทานแรงงานที่ไม่ได้ใช้หรือใช้ต่ำกว่าขีดความสามารถที่มีอยู่มากภายใต้สภาวะตลาดแรงงานในขณะนั้นหรือหมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีขีดความสามารถในการทำงาน และประสงค์จะทำงาน แต่ไม่ได้ทำงาน
2. บุคคลที่มีขีดความสามารถในการทำงาน แต่ไม่แสวงหางานทำ
3. บุคคลที่ทำงานบางเวลาคือทำงานไม่ครบ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือการมีงานทำเป็นบางฤดู
4. บุคคลที่ทำงานโดยใช้ระดับความรู้ความสามารถต่ำกว่าที่ตนเองมีอยู่

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2539 :188-189; อ้างอิงจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ป.ป.ป.) ได้ให้คำนิยามของผู้ไม่มีงานทำไว้ว่า ผู้ไม่มีงานทำหมายถึง

1. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป ซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจไม่ได้ทำงานใดๆทั้งสิ้นแต่ประสงค์จะทำงานและสามารถหางานทำได้โดยหมายรวมถึงบุคคลเหล่านี้
2. ผู้ซึ่งในระหว่างสัปดาห์แห่งการสำรวจไม่ได้ทำงานใดๆทั้งสิ้น แต่ออกหางานทำโดยไปติดต่อสถานธุรกิจต่างๆหรือได้ส่งใบสมัครขอทำงานทางไปรษณีย์
3. ผู้ซึ่งไม่ได้ทำงานใดๆทั้งสิ้นในระหว่างสัปดาห์แห่งการสำรวจและไม่ได้หางานทำเนื่องจากเจ็บป่วย ถ้าหากไม่เจ็บป่วยก็จะออกหางานทำ
4. ผู้ซึ่งไม่ได้ทำงานใดๆในระหว่างสัปดาห์แห่งการสำรวจและไม่ได้หางานทำเนื่องจากคิดหรือรู้ว่าจะหางานทำไม่ได้

5. ผู้ทำงานให้แก่ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งมีชั่วโมงทำงานน้อยกว่า 20 ชั่วโมงและต้องการทำงานเพิ่มขึ้น

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้ความหมายของผู้ว่างงานว่าหมายถึงบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 20 - 40 ปี) ซึ่งในระยะที่เก็บข้อมูลไม่ได้ทำงานใดๆทั้งสิ้น แต่ประสงค์ที่จะทำงานและสามารถทำงานได้และได้ลงชื่อที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อหางานทำ มีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยจะหมายรวมถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่ออกหางานทำโดยไปติดต่อสถานธุรกิจต่างๆ หรือได้ส่งใบสมัครขอทำงานทางไปรษณีย์
2. บุคคลที่ถูกปลดออกจากบริษัท หรือลาออกจากงานเอง
3. ผู้ทำงานให้แก่ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างซึ่งมีชั่วโมงทำงานน้อยกว่า 20 ชั่วโมงและต้องการทำงานเพิ่มขึ้น

4. บุคคลซึ่งไม่ได้หางานทำเนื่องจากเจ็บป่วย ซึ่งหากไม่เจ็บป่วยก็จะหางานทำ

5. บุคคลที่ไม่ได้หางานทำเนื่องจากหางานที่เหมาะสมกับตนเองไม่ได้ รอที่จะเริ่มงานใหม่ หรือรอฤดูกาล

ประเภทของการว่างงาน

การแบ่งประเภทของการว่างงานหากแบ่งตามหลักเศรษฐศาสตร์จะสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้ (สมศักดิ์ สามีศิริธรรม, 2539 : 193 –201 , งาน สมประสงค์ และประดิษฐ์ ชาสมบัติ, 2519 : 76-81)

1. การว่างงานตามวัฏจักรเศรษฐกิจ (Cyclical unemployment) เป็นการว่างงานที่เกิดจากอุปสงค์มวลรวมมีไม่เพียงพอกับอุปทานรวม ซึ่งจะเกิดในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำทั้งนี้เนื่องจากตลาดสินค้าไม่มีดุลยภาพสินค้าล้นตลาดเพราะผู้ซื้อไม่มีเงินซื้อ นายทุนจำเป็นต้องลดการผลิตและมีการปลดคนงานออก

2. การว่างงานเพราะความฝืดของกลไกตลาดแรงงาน (Frictional unemployment) เป็นการว่างงานที่เกิดจากการลาออกการถูกปลดหรือการถูกเลิกจ้าง แต่ยังไม่สามารถหาคนมาทำงานในตำแหน่งที่ขาดได้ การว่างงานเพราะการกลับเข้ามาสู่ในตลาดแรงงาน หรือบุคคลผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่

3. การว่างงานเพราะโครงสร้าง (Structural unemployment) เป็นการว่างงานที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของอุปสงค์แรงงาน การไม่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นหรือการอพยพของแรงงานซึ่งทำให้เกิดการว่างงานในบางท้องที่ หรือบางอาชีพ

4. การว่างงานตามฤดูกาล (Seasonal unemployment) หมายถึงการที่บุคคลไม่มีงานทำเมื่อฤดูกาลเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เนื่องจากดินฟ้าอากาศไม่อำนวย

5. การว่างงานแอบแฝง (Disguised unemployment) หมายถึงการที่คนงานจำนวนหนึ่งเป็นผู้มีงานทำแต่สามารถที่จะเคลื่อนย้ายแรงงานบางส่วนออกจากงานนั้นๆ ได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของกิจการนั้นๆ

6. การทำงานต่ำกว่าระดับ (Underemployment) หมายถึงการที่บุคคลมีงานทำแต่ทำงานไม่เต็มที่หรือไม่เต็มความสามารถของคนที่มีอยู่ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

6.1 การทำงานต่ำกว่าระดับที่เห็นได้ชัด (Visible underemployment) ได้แก่ การที่บุคคลมีงานทำเป็นบางเวลาคือทำงานน้อยกว่าปกติโดยไม่สมัครใจ ถ้าหากมีงานทำคนเหล่านี้ก็พอใจที่จะทำงานเพิ่มขึ้น

6.2 การทำงานต่ำกว่าระดับที่เห็นไม่ชัดเจน (Invisible underemployment) ได้แก่ การที่ผู้มีงานทำตามเวลาปกติแต่ทำงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถต่ำกว่าความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ มีรายได้จากการทำงานต่ำกว่าที่ควรจะได้ หรือผลผลิตที่ได้จากการปฏิบัติงานต่ำกว่าปกติที่ควรจะได้ผลิตได้

จากการว่างงานที่พบในสถานะปัจจุบันของประเทศไทย หากจำแนกประเภทตามการว่างงานข้างต้นจะพบว่าเป็นการว่างงานตามวัฏจักรเศรษฐกิจ (Cyclical unemployment) เพราะเป็นช่วงที่ประเทศไทยกำลังประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำโดยจะเห็นได้จากภาวะการผลิตภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจส่งออกมีการขยายตัวลดลง ระบบการเงินขาดสภาพคล่อง ผู้ประกอบการและธุรกิจต่างๆ มีการปิดกิจการ หรือลดขนาดของกิจการให้เล็กลง ทำให้มีการปลดพนักงานออก หรือลดเงินเดือน

ปฏิกิริยาการตอบสนองต่อการว่างงานของผู้ว่างงาน

การว่างงานเป็นภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดเป็นสิ่งที่บุคคลในวัยทำงานไม่อาจคาดคิด ดังนั้นเมื่อบุคคลอยู่ในภาวะว่างงานจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ กัน โดยมีผู้ที่ทำการศึกษาถึงปฏิกิริยาของบุคคลที่ว่างงานดังนี้คือ

แอปสัน และอาดัม (Hayes & Nutman. 1981 : 11-12; citing Hapson & Adam. 1976) ได้แบ่งระยะของบุคคลที่ว่างงานออกเป็น 7 ระยะ ดังนี้

1. ระยะ Immobilization เป็นระยะที่มีอาการตื่นตระหนก และมีนัยกับเรื่องที่เกิดขึ้น
2. ระยะ Minimization เป็นระยะที่พยายามจะคงไว้ซึ่งความรู้สึกที่ว่าตนไม่ได้ว่างงาน
3. ระยะ Depression เป็นระยะที่มีอาการซึมเศร้าจากการที่ต้องเผชิญกับภาวะการว่างงาน
4. ระยะ Acceptance phase เป็นระยะที่เริ่มยอมรับว่าตนว่างงาน โดยบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมเพื่อหาวิธีการใหม่ๆ ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง
5. ระยะ Testing เป็นระยะที่บุคคลพยายามในการสร้างกรอบแนวความคิดที่แคบแล้วพัฒนาเข้าสู่โลกแห่งความจริงเพื่อทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่พบ
6. ระยะ Search for meaning เป็นระยะที่ค้นหาความหมายในสถานการณ์นั้นๆ
7. ระยะ Internalization เป็นระยะที่ประสบความสำเร็จในการสร้างกรอบแนวคิดใหม่

คิง (Buss & Redburn. 1983 : 31; citing King. 1982) ได้ศึกษาวิจัยในอดีหลายเรื่องเกี่ยวกับปฏิกิริยาที่คนแสดงออกเมื่อถูกออกจากงาน ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

1. เมื่อทราบว่าตนถูกออกจากงานจะแสดงอาการปฏิเสธ และไม่เชื่อ
2. ภายหลังจากที่ออกจากงานแล้ว จะมีอาการวิตกกังวล
3. หลังจากที่ถูกว่างงานเป็นเวลาหลายสัปดาห์จะเป็นช่วงของการผ่อนคลายและการพักผ่อนมีความกระตือรือร้นในการหางานทำอย่างสม่ำเสมอ ในระยะนี้จะเป็นช่วงที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครอบครัวมากที่สุดเรียกว่า ระยะ Optimism

4. หลังจากว่างงานเกิน 4 เดือนบุคคลจะมีพฤติกรรมไม่อยู่กับร่องกับรอย สงสัยในตนเอง เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและคู่ครอง มีภาวะซึมเศร้าอย่างมากและมีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย เรียกระยะนี้ว่า Vacillation and doubt

อีเซนเบิร์ก และลาซาฟีลด์ (Hayes & Nutman. 1981 : 13; citing Eisenberg & Lazasfeld.1938: 378) ได้กล่าวว่าบุคคลที่ว่างงานจะแสดงปฏิกิริยาต่างๆดังนี้

1. มีอาการตื่นตระหนกจะเกิดในระยะแรก ต่อมาจะมีความกระตือรือร้นในการหางานทำ
2. มองโลกในแง่ร้าย วิตกกังวล เสียใจ มีการแสดงออกซึ่งความทุกข์ จะเกิดเมื่อความพยายามในการหางานทำของบุคคลหมดไป
3. บุคคลปรับตัวเข้ากับสถานภาพใหม่ๆได้

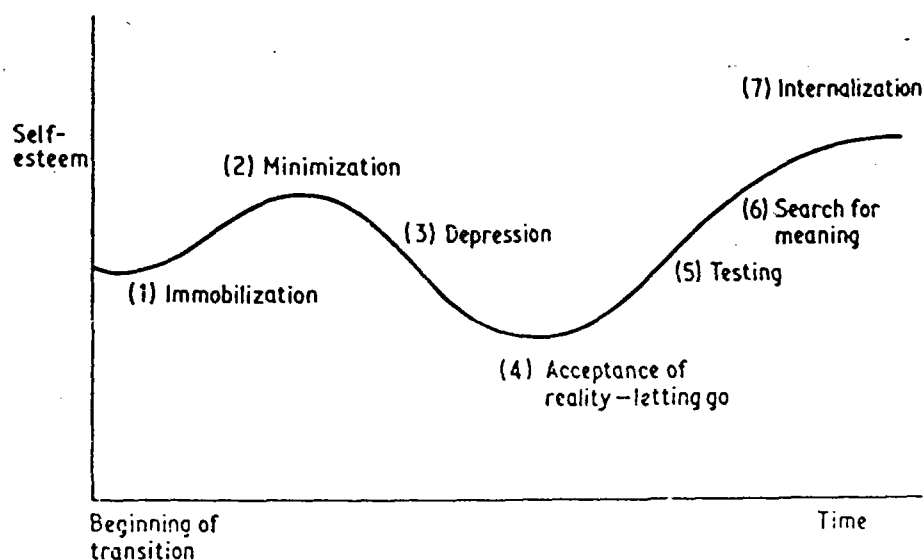
โทเวลล์ และดริสคอลล (Turner & Helms. 1993 : 358;citing Powell & Driscoll . 1973) ได้ทำการสังเกตคนว่างงานเป็นรายบุคคล ซึ่งได้ข้อสรุปว่าเมื่อคนอยู่ในภาวะการว่างงานจะมีการแสดงออกทางจิตใจต่างๆดังนี้

1. ระยะผ่อนคลาย (Relaxation and Relief) เป็นปฏิกิริยาที่เกิดในระยะแรก โดยจะเกิดหลังจากมีอาการตื่นตระหนก มีความคับข้องใจและมีอารมณ์โกรธ ในระยะนี้คนว่างงานมีความมั่นใจว่าตนสามารถหางานใหม่ทำได้จึงเป็นระยะที่มีความพยายามในการหางานทำ
2. ระยะของความพยายาม (Concerted Effort) เป็นระยะที่คนว่างงานเริ่มตั้งใจและพยายามในการหางานทำหลังจากที่พยายามหางานทำไปเป็นเวลา 1 เดือนหากยังไม่สามารถหางานได้บุคคลเหล่านั้นก็จะเริ่มเบื่อกับการว่างงาน แต่ในระยะนี้ผู้ว่างงานยังคงมีความรู้สึกที่ดีกับการหางานทำอยู่
3. ระยะลังเลสงสัย (Vacillation and Doubt) ระยะนี้ความพยายามในการหางานทำเริ่มลดลง เริ่มสงสัยในความสามารถของตนเอง เริ่มคิดถึงการว่างงาน มีอารมณ์ซึมเศร้า ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนเริ่มตึงเครียด
4. ระยะยอมแพ้ (Malaise and Cynicism) ระยะนี้คนว่างงานจะแสดงอาการเฉยเมย ไม่กระตือรือร้น รู้สึกหมดหวัง จำกัดในการมีสัมพันธ์ทางสังคม รู้สึกเป็นการยากในการหางานใหม่ทำ และยอมรับความพ่ายแพ้ในที่สุด

จากที่กล่าวมาหากมองในภาพรวมแล้วจะพบว่าปฏิกิริยาที่บุคคลแสดงเมื่อถูกออกจากงานมีอาการดังนี้คือเมื่อทราบว่าตนถูกออกจากงานจะรู้สึกตื่นตระหนก หลังจากนั้นจะมีความกระตือรือร้นในการหางานทำแต่เมื่อหางานทำไประยะหนึ่งแล้วยังไม่สามารถที่จะหางานได้บุคคลนั้นจะเริ่มรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถ มองโลกในแง่ร้าย รู้สึกหมดหวัง ยอมแพ้ และสามารถปรับตัวได้ในที่สุด

ปฏิกิริยาการตอบสนองต่อการว่างงานกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

แฮปสัน และอาดัม (Hayes & Nutman. 1981 : 11-12; citing Hapson & Adam. 1976) ได้หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับปฏิกิริยาการปรับตัวของบุคคลที่ว่างงานได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับปฏิกิริยาการปรับตัวของบุคคลที่ว่างงาน

จากภาพประกอบ 2 จะพบว่าระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ว่างงานจะขึ้นอยู่กับระยะของปฏิกิริยาการตอบสนองของบุคคลต่อการว่างงาน โดยระยะที่บุคคลเริ่มยอมรับว่าตนว่างงานจะเป็นระยะที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด หลังจากระยะนี้ไปความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลจะค่อยๆ เพิ่มขึ้น และจะสูงที่สุดเมื่อบุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการสร้างกรอบแนวคิดใหม่

ผลกระทบของการว่างงาน

การทำงานเป็นบทบาทหลักในโครงสร้างของชีวิตและเป็นเอกลักษณ์ของผู้ใหญ่ (Thomas. 1992 :355) ดังนั้นหากบุคคลต้องว่างงานก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อบุคคลโดยจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของบุคคลนำไปสู่การสูญเสียความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและการว่างงานนานๆจะก่อให้เกิดความวิตกกังวล มีความเครียด เกิดภาวะซึมเศร้า และมีพฤติกรรมการทำร้ายตนเอง อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลด้วย (Turner & Helms. 1993 : 356;citing Elder . 1992; Dew, Penkower & Bromet.1991; Voydanoff . 1990; Broman, Hamilton & Hoffman . 1990) โดยมีการศึกษาพบว่าหญิงที่มีสามีที่ว่างงานมาเป็นเวลามากกว่า 2 ปีจะมีความเครียดมากกว่าหญิงที่มีสามีมีงานทำ (Thomas. 1992 : 355-356;citing Penkower, Bromet & Dew . 1988) และครอบครัวที่มีคนว่างงานจะมีปัญหาภายในครอบครัวมากกว่าครอบครัวที่มีงานทำ (Thomas. 1992 : 356;citing Shelton . 1985)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การว่างงานจะส่งผลให้เกิดความเครียดทั้งต่อผู้ว่างงานและครอบครัว ซึ่งจากการศึกษาถึงผลกระทบของการว่างงานอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยของอิตาลี ราชันนิม (2540 : 125-131) พบว่าการว่างงานจะส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านสังคม

1.1 ผลกระทบทางด้านลบคือการออกจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษากลางคันของนักเรียนหรือนักศึกษาจากผู้ปกครองถูกออกจากงาน สถิติคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้น เกิดความขัดแย้งในครอบครัวและมีการประกอบอาชีพที่สังคมไม่พึงปรารถนามากขึ้น

1.2 ผลกระทบทางด้านบวกคือแรงงานย้ายถิ่นกลับสู่ชนบทมากขึ้น รัฐบาลได้มีโอกาสนับถวญกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาในอดีตและหน่วยงานของรัฐเพิ่มมาตรการเข้มงวดกับแรงงานต่างด้าวมากขึ้น

2. ด้านเศรษฐกิจ

2.1 ผลกระทบด้านลบคือการมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย มีการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินนอกระบบและฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวเลวลง

2.2 ผลกระทบด้านบวกคือรู้จักมัธยัสถ์มากขึ้น และพนักงานที่ยังไม่ถูกปลดออกจากงานจะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ด้านสุขภาพ

3.1 ผลกระทบด้านลบคือจะทำให้คนเกิดภาวะเครียด เกิดโรคทางกาย โรคจิตและอาจเกิดการฆ่าตัวตาย

3.2 ผลกระทบด้านบวกคือบุคคลพยายามที่จะค้นหาทางออกในการขวนขวายหาอาชีพใหม่ มีการปรึกษาหารือระหว่างบุคคลในครอบครัวเพิ่มขึ้นและคนในครอบครัวมีการเอื้ออาทรต่อกันและกัน

จากการทบทวนงานวิจัยในต่างประเทศที่การศึกษาถึงผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปีค.ศ.1930-1940 ของเพอร์เฟตตีและบิงแฮม (Perfetti & Bingham. 1983 :195)พบว่าการทำงานก่อให้เกิดความสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง (Bakke. 1933) รู้สึกด้อย (Beales & Lambert. 1934) รู้สึกอับอาย (Zawadski & Lazarsfeld. 1935) รู้สึกผิดรู้สึกไร้ค่า (Robb. 1934) รู้สึกสูญเสียชื่อเสียง (komarousky.1940) รู้สึกสูญเสียความเคารพยกย่องในตนเอง ประเมินค่าตนเองในทางลบ ไม่ไว้วางใจในตนเอง (Sutherland & Locke. 1936) และมีการสูญเสียการตระหนักรู้ทางสังคม(Bakke. 1940) และเบงก์ และยูลล์ (Banks & Ullah. 1988 : 49-71)ได้ทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาถึงผลกระทบของการว่างงานในช่วงปี ค.ศ.1980-1990 โดยแบ่งเป็นด้านต่างๆดังนี้

1. ความตึงเครียดทางจิตใจทั่วไป (General Psychological Distress) โดยใช้แบบวัด General Health Questionnaire (GHQ) พบว่าในคนว่างงานวัยหนุ่มสาวไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพกับระยะเวลาการว่างงานในช่วง 1 ปี

2. ความซึมเศร้าพบว่าคนที่ว่างงานจะมีความซึมเศร้ามากกว่าคนที่มิงานทำจากการทบทวนงานวิจัย 5 เรื่องมีเพียงเรื่องเดียวที่ไม่พบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่มเนื่องจากระยะเวลาการว่างงานน้อยเกินไป คือ เพียง 6 เดือน

3. ความวิตกกังวลพบว่าคนว่างงานจะมีความวิตกกังวลสูงกว่าคนที่มิงานทำ (จากการทบทวนงานวิจัย 3 เรื่อง)

4. ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง งานวิจัยส่วนมากใช้แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rossenberg Self – Esteem Scale) และแบบวัดอื่นๆที่ดัดแปลงมาจากของโรเซนเบิร์ก โดยศึกษาความแตกต่าง

ของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนว่างงานและคนมีงานทำแตกต่างกัน โดยในงานวิจัยพบว่าคนว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง (Patton & Noller, 1984) แต่ในงานวิจัยพบว่าการทำงานไม่ทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง (Gurney, 1980b ; Tiggemann & Winefield, 1984) ส่วนในงานวิจัยที่แบ่งความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองออกเป็นด้านบวกและด้านลบพบว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองด้านบวกของคนที่มีงานทำกับคนว่างงานไม่แตกต่างกัน ส่วนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองด้านลบจะแตกต่างกันโดยคนว่างงานจะมองตนเองในด้านลบมากกว่าคนมีงานทำ (Warr & Jackson, 1983)

5. ความสุข และความพึงพอใจในชีวิตจากการรวบรวมงานวิจัยได้สรุปตรงกันว่า คนว่างงานจะมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำกว่าและมีความสุขน้อยกว่าคนที่มีการทำงาน

6. พัฒนาการด้านจิตสังคมและเอกลักษณ์ในตนเอง พบว่าการว่างงานจะทำให้เกิดการยับยั้งพัฒนาการในเรื่องการสร้างเอกลักษณ์ในตนเอง และการมีวุฒิภาวะ

7. สภาวะทางอารมณ์อื่นๆ พบว่าการว่างงานทำให้บุคคลเกิดภาวะเฉื่อยหนึ่ ทุกข์ใจ มีความรู้สึกไม่พอใจ เบื่อหน่าย คับข้องใจและโดดเดี่ยว

การว่างงานก่อให้เกิดความตึงเครียดในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึงความสัมพันธ์กับครอบครัว บุคคลที่ว่างงานจะโทษตนเองที่ถูกออกจากงานและเริ่มต้นที่จะมีปัญหาในครอบครัว (Laurer, 1982 : 316; citing Komarovskiy, 1940) โดยพบว่าครอบครัวที่มีคนว่างงานจะทำให้สัมพันธ์ภายในครอบครัวลดลง ซึ่งพบว่าครอบครัวที่ว่างงานมีอัตราการแยกทาง และการหย่าร้างเมื่อเทียบกับครอบครัวที่มีงานทำเท่ากับ 7:2 (Liem & Liem, 1988 : 97)

จากที่กล่าวข้างต้นนี้ให้เห็นว่า การว่างงานจะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ว่างงานหลายด้าน โดยเฉพาะทางด้านจิตใจจะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลงและจะส่งผลต่อการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคมตามมาได้หากบุคคลนั้นได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย ซึ่งจากการศึกษาของเพียลิน และแมคคอล (Spieberger & Sarason, 1996 : 165 ; citing Pearlin & McCall, 1990) พบว่าการที่บุคคลต้องเผชิญกับปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยจะทำให้บุคคลนั้นสูญเสียความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง แต่หากบุคคลนั้นได้รับการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้เขาสามารถคงไว้ความนับถือตนเองและทำให้ระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงขึ้น และจากการศึกษาของเพียซซาราสันและซาราสัน (Sarason, Sarason & Pierce, 1990 : 107-108; citing Pierce, Sarason & Sarason, 1989) ในบุคคลทั่วไปพบว่าบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่แตกต่างกันจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน โดยบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงจะมองตนเองในด้านบวกมากกว่าบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าการว่างงานจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง แต่หากบุคคลนั้นได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีพอจากครอบครัว เพื่อน และสังคมแล้ว ย่อมจะส่งผลดีต่อบุคคลนั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะทำการศึกษาเฉพาะผลของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคล และแหล่งการสนับสนุนทางสังคมคนว่างงานต้องการเพื่อจะได้หาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้คนว่างงานรู้สึกว่ามีคุณค่าโดยในที่นี้จะขอเสนอเนื้อหาด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองก่อนแล้วจึงกล่าวถึงเนื้อหาด้านการสนับสนุนทางสังคมในส่วนหลัง

เอกสารเกี่ยวกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ความหมายของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอัตมโนทัศน์ (Self - concept) แต่ไม่ใช่คำๆเดียวกัน (Boggs & Arnold. 1989 : 66; Hamachek. 1985) โดยคำว่า “อัตมโนทัศน์” (Self - concept) หมายถึงการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (Ballenger. 1995 : 262) โดยประกอบขึ้นจากความเชื่อและความรู้สึกที่บุคคลนั้นมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองโดยผ่านประสบการณ์ของแต่ละคน รับรู้จากการกระทำของบุคคลอื่นต่อตนเองและพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาโดยตรง (Townsend. 1993 : 224; citing Driever. 1976) อัตมโนทัศน์จะประกอบด้วยภาพลักษณ์ของบุคคล (Body Image) หรือลักษณะทางกายภาพของบุคคล (Physical Self) เอกลักษณ์ของบุคคล (Personal Identity) และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Self - esteem) (Townsend. 1993 : 224)

ดังนั้นจะเห็นว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อแต่ละบุคคลเป็นอย่างมากเนื่องจากจะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและคงไว้ซึ่งอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล (Andreali. 1981:324; citing Fitt, et al. 1971) เป็นรากฐานของภาวะสุขภาพทางจิตสังคม (Hirst & Metcalf. 1984 : 72) และบอกได้ถึงคุณภาพชีวิต (Talf. 1985 : 77) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองนี้อาจใช้ได้ในความหมายอื่นเช่น การเคารพนับถือตนเอง การยอมรับตนเอง การเห็นคุณค่าของตน ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง (Muhlenkamp & Sayles. 1986 : 334 - 338) หรือความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (ชมพูนุท สิริพรหมภักทร. 2539 : 7) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

ซูเปอ์ (Peffeti & Bingham. 1983 : 196; citing Super. 1963. *Career Development : Self Concept Theory.*) ได้ให้คำนิยามของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองว่าหมายถึงมิติเชิงประเมินของอัตมโนทัศน์

โรเซนเบิร์ก (Rossenberg. 1979 : 31; Peffeti & Bingham. 1983 : 197; citing Rosenberg. 1965. *Society and the Adolescent Self- Image.*) กล่าวว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินตนเองทั้งทางด้านบวกและลบ

วาร์เรน (Townsend. 1993 : 224; citing Warren. 1991. *The Praire View* . p.1) ได้อธิบายไว้ว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองหมายถึงระดับของการพหรือนับถือที่บุคคลมีต่อตนเองและเป็นการวัดคุณค่าที่บุคคลนั้นประเมินความสามารถและการตัดสินใจของตนเอง

โจน (Smith & Mackie. 1995 : 128; citing Jones. 1990) ได้กล่าวว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านบวกและด้านลบ

เบรนเดน (Boggs & Arnold. 1989 : 66; citing Branden. 1983) สรุปความหมายของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองว่าเป็นกระบวนการทางอารมณ์ในการตัดสินใจ ประเมินความสามารถและนับถือตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลโดยตัดสินตนกับอัตมโนทัศน์

คูเปอร์สมิธ (Tharenou. 1979 : 317; citing Coopersmith. 1967. *The Antecedents of Self- Esteem.* p.4-5) ได้ให้ความหมายของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองว่าเป็นการที่บุคคลพิจารณาตัดสินค่าความสามารถ ความสำเร็จตนตามความเชื่อ ทศนคติและความรู้สึกต่อตนเอง

เวลล์ และมาร์เวลล์ (Tharenu. 1979 : 317; citing Wells & Marwell. 1976. *Self - Esteem*) ได้ให้ความหมายของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองหมายถึงการประเมินหรือตัดสินเกี่ยวกับตนเอง

ซันเดน สทอร์ท และแรนกิน (Sundeen, et al. 1994 : 75) ได้นิยามของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองว่าเป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคลถึงคุณค่าของตนเองโดยวิเคราะห์จากการที่นำคนไปเทียบกับมาตรฐานที่เขาตั้งไว้และการกระทำของเขาเมื่อเทียบกับคนอื่น

แพลลาดีโน (Palladino. 1989 : 12-13; Palladino. 1994 : 3-4) กล่าวว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่ไม่คงที่เปลี่ยนแปลงตามความรู้สึกและประสบการณ์ โดยมีความหมายได้หลากหลายคือ

1. เป็นความเชื่อในตนเอง และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
2. ความสามารถในการมองโลกตามความเป็นจริง และมองโลกในทางที่ดี
3. ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะเปลี่ยนแปลงให้ชีวิตดีขึ้น
4. ความสามารถที่จะเข้าใจลักษณะที่อ่อนแอของตนเอง และทำการพัฒนาจุดอ่อนให้ดีขึ้น
5. การรู้และการยอมรับตนเอง
6. การตระหนักถึงลักษณะเด่น และภูมิใจในลักษณะเด่นของตนเอง
7. การเชื่อในคุณค่า และนับถือในความสามารถของตนเอง
8. การมองสิ่งต่างๆ ในแง่ดี และเชื่อมั่นในความสามารถของตนในการทำสิ่งใหม่ๆ ได้
9. ความสามารถในการประเมิน และประยุกต์ใช้ทักษะด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
10. เข้าใจว่าตนมีคุณค่าในตนเองและต่อบุคคลอื่น
11. การยอมรับในตนเอง และมีการออกแบบชีวิตให้เป็นที่ตนต้องการ

เจมส์ (Rosenberg & Kaplan. 1982 : 175; citing James. 1890 : 310 ; Atchley. 1994 : 141; citing James . 1890) กล่าวว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นอัตราส่วนระหว่างความสำเร็จ (Success) กับความคาดหวัง (Pretentions) ซึ่งเขียนในรูปของความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง = ความสำเร็จ / ความคาดหวัง หรือ

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง = อัตราโนทัศน์ / อัตราโนทัศน์ตามปณิธาน

จากความหมายของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่กล่าวมาข้างต้นนั้นพบว่าจะมีรายละเอียดแตกต่างกันแต่จะมีนิยามที่เป็นแกนเหมือนกันก็คือนิยามของโรเซนเบิร์ก และจากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาถึงความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานพบว่ามักใช้แบบวัดของโรเซนเบิร์กเนื่องจากเป็นแบบวัดที่สั้น สะดวก และมีความเที่ยงตรงสูง ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงใช้เครื่องมือของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg) เพื่อวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

องค์ประกอบของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

โคลส และสตรับ (Klose & Tinus. 1992; citing Crouch & Straub. 1983) กล่าวว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นใหญ่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองพื้นฐาน (Basic Self-esteem) เป็นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิตในวัยเด็ก โดยเฉพาะประสบการณ์ในครอบครัวจะเป็นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่ดำรงอยู่

อย่างมั่นคงและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงเพราะมีพื้นฐานมาจากครอบครัว เป็นพัฒนาการที่เป็นแบบแผนและมีวุฒิภาวะ

2. ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองปฏิบัติการ (Functional Self-esteem) เป็นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการประเมินจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ภาวะสุขภาพ หน้าที่การงาน และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

คูเปอร์สมิธ (Norris & Kune - Connell. 1985 : 746; citing Coopersmith. 1967. *Antecedents of Self-esteem*; Gurney. 1988 : citing Coopersmith. 1967. *Antecedents of Self-Esteem*. p.37) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1. พลังอำนาจ (Power) เป็นความสามารถในการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น และเหตุการณ์ต่างๆ
2. ความสำคัญ (Significance) เป็นความรู้สึกในการที่ตนเองได้รับการยอมรับ และมีคุณค่า
3. ความสามารถ (Competence) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งที่ต้องการให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

4. คุณความดี (Virtue) เป็นการปฏิบัติของบุคคลตามศีลธรรม จริยธรรม ความเชื่อ และค่านิยม
เบรนเดน (Reece & Brandt. 1997 : 81; citing Branden. 1981) กล่าวว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง 2 องค์ประกอบ คือ

1. ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Efficacy) เป็นความมั่นใจของบุคคลในการที่จะคิดทำความเข้าใจและตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
2. ความนับถือในตนเอง (Self-Respect) เป็นความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับความมีคุณค่าของตนเอง

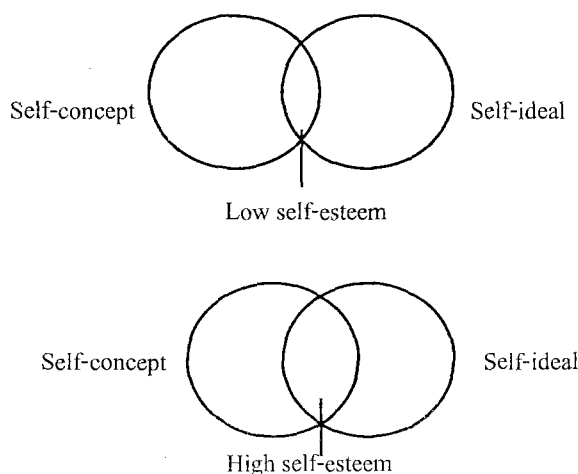
พัฒนาการของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Townsend. 1993 : 226; citing Erikson. 1963) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบๆ ตัวโดยมีจุดเริ่มต้นจากภายในครอบครัวกล่าวคือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่เริ่มต้นพัฒนามาแต่วัยเด็ก โดยทารกจะเริ่มรู้จักสิ่งต่างๆ ของร่างกายอันเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้เขาเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง นอกจากนี้พฤติกรรมสัมพันธภาพ และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของเด็ก (เสมอจันทร์ อนุเทพ. 2535 : 41) โดยบิดามารดาที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง มีเจตคติที่ดีต่อบุตร ครอบครัวมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ให้ความรักความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ ให้อิสระ ยอมรับเด็ก และมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนคงเส้นคงวา จะทำให้เด็กมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง (เสมอจันทร์ อนุเทพ. 2535: 42; อ้างอิงจาก Potter & Perry. 1991. *Basic Nursing Theory and Practice*. p.42)

ในช่วงวัยเด็กตอนกลางความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของเด็กจะเกิดการพัฒนาตามสังคมที่อยู่ภายนอกครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน (สมพิศ ไชยเจริญ. 2536 : 15; อ้างอิงจาก Bass. 1960 .p. 43) เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจากสิ่งที่เพื่อนๆ คิดเกี่ยวกับเขา เด็กจะเริ่มพัฒนาทางสติปัญญา ทักษะทางสังคมและความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น ถ้าสิ่งเหล่านี้ได้รับการเสริมแรงจากกลุ่มเพื่อนที่เขานิยมชมชอบความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองก็จะพัฒนาขึ้น (สมพิศ ไชยเจริญ. 2536 : 15; อ้างอิงจาก Craig. 1978 .p. 350)

ในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองมีความไม่แน่นอนมากที่สุดและมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าระยะใดๆ เพราะเป็นระยะที่เด็กก้าวเข้าสู่ผู้ใหญ่ เป็นระยะที่บุคลิกภาพและเอกลักษณ์ของมนุษย์ก่อตัวขึ้นเป็นการถาวรในแต่ละบุคคล(เสมอจันทร ณะเทพ. 2535 : 42; อ้างอิงจาก พรรณทิพย์ เกษะนันท์. 2516 : 67) การที่วัยรุ่นได้มีโอกาสแสดงหรือกระทำในสิ่งที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือโดยไม่ตั้งความคาดหวังต่อตัวเขาจนเกินกำลังความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จ และเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (สมพิศ ไชยเจริญ. 2536 : 15; อ้างอิงจากวัชร ทรัพย์มี. 2528 : 17; Townsend. 1993 : 226; citing Erikson. 1963)

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลางจะขึ้นอยู่กับระดับความสำเร็จที่บุคคลนั้นได้จากการประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Norris & Kunes - Connell. 1985 : 746 ; citing Crouch.n.d. *Family Community Health*. p. 79 - 81) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม การยอมรับของสังคม ความสำเร็จในชีวิตสมรส และความสามารถในการแสดงบทบาทหน้าที่ของการเป็นพ่อ หรือแม่ (เสมอจันทร ณะเทพ. 2535 : 43; อ้างอิงจาก กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล . 2531 : 87) ในวัยรุ่นใหญ่วุฒิภาวะจะทำให้บุคคลมองเห็นคุณค่าของตนเองยิ่งขึ้น โดยที่ผู้ใหญ่จะยอมรับตนเองมากยิ่งขึ้นและเพื่อให้น้อยกว่าวัยรุ่นทั้งนี้เพราะบุคคลได้มีการเรียนรู้ที่จะเผชิญกับสิ่งที่ตนขาดและพยายามเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจึงมีการเปลี่ยนแปลงน้อย (เสมอจันทร ณะเทพ. 2535 : 43; อ้างอิงจาก Roy.n.d. *Introduction to Nursing: An Adaptation Model*. p.235) แต่จะพบว่าคนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนที่มียุมากกว่าเนื่องจากบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นยังไม่แน่ใจในความสามารถที่เขามีอยู่ สิ่งอะไรที่เขาสามารถทำได้ และสิ่งใดที่เขาควรจะทำ (Atchley. 1994 : 141;citing James . 1890) เมื่ออายุมากขึ้นบุคคลจะมีอิสระในการกระทำสิ่งต่างๆเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะคนที่อยู่ในวัยกลางคนเนื่องจากการที่ประสบความสำเร็จในชีวิต บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตรและการทำงานลดลง (Atchley. 1994 : 141) ซึ่งการเพิ่มขึ้นของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในวัยผู้ใหญ่ขึ้นอยู่กับการซ้อนกันระหว่างอัตมโนทัศน์ตามปณิธาน (Self - ideal) กับอัตมโนทัศน์ (Self - concept)ของบุคคลนั้น (Norris & Kunes - Connell. 1985 : 746; citing Crouch.n.d. *Family Community Health*. p. 79 - 81) โดยอัตมโนทัศน์ก็คือความสำเร็จในชีวิต ส่วนอัตมโนทัศน์ตามปณิธานก็คือ ความปรารถนาเป้าหมาย คุณค่าและพฤติกรรมที่เหมาะสมซึ่งบุคคลได้คาดหวังไว้และพยายามที่จะกระทำให้สำเร็จ (เสมอจันทร ณะเทพ. 2535 : 44; อ้างอิงจาก Potter & Perry. 1991. *Basic Nursing Theory and Practice*. p. 312) ซึ่งหากบุคคลใดมีอัตมโนทัศน์เท่าเทียมกับอัตมโนทัศน์ตามปณิธาน บุคคลนั้นก็จะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง แต่หากอัตมโนทัศน์กับอัตมโนทัศน์ตามปณิธานห่างไกลกันหรือซ้อนกันน้อย บุคคลนั้นก็จะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำ (Sundeen, et al. 1994 : 75) ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตโนทัศน์กับอัตโนทัศน์ตามปณิธานที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Sundeen, et al. 1994 : 76; citing Klupfer. 1953. *Psycho-biology of Aging*.)

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจะเปลี่ยนแปลงอีกครั้งในวัยสูงอายุจากการที่สภาพร่างกายมีการเสื่อมถอย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลดลงจากการเสียชีวิตของกลุ่มสมรสและญาติมิตรและการขาดกลุ่มเพื่อนจากการเกษียณอายุ (Sundeen, et al. 1994 : 76; citing Klupfer. 1953. *Psycho-biology of Aging*.)

ลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองพัฒนามาจากการรับรู้ของคนๆนั้นต่อความเป็นบุคคล การประสบความสำเร็จและสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Boggs & Arnold. 1989 : 66) ลักษณะท่าทาง น้ำเสียง คำพูด และการกระทำต่างๆของบุคคลเป็นสิ่งที่แสดงถึงความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลได้ (ชยาพร ลิ้ประเสริฐ. 2536 : 28)

บุคคลที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นบุคคลที่มีความสอดคล้องกลมกลืนในลักษณะทั้งหมดของตน (self) รับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริง (รุ่งนภา ชาณสุข. 2541 : 16; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984 .*SEI : Self - Esteem Inventories*. p.5) ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง มองตนเองในแง่ดี (Taylor, Peplou & Sears. 1997 : 112; citing Setterlund & Niedenthal. 1993) มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Parent & Whall. 1984 : 10; citing Robinson. 1972. *Measures of Social Psychological Attitudes*.) กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง มีความเพียรพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนมีการตั้งเป้าหมายในชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความกระตือรือร้นในการที่จะทำสิ่งต่างๆให้บรรลุยังจุดหมายที่ตั้งไว้ (Gurney. 1988 : 29) แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับความล้มเหลวของตนเองได้และมีความกล้าในการแสดงออก มีความยืดหยุ่น จึงเป็นผู้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (ชยาพร ลิ้ประเสริฐ. 2536:28 -29; อ้างอิงจาก Branden. 1985. p. 6 - 9)

บุคคลที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำมักพบในคนที่ถูกออกจากงาน คนที่ขาดการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีการเปลี่ยนแปลงในบทบาท สถานภาพและหน้าที่ (Boggs & Arnold. 1989 : 67)โดยจะเป็น

บุคคลที่อยู่ในภาวะความไม่สอดคล้องกลมกลืนของตน (Self) มักใช้กลไกในการป้องกันตนเอง รับรู้ว่าตนด้อยค่า หรือมีค่าเกินความเป็นจริง (รุ่งนภา ชาญสุข. 2541 : 16; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984. *SEL : Self - Esteem Inventories*. p. 5) ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้เกิดความรู้สึกด้อย เลือกลำบากในชีวิตที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง (Taylor, Peplou & Sears. 1997 : 112; citing Kernis, Brockner & Frankel. 1989) ไม่สามารถควบคุมชีวิตตนเอง ได้ (Parent & Whall. 1984 : 9; citing Robinson. 1972. *Measures of Social Psychological Attitudes*.) มักรู้สึกว่าตนถูกควบคุมจากภายนอก (Reece & Brandt. 1997 : 88; Boggs & Arnold. 1989 : 67) ขาดทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Reece & Brandt. 1997 : 88) โดยจะไม่กล้าแสดงตน ไม่กล้าแสดงความรู้สึก มีความประหม่าหวั่นไหวเมื่อรู้ว่าตนอยู่ในสายตาของผู้อื่น และมีความหวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น (ชยาพร ลิ้ประเสริฐ. 2536:29;อ้างอิงจาก Hamacheck. 1982. *Encounters With Others: Interpersonal Relationships and You*. p.5) มีการแสดงออกของพฤติกรรม และอารมณ์ทางด้านลบ (Taylor, Peplou & Sears. 1997 : 112) เช่น เบื่ออาหารหรือทานอาหารมาก ท้องผูกหรือท้องเสีย นอนหลับยาก อ่อนเพลีย วิตกกังวล และชอบสูบบุหรี่ เป็นต้น (Driever. 1976 : 237; Reece & Brandt. 1997 : 88)

ปัจจัยทางชีวสังคมต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

การว่างงานไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ว่างงานทุกคนในรูปแบบเดียวกัน แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต่างๆ อีกเช่น ประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการว่างงาน ระยะเวลาการว่างงาน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม เป็นต้น (Smolak. 1993 :315;citing Kelvin & Jarrett. 1985) แต่การที่บุคคลต้องอยู่ในภาวะการว่างงานนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคล จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาบททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้นประกอบด้วย

1. เพศ จากการศึกษาของงานวิจัยในต่างประเทศๆ ในอดีตพบว่า เพศชายที่มีงานทำและที่ว่างงานจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากกว่าเพศหญิง (Doherty & Davies. 1984 : 221 ; Shamir. 1986 : 66 ; Fellows of Master of Community Nutrition. 1987 : 13 ; Winefield & Tiggemann. 1984 : 33-42 ; Winefield & Tiggemann. 1991 : 426)

2. อายุ จะพบว่าผู้ว่างงานที่มีอายุน้อยกว่าจะมีระดับของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าผู้ว่างงานที่มีอายุมาก (Doherty & Davies. 1984 : 222 ; Meeus, Dekovic & Iedema. 1997 : 370;citing Heesink . 1992) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ว่างงานที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปีจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำเกือบทั้งหมด (Fellows of Master of Community Nutrition. 1987 : 13)

3. สถานภาพสมรส จากการศึกษาของอีลิออต (Elliott. 1995 : 1141) พบว่าในบุคคลทั่วไปนั้นคนที่แต่งงานแล้วจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าบุคคลที่ยังไม่แต่งงาน บุคคลที่หย่าร้าง แยกทาง และบุคคลที่เป็นหม้าย

4. สถานะทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาของอีลิออต (Elliott. 1995 : 1141) ในหญิงที่มีงานทำนั้นพบว่าหญิงที่ได้รับเงินเดือนสูงกว่าจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากกว่าหญิงที่ได้รับเงินเดือนต่ำ

5.ระดับการศึกษา ผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ (Doherty & Davies. 1984 : 221) และพบว่าผู้ว่างงานที่มีระดับการศึกษาสูงจะไม่พบการเปลี่ยน

แปลงของความพึงพอใจในตนเอง (Shamir. 1986 : 61;citing Cohn. 1978 . *Social Psychology*. p.81-93)

จากการทบทวนงานวิจัยในต่างประเทศจะพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ว่างงานมีอยู่หลายประการ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้นำเอาปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพปัจจุบัน/อาชีพก่อนการว่างงาน และการเข้ารับการฝึกอบรม มาเป็นตัวแปรด้านปัจจัยทางชีวสังคม โดยมีสมมุติฐานว่า“กลุ่มคนที่ว่างงานและกลุ่มคนที่มีการทำงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน”

งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการทำงานกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

การประกอบอาชีพเป็นภารกิจเชิงพัฒนาการที่สำคัญของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและการที่บุคคลสามารถบรรลุภารกิจเชิงพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยจะช่วยให้บุคคลมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง แต่หากบุคคลต้องเผชิญกับภาวะการว่างงานย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้นด้วย จากการที่ผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาถึงผลของสภาวะการมีงานทำและการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคล โดยส่วนรวมพบว่ากลุ่มคนที่มีการทำงานจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มคนว่างงาน เช่น การศึกษาของต่างประเทศของบุคคลต่อไปนี้

พรอส และดูลีย์ (Prause & Dooley. 1997 : 243-260, Abstract .(Online)) ที่ได้ทำการศึกษารายละเอียดของการว่างงานจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจโดยเทียบระหว่างคนหนุ่มที่ทำงานกับคนหนุ่มที่ว่างงานพบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับสภาพการจ้างงาน

ไวน์ฟิลด์ และทิกเกแมน (Winefield & Tiggemann. 1990 : 455 -459) ทำการศึกษาระยะยาวในคนหนุ่มสาวจำนวน 672 คนเป็นชาย 322 คนเป็นหญิง 350 คน โดยให้ทำการตอบแบบสอบถาม 2 ครั้ง โดยครั้งแรกขณะที่เรียนอยู่ Grade 12 และวัดอีกครั้งหลังจากจบการศึกษาไป 2-3 ปี กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 4 กลุ่มโดยใช้สถานภาพการจ้างงานในช่วงปี 1982 และ 1983 เป็นเกณฑ์โดยกลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ทำงานทั้ง 2 ช่วง จำนวน 567 คน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่ว่างงานในปี 1982 แต่มีงานทำในปี 1983 จำนวน 40 คน กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่ทำงานในปี 1982 แต่ปี 1983 ว่างงานมีจำนวน 30 คน และกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มที่ว่างงานทั้ง 2 ช่วงจำนวน 35 คน โดยวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยใช้แบบวัดของโรเซนเบิร์ก(Rosenberg) วัดความซึมเศร้า และอารมณ์ด้านลบ ผลพบว่ากลุ่มที่ทำงานจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ว่างงาน

เพอเฟตตี และบิงแฮม (Perfetti & Bingham. 1983 : 195 -202) ทำการศึกษาเพื่อวัดระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง โดยวัดเป็น 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ คนที่ทำงานเป็นช่างเหล็ก จำนวน 34 คน คนว่างงานจำนวน 20 คนและคนว่างงานที่ได้งานใหม่มาแล้วจำนวน 23 คนโดยใช้แบบวัดของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self - Esteem Scale) พบว่าคนที่มีการทำงานมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนว่างงาน และคนว่างงานที่ทำงานใหม่ได้แล้วจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ระดับปานกลางโดยอยู่ระหว่างทั้งสองกลุ่มแต่จะแตกต่างจากกลุ่มที่ทำงานอย่างต่อเนื่องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เฟเธอร์ (Feather. 1982 : 309-323) ทำการศึกษาเพื่อวัดความแตกต่างของเพศชายและหญิงในเรื่องอาการแสดงภาวะซึมเศร้า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การนับถือในกายโปรแตสแทน รูปแบบความเชื่อมั่น และ

ความมั่นใจทั่วไป ในคนว่างงานจำนวน 69 คน และคนมีงานทำจำนวน 78 คน โดยใช้แบบวัดของแบคแมนพบว่าคนว่างงานทั้งชาย และหญิงมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนมีงานทำ

ฟรอส และคลอสัน (Frost & Claysan. 1991 : 1402-1417) ทำการศึกษาเพื่อวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เหตุการณ์ความเครียดในชีวิต และการควบคุมตนเองใน Blue- collar worker โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 562 คนที่มีอายุระหว่าง 27-42 ปี แบ่งเป็นคนว่างงาน 241 คน และคนมีงานทำ 321 คน พบว่า คนมีงานทำจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าและมองตนเองในด้านบวกมากกว่าคนว่างงานแต่ไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ไวน์ฟิลด์ และทิกเกแมน (Winefield & Tiggemann. 1991 : 424-431) ทำการศึกษาในระยะยาวในคนที่ออกจากโรงเรียนโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มอาชีพคือ กลุ่มที่มีงานทำและพึงพอใจในงาน กลุ่มที่มีงานทำแต่ไม่พึงพอใจในงาน คนว่างงาน และคนที่เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น (Tertiary study) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 442 คน โดยวัดค่าทางจิตใจอันได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความซึมเศร้า การควบคุมตนเองและอารมณ์ทางลบ เครื่องมือในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองคือ Rosenberg Self - Esteem Scale พบว่าคนที่มีงานทำและพอใจในงานกับคนที่เรียนต่อจะมีระดับความรู้สึก มีคุณค่าในตนเองสูงกว่าอีก 2 กลุ่ม

ลาสัน (Larson. 1984 : 503-511) ได้ทำการศึกษาถึงผลการว่างงานต่อความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเอง การปรับตัวต่อคู่สมรส การสื่อสาร ความพึงพอใจ และความสามัคคีปองครองภายในครอบครัว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากคนว่างงานจำนวน 41 คู่สมรส และคนมีงานทำจำนวน 40 คู่สมรส เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้ของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg) ผลการศึกษาพบว่า คนที่ว่างงานไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนที่มีการทำงาน

โคเฮอร์ตี และเดวิส (Doherty & Davies.1984 : 217-228) ทำการศึกษาผลกระทบของการว่างงานต่อขวัญ และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยวัดในกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 50 คนคือ คนที่มีงานทำ คนว่างงานที่เข้ารับการอบรม Youth Opportunities Programme (Y.O.P.) และกลุ่มที่ว่างงานใช้เครื่องมือคือ the Doherty Self - Esteem Inventory and the Adjective Check List ในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลการศึกษาพบว่าคนที่ว่างงานจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าอีก 2 กลุ่ม และคนว่างงานที่เข้าการอบรม Y.O.P. จะได้รับผลกระทบจากการว่างงานน้อยกว่าคนว่างงาน

ชาร์ทเบิร์ก และไดเทลล์ (Schwartzberg & Dytell. 1989 : 175-190) ได้ทำการศึกษาถึงความเครียด ความซึมเศร้า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และความไม่สมดุลทางจิตใจในมารดาที่มีงานทำจำนวน 94 คน และมารดาที่ว่างงานจำนวน 68 คนที่มีเศรษฐกิจฐานะปานกลาง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้แบบวัดของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg) ผลการศึกษาพบว่า มารดาที่มีงานทำและที่ว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน

มีงานวิจัยเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่เปลี่ยนแปลงตามสภาพการจ้างงาน เช่น การศึกษาของฮาร์ทลีย์ (Frost & Clayson. 1991 : 1403;citing Hartley . 1980. *Journal of Occupational Psychology*.p.147-155.) ที่ทำการศึกษาถึงผลกระทบของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ที่เคยทำงานในตำแหน่งผู้จัดการ พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่ต่ำลงทั้งในคนที่มีการทำงาน และคนว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชามิร์ (Shamir. 1986 : 61-72) ที่ได้ทำการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ

การทำงาน และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่ชาวอิสราเอลอายุ 27-47 ปีจำนวน 432 คนที่มีระดับการศึกษาสูงโดยวัด 2 ครั้งห่างกัน 6 เดือนใช้แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self - Esteem Scale) ซึ่งได้ข้อสรุปว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่ได้รับผลกระทบ และไม่เปลี่ยนแปลงตามสภาพการทำงาน

ส่วนการศึกษาในต่างประเทศถึงผลกระทบของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคล ที่พบว่า การว่างงานส่งผลให้บุคคลมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง ได้แก่ ฮาร์ทนาเจล และคราห์น (Hartnagel & Krahn. 1995 : 33-53,abstract. (Online)) ได้ทำการศึกษาถึงผลของตลาดแรงงานต่อความผาสุกทางจิตใจในเด็กหนุ่มสาวแคนาดาที่ก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาเป็นเวลา 4 ปีพบว่า การว่างงานและการทำงานต่ำระดับจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนที่มีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่จะไม่มีผลต่อคนที่จบในระดับวิทยาลัย การศึกษาของแอนเจล์ (Larson. 1984 : 508;citing Angell. 1936) การศึกษาของเบค (Larson. 1984 : 508;citing Bakke . 1940) การศึกษาของคานวน (Larson. 1984 : 508;citing Cavan . 1959) การศึกษาของกอร์ (Larson. 1984 : 508;citing Gore . 1978) การศึกษาของจาโอดา (Larson. 1984 : 508;citing Jahoda . 1979) และการศึกษาของคาสส์ (Larson. 1984 : 508;citing Kasl . 1974) ที่ได้ผลตรงกันว่า การว่างงานจะส่งผลทางลบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองทั้งต่อ White และ Blue collar worker และการศึกษาของไวน์ฟิลด์ และทิกเกแมน (Winfield & Tiggemann. 1992. *Unemployment Distress, Reasons for Job Loss and Causal Attributions for Unemployment in Young People*. CD-ROM) ที่ได้ทำการศึกษาปฏิกิริยาทางจิตใจของคนที่ย้ายออกจากโรงเรียนต่อการว่างงาน โดยใช้แบบวัดของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self-Esteem Scale) ในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือคนหนุ่มที่มีอายุ 18-20 ปี จำนวน 78 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยทำงานเต็มเวลา จำนวน 44 คน และกลุ่มที่ไม่เคยทำงานเต็มเวลาจำนวน 34 คน พบว่าคนที่ถูกให้ออกจากงานจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนที่ไม่เคยถูกให้ออกจากงาน แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของคณะนักศึกษานิเทศศาสตร์โทด้านโภชนาการ (Fellows of Master of Community Nutrition. 1987) ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการว่างงาน ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และภาวะโภชนาการของคนว่างงานที่มารับการบริการจาก Community Youth Support Scheme Centres (CYSS) จำนวน 188 คน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการว่างงานกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการศึกษาของคอบบี้ (Larson. 1984 : 508;citing Cobb . 1966. . *American Journal of Public Health*. p.1976-1481) และลาร์สัน (Larson. 1984 : 508) พบว่า การว่างงานจะไม่ส่งผลทางลบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ Blue collar worker

จากการศึกษาของคูลิตซ์ และพรอส (Dooley & Prause. 1995 : 177-192) ที่ศึกษาถึงจำนวนครั้งของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองพบว่าจำนวนครั้งของการว่างงานตั้งแต่ออกจากโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และจากงานวิจัยที่ศึกษาถึงผลของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองนั้นพบว่าระยะเวลาการว่างงานที่น้อยจะช่วยให้เกิดการสูญเสียความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Eby & Buch. 1995 : 28;citing Latack & Dozier. 1986.p.384) และจากการศึกษาของโพเวลล์ และคริสคอลลี (Shamir. 1986 : 62;citing Powell & Driscoll . 1973. *Society*. p.18-26) พบว่าระยะเวลาการว่างงานที่มากกว่า 2-3 สัปดาห์จะส่งผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้น และจากการศึกษาของคาสส์ และคอบบี้ (Smolak. 1993 : 315;citing Kasl & Cobb. 1982) พบว่าหากบุคคลนั้นว่างงานมากกว่า 6 เดือนจะทำให้บุคคลนั้นเริ่มโทษตัวเอง ซึ่ง

ให้ผลสอดคล้องกับการศึกษาของเฟเธอร์ และบาร์เบอร์ (Shamir. 1986 : 62;citing Feather & Barber. 1983. *Journal of Abnormal Psychology*. p.147-155) และการศึกษาของเฟเธอร์ (Feather. 1982 : 319) ที่พบว่าการทำงานนานๆ หรือระยะเวลาการทำงานที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง

แต่พบว่าขัดแย้งกับผลการศึกษาของโจชิและเดอกราซ (Joshi & DeGrace. 1985 : 3-21. Abstract) การศึกษาของฮาร์ทลีย์ (Frost & Clayton. 1991 : 1402 – 1417 ; citing Hartley. 1980. *Journal of Occupational Psychology*. p.147-155) และการศึกษาของแลคโควิและคณะ (Lackovi, et al. 1996 : 704) ที่พบว่าระยะเวลาการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรินและคณะ (Grigin and other. 1996 .*Social Support and Self-Esteem in Unemployed University Graduates*. (Online)) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการทำงานกับระดับของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และศึกษาถึงผลของการสนับสนุนทางสังคมต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยศึกษาในคนว่างงานที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 98 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามระยะเวลาการทำงานคือว่างงานน้อยกว่า 6.5 เดือน ว่างงาน 6.6-18.5 เดือนและว่างงานมากกว่า 18.6 เดือน เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้ของโรเซนเบิร์ก (Rossenberg Self - Esteem Scale) ผลการศึกษพบว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการทำงานกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

จากงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดพบว่าการว่างงานส่วนมากจะส่งผลด้านลบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลที่ว่างงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า “คนว่างงานจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนที่มีการทำงาน”

เอกสารเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

แนวความคิดเรื่องการสนับสนุนทางสังคมมีการศึกษากันมากในต่างประเทศโดยในระยะแรกของการศึกษาจะเป็นการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา แต่ในปัจจุบันนี้การศึกษาจะเน้นในเรื่องผลของการสนับสนุนทางสังคมต่อสุขภาพทางกายและจิตใจของมนุษย์ เช่น การศึกษาบทบาทของการสนับสนุนทางสังคมในการลดภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ในมารดาที่มีภาวะเครียดในระดับสูง การป้องกันปัญหาทางจิตใจที่เกิดภายหลังจากการที่เด็กต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล การฟื้นตัวภายหลังการผ่าตัด การฟื้นตัวจากการเจ็บป่วย การลดการใช้ยาเสพติดในการรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคหอบหืด การป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้า การลดภาวะตึงเครียดทางจิตใจและโรคทางกายอันเนื่องมาจากการถูกออกจากงาน การป้องกันปัญหาทางอารมณ์ในผู้สูงอายุ และการลดการเกิดโรคทางกายในผู้ที่ทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีความเครียดสูง (Hanberg & Killilea. 1979 ; citing Lieberman. 1982. p.765)

การสนับสนุนทางสังคมจะช่วยบรรเทาความเครียดในชีวิตโดยทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นที่รักของคนอื่น มีคนคอยดูแลเอาใจใส่ รู้สึกตนมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในเครือข่ายทางสังคม (Cobb. 1976 : 300 ; citing Sarason. 1990. p.10) การสนับสนุนทางสังคมยังเป็นตัวทำนายทางอารมณ์ ร่างกาย และพฤติกรรมความตึงเครียดในภาวะวิกฤติของชีวิตได้ (Wohlgemuth & Betz. 1991 : 367) โดยบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอจะช่วยลดความเครียดสามารถปรับตัวได้ถูกต้องเหมาะสมนำไปสู่การมีพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยที่ดี (ฉัตรวลัย ใจอารีย์. 2533 : 23 ; อ้างอิงจาก Caplan. 1974 : 7 ; Cohen & Wills. 1985 : 310 - 357 ; Gore. 1978 :

157-158 ; Wortman, 1984 : 2354) ทั้งนี้เพราะการดำรงอยู่ของมนุษย์ในสังคมนั้นจำเป็นต้องมีการพึ่งพาหากัน มีความไว้วางใจและช่วยเหลือกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคง รู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม อันจะทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและมีความหมายขึ้น (จินตนา ยูนิพันธ์. 2529 : 4)

ในภาวะที่บุคคลต้องถูกออกจากงานหรือว่างงานจะส่งผลกระทบต่อความดำรงชีวิตของบุคคล ก่อให้เกิดความเครียด มีภาวะซึมเศร้า ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการทำอัตวินิบาตกรรมได้ แต่หากบุคคลนั้นมีแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่ดีที่คอยประคับประคองและให้การสนับสนุนเขาอย่างเหมาะสมจะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถผ่านพ้นภาวะวิกฤตินี้ไปได้

ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรทางจิตสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์และจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมที่ใช้เฉพาะงานวิจัยนั้น ดังนั้นความหมายของการสนับสนุนทางสังคมบางครั้งจึงมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน เช่น

คอบบ์ (Cobb. 1976 : 300) ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่าเป็นการที่บุคคลได้รับข้อมูลจากสังคมที่ทำให้ตัวเองเชื่อว่ามิบุคคลให้ความรัก ความเอาใจใส่ มองเห็นคุณค่า ยกย่องตัวเอง รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความผูกพันซึ่งกันและกัน

แคปแลน และคณะ (Kaplan , Cassel & Gore. 1977 : 50) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการสนับสนุนทางสังคมคือ ความพอใจต่อความจำเป็นพื้นฐานทางสังคมที่บุคคลได้รับจากสิ่งแวดล้อมในสังคมของบุคคลนั้น โดยการติดต่อสัมพันธ์กับคนในกลุ่มสังคม

ลิน และคณะ (Lin, et al. 1979 : 113 ; Thoits. 1982 : 146 ; citing Lin, et al. 1981. *Social Support Scales : A Methodological Note*.p. 74) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมคือการสนับสนุนที่บุคคลหาได้จากการติดต่อสัมพันธ์กับคนในสังคมทั้งที่เป็นรายบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนขนาดใหญ่

ทอยส์ (Thoits. 1982 : 147) ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่าคือระดับของความต้องการพื้นฐานทางสังคมของบุคคลที่จะได้รับการตอบสนองโดยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม

ฮับบาร์ด มุลเลนแคมป์ และบราวน์ (Hubbard, Mulhlenkamp & Brown. 1984 : 226) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นโครงสร้างหลายมิติประกอบด้วย การสื่อสารที่ดีที่ทำให้มีความรู้สึกผูกพัน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

เฮาส์ (Frey. 1989 : 139 ; citing House.n.d.) ให้คำจำกัดความของการสนับสนุนทางสังคมว่าหมายถึงการให้ความช่วยเหลือระหว่างบุคคลในด้านอารมณ์ ข้อมูลข่าวสาร การประเมินเปรียบเทียบพฤติกรรมและการช่วยเหลือด้านสิ่งของ

กาห์น และแอนโทนิซซี (Brown. 1986 : 4-5 ; citing Kahn & Antonucci. 1981. *Nursing Research*.) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะการแสดงออกหนึ่งอย่าง หรือมากกว่าในเรื่องการแสดงออกถึงอารมณ์ในทางบวกหรือความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่ออีกบุคคลหนึ่ง การเห็นด้วยและยอมรับในพฤติกรรม ความคิดและการแสดงออกของบุคคลอื่น และการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่น

ซูมาเกอร์ และบราวเนล (อินทรีา ปัทมินทร. 2541 : 40 ; อ้างอิงจาก Shumaker & Brownell. 1984) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่าเป็นการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งผู้ให้หรือผู้รับรู้ร่วมกันว่าเป็นไปด้วยความตั้งใจที่จะนำมาซึ่งภาวะอันเป็นปกติสุขของผู้รับ

โคเฮน และซิม (Cohen & Syme. 1985 : 4) ให้นิยามการสนับสนุนทางสังคมว่า เป็นแหล่งให้การช่วยเหลือโดยบุคคลอื่นในรูปแบบข้อมูลข่าวสาร หรือสิ่งของ

บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์ (2528 : 567) ได้สรุปว่าการสนับสนุนทางสังคมเพื่อการแก้ปัญหาสาธารณสุข หมายถึงการที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นๆในสังคม รูปแบบการช่วยเหลืออาจเป็น ข่าวสารข้อมูล ความรู้ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจ แล้วมีผลทำให้ผู้รับสามารถใช้ หรือนำไปปฏิบัติให้บรรลุความต้องการคือการมีสุขภาพอนามัยที่ดี

แบรนต์ และไวเนอร์ท (Brandt & Weinert . 1985 : 2) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมคือความช่วยเหลือที่บุคคลได้รับจากเครือข่ายทางสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาเห็นคุณค่าในตนเอง และได้รับความช่วยเหลือแนะนำ

กล่าวโดยสรุป การสนับสนุนทางสังคมคือการที่บุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์การต่างๆในสังคมได้ทำการติดต่อ หรือให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่มีปัญหาส่วนตัวในรูปแบบต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ สิ่งของ การยอมรับ การเห็นคุณค่า การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และการช่วยเหลือด้านอารมณ์ เพื่อให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่าของตนเอง มีการพัฒนาตนเอง และแก้ปัญหาต่างๆ ได้

ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

ประเภทของการสนับสนุนทางสังคมสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้านตามแนวคิดที่มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

คอบบ์ (Cobb. 1976 : 300-301) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ด้านคือ

1. การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าที่ได้รับ ความรัก และการดูแลเอาใจใส่
2. การสนับสนุนทางสังคมด้านการยอมรับ และเห็นคุณค่า (Esteem support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่า และบุคคลอื่นให้การยอมรับนับถือ
3. การสนับสนุนทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially support) เป็นข้อมูลที่บอกให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในสังคมนั้นๆ

เฮาส์ (Tilden. 1985 : 199-206; citing House. 1981 ; Brown. 1986 : 5 ; citing House. 1981. *Work, Stress, and Social Support.*) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมตามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลออกเป็น 4 ด้านคือ

1. การให้ความช่วยเหลือด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นการได้รับการยอมรับนับถือ ความห่วงใย ความไว้วางใจ และการดูแลเอาใจใส่
2. การให้ความช่วยเหลือด้านการประเมิน (Appraisal support) เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้การรับรอง หรือการยอมรับในสิ่งที่คนอื่นได้แสดงออกมา เพื่อช่วยในการประเมินตนเองและเปรียบเทียบกับผู้อื่นในสังคม

3. การให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร (Information support) เป็นการให้ข้อมูล คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และแนวคิดที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

4. การให้ความช่วยเหลือด้านเครื่องมือ (Instrumental support) เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งของการเงิน แรงงานและเวลา

เชฟเฟอร์ โคน และ ลาซารัส (อินทรา ปัทมินทร. 2541 : 40 ; อ้างอิงจาก Schaefer ,Coyne & Lazarus. 1981) การสนับสนุนทางสังคมมีองค์ประกอบที่เป็นอิสระจากกัน มีหน้าที่ให้การสนับสนุน 3 ด้านคือ

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิด มีความมั่นใจ และเชื่อใจว่าจะพึ่งพิงผู้อื่นได้เสมอ ซึ่งทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเป็นที่รัก เป็นที่ใส่ใจ และเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

2. การสนับสนุนด้านวัตถุ (Tangible support) เป็นการให้ความช่วยเหลือโดยตรงด้วยการให้สิ่งของ เงินทอง หรือบริการ

3. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational support) เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาได้ รวมทั้งการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือการกระทำของบุคคล

คาห์นและแอนโทนิชชี (Brown. 1986 : 4-5 ; citing Kahn & Antonucci. 1981. *Life Span Development and Behavior*. p.253 – 286 ; ทศนีย์ เกริกกุลธร. 2536 : 44) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมตามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะการแสดงออกดังนี้

1. ความผูกพันทางอารมณ์ และความคิด (Affection) เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ในทางบวก หรือความพึงพอใจของบุคคลหนึ่งที่มีต่ออีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกในรูปของความผูกพัน การยอมรับ การเคารพ หรือด้วยความรัก

2. การยืนยันรับรองพฤติกรรมซึ่งกันและกัน (Affirmation) เป็นการแสดงความเห็นด้วย การยอมรับในความถูกต้องเหมาะสมทั้งในการกระทำและความคิดของบุคคลอื่น

3. การให้ความช่วยเหลือ (Aid) เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่นโดยการให้สิ่งของหรือความช่วยเหลือโดยตรง ความช่วยเหลือนั้นอาจเป็นวัตถุ เงินทอง ข้อมูลข่าวสาร หรือเวลา

ทอยส์ (Thoits. 1982 : 147-148) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเพื่อช่วยให้บุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางสังคมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การให้ความช่วยเหลือด้านอารมณ์และสังคม (Socioemotional aid) ได้แก่ การได้รับความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจ การยอมรับ การเห็นคุณค่า การมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. การให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งของ (Instrumental aid) ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ ข่าวสาร การช่วยเหลือด้านสิ่งของ การเงิน แรงงาน และเวลา

เบอร์นาร์ด และครูปัต (อุไร พันธุ์ธมมา. 2541 : 16-17; อ้างอิงจาก Bernard & Kurpat. 1993) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional support) คือ การแสดงออกทางด้านวจนภาษา และอวจนภาษาที่เป็นกำลังใจ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ ให้รู้สึกว่าได้รับการเอาใจใส่

2. การสนับสนุนทางด้านการให้เห็นคุณค่าของตนเอง (Esteem support) คือ การแสดงออกทั้งทางคำ วาจนา และอวัจนภาษาที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีศักยภาพ มีความสามารถ และยังเป็น ที่ต้องการของสังคม

3. การสนับสนุนทางด้านข่าวสาร (Information support) คือ การที่บุคคลได้รับคำแนะนำ การแนะนำ การชี้แนะจากผู้อื่นทั้งทางตรงคือจากตัวบุคคลเอง หรือจากสื่อความรู้ต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ วารสาร และ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4. การสนับสนุนทางด้านวัตถุสิ่งของ (Tangible support) คือ การที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบ ของสิ่งของ อุปกรณ์ต่างๆ หรืออาจได้รับในรูปแบบของบริการ และการใช้ทรัพยากรต่างๆ

5. การสนับสนุนทางด้านการเข้าร่วมในเครือข่ายสังคม (Network support) คือ การที่บุคคลได้เข้าร่วม เป็นสมาชิกในกลุ่มสังคมที่มีความสนใจร่วมกัน หรือมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหมือนกัน ทำให้คนรู้สึกว่ามีเพื่อน มีบุคคลที่ มีสภาพเช่นเดียวกับตน

จาคอบสัน (Jacobson. 1986 : 252) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional support) หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้รู้สึกสบายใจ และ เชื่อว่ามีบุคคลคอยอยู่ เคารพนับถือ รัก หรือพฤติกรรมอื่นๆซึ่งแสดงถึงความเอาใจใส่ และความมั่นใจ

2. การสนับสนุนทางด้านสติปัญญา (Cognitive support) หมายถึง การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร คำ แนะนำที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆ และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลง

3. การสนับสนุนทางด้านสิ่งของ (Material support) หมายถึง การช่วยเหลือด้วยสิ่งของ และบริการ ต่างๆที่ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างได้

แคปแลน (ฉัตรวลัย ใจอารีย์. 2533 : 26 ; อ้างอิงจาก Caplan. 1979) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออก เป็น 2 ชนิด คือ

1. การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม (Tangible support) เป็นพฤติกรรมที่ให้กับบุคคลโดยตรงในการให้ วัตถุ การให้ความช่วยเหลือด้านร่างกาย หรือการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน

2. การสนับสนุนที่เป็นนามธรรม (Intangible support) เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจ ซึ่งได้แก่ การให้ความรู้ การให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรักหรือความอบอุ่นทางด้านอารมณ์ และการสร้างความรู้สึกทาง บวก เช่น การยกย่อง และการให้กำลังใจ

ไวส์ (Taylor, Peplau & Sears. 1997 : 232; citing Wiess. 1974 ; Ross, Attinaier & Russell. 1989 : 465-466; citing Wiess. 1974) แบ่งชนิดของการสนับสนุนทางสังคมในรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ คนในเครือข่ายสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. ความรักใคร่ผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม (Attachment) เป็นสัมพันธ์ภาพแห่งความใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย และอบอุ่น

2. การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration) เป็นสัมพันธ์ภาพที่เกิดจากการที่บุคคลมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของสังคมทำให้มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้มีความห่วงใยและ เข้าใจต่อกัน

3. การส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth) เป็นการได้รับการยอมรับในพฤติกรรม และการแสดงออกตามบทบาทของคนในสังคม

4. การได้รับคำแนะนำ(Guidance) เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกิดในภาวะเครียดโดยจะทำให้บุคคล ต้องการได้รับการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ และต้องการคำแนะนำจากบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับตน

5. การตระหนักถึงความเป็นมิตร (Reliable alliance) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความมั่นใจว่าตนจะ ได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในด้านวัตถุ

6. การมีโอกาสได้ดูแลช่วยเหลือผู้อื่น (Opportunity for nurturance) เป็นการที่บุคคลมีความรับผิดชอบ ต่อการเจริญเติบโตและความสุขสบายของผู้อื่น ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

จากการแบ่งประเภทของการสนับสนุนทางสังคมที่กล่าวมาจะเห็นว่าเราสามารถแบ่งการสนับสนุน ทางสังคมออกเป็นหลายด้านแล้วแต่ว่าผู้วิจัยต้องการที่จะแบ่งแบบใด โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะจัดแบ่งประเภท ของการสนับสนุนทางสังคมตามความหมายของไวส์เนื่องจากได้แบ่งประเภทของการสนับสนุนทางสังคมได้ ครอบคลุม และใช้เครื่องมือ Personal Resource Questionnaire(PRQ -85) ซึ่งสร้างโดยแบรนด์ และไวน์เบิร์ท (Brandt & Weinert . 1981) และดัดแปลงใหม่ในปี 1985 เพราะเป็นเครื่องมือที่สร้างโดยอาศัยแนวคิดของไวส์ เป็นพื้นฐาน และเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยในต่างประเทศหลายท่านใช้วัดการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงาน โดย สามารถวัดได้ถึงระยะเวลาของการสนับสนุนทางสังคม และความคงที่ของเครือข่ายทางสังคม ซึ่งสามารถบอก ได้ถึงแหล่งสนับสนุนทางสังคม ความพึงพอใจต่อความช่วยเหลือที่ได้รับตลอดช่วงที่มีสถานการณ์วิกฤติและการ ได้รับการสนับสนุนทางสังคม

ระดับของการให้การสนับสนุนทางสังคม

โกทท์ลิป (ภัทรพงศ์ ประกอบผล. 2534 : 43; อ้างอิงจาก Gottlip.n.d.) ได้แบ่งระดับของการสนับสนุน ทางสังคมออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับกว้าง (Macro level) เป็นการพิจารณาถึงการร่วม หรือการมีส่วนร่วมในสังคม อาจวัดได้จาก ความสัมพันธ์กับสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆด้วยความสมัครใจและการดำเนินชีวิตอย่างไม่เป็นทาง การในสังคม

2. ระดับกลุ่มเครือข่าย (Mezzo level) เป็นการมองที่โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่ายสังคม ด้วยการ วัดเฉพาะถึงกลุ่มบุคคลที่มีสัมพันธ์ภาพกันอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อน การสนับสนุนในระดับนี้ได้แก่ การให้ คำแนะนำ การให้ความช่วยเหลือด้านวัตถุ ความเป็นมิตร การสนับสนุนทางอารมณ์ และการยกย่อง

3. ระดับลึกหรือระดับแคบ (Micro level) เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากที่สุด ได้แก่ สามี ภรรยา และสมาชิกในครอบครัวหรือคนรัก ซึ่งจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนทาง จิตใจ แสดงความรัก และความห่วงใย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมนั้นแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับครอบครัว กลุ่มเพื่อน และระดับสังคมนั่นเอง

ความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างมาก โดยจากการศึกษาของเพนเดอร์ (Pender, 1996 : 259) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ประการใหญ่ๆ คือ

1. ช่วยส่งเสริมภาวะสุขภาพ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและเพิ่มระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (Wellness) โดยการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต และการพัฒนา

2. ช่วยดำรงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพโดยการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยลดภาวะเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิต และช่วยจัดเตรียมการตอบสนองในเหตุการณ์ต่างๆ ที่คาดการณ์ได้ล่วงหน้า

3. ช่วยป้องกันการเจ็บป่วย โดยการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้มีวิจารณญาณในการเลือกกลยุทธ์ในการปรับตัวเมื่อมีความเครียดเกิดขึ้น ช่วยให้คนปรับพฤติกรรมเพื่อผ่อนคลายระดับของความเครียด หรืออันตรายที่ประสบอยู่ได้

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแอนโทนีวีนและอะคิยาม่า (Turner & Helms, 1993 : 431; citing Antonucci & Akiyama, 1991) ที่พบว่าความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีและการได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคมจะช่วยคงไว้ซึ่งความนับถือตนเองและมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่สูง

ดังนั้นจะพบว่าการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้บุคคลสามารถผ่านพ้นภาวะวิกฤติต่างๆ ในชีวิตได้อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม และดำรงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดี

องค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมมีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (บุญเยี่ยม ตรีภูมวรงค์, 2528 : 172)

1. มีการติดต่อระหว่างผู้ให้กับผู้รับ
2. ลักษณะของการติดต่อสื่อสารประกอบด้วย
 - 2.1 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะให้ผู้รับเชื่อว่า มีคนสนใจเอาใจใส่ มีคนรัก และหวังดีกับตนอย่างจริงใจ
 - 2.2 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะทำให้ผู้รับรู้สึกว่าตนมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของสังคม
 - 2.3 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะทำให้ผู้รับเชื่อว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้
3. มีปัจจัยที่อยู่ในรูปของข้อมูล ข่าวสาร วัตถุ และความรู้สึกด้านจิตใจ
4. จะต้องช่วยให้ผู้รับได้บรรลุถึงจุดหมายที่เขาต้องการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงาน

ในภาวะที่บุคคลต้องตกอยู่ในภาวะการว่างงานนั้นการสนับสนุนทางสังคมที่ดีจะส่งผลดีต่อผู้ว่างงานเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจัยที่จะส่งผลต่อการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงานประกอบด้วย

1. เพศ จากการศึกษามากลินครอทและฟรอต (Mallinckrodt & Fretz, 1988 : 283) พบว่าเพศหญิงที่ว่างงานจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าเพศชายในเกือบทุกประเภทของการสนับสนุนทางสังคมคือในด้านความรักใคร่ผูกพันใกล้ชิด การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน การได้รับคำ

แนะนำและการตระหนักถึงความเป็นมิตร ส่วนเพศชายจะได้รับการสนับสนุนด้านการมีโอกาสในการอบรมเลี้ยงดูมากกว่าเพศหญิง

2. **ระยะเวลาการว่างงาน** จากการศึกษาของแมคลินครอท และฟร็อท (Mallinckrodt & Fretz. 1988 : 283) พบว่าระยะเวลาการว่างงานไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งผลขัดแย้งกับการศึกษาของแอทกินสัน ลิม และลิม (Atkinson, Liem & Liems. 1986 : 317-331) ที่พบว่าการสนับสนุนทางสังคมจะลดลงตามระยะเวลาการว่างงานที่เพิ่มขึ้น

3. **บุคคลที่ให้การสนับสนุนทางสังคม** จากการศึกษาของแคลแลน (Retherford, Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Caplan . 1982 .*The Family as a Support System*. p.200-220) ที่พบว่าครอบครัวเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมแหล่งแรกในช่วงเวลาที่มีเหตุการณ์วิกฤติโดยหากสมาชิกในครอบครัวมีการยกย่องสรรเสริญความสามารถ และหมั่นกล่าวถึงความสำเร็จในอดีตของคนว่างงานบ่อยๆจะช่วยให้ผู้ว่างงานรู้สึกว่าคุณค่าทำให้พวกเขารู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ และไม่มีประสิทธิภาพลดลง

ถึงแม้ว่างานวิจัยส่วนมากจะเน้นถึงการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นหลักแต่จากการศึกษาของเบค (Retherford, Hildreth & Goldsmith 1989 : 193; citing Bakke . 1940. *Citizens without work*.) พบว่าความสัมพันธ์ภายนอกครอบครัวมีความสำคัญต่อการทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงเพราะเป็นแหล่งสนับสนุนทางจิตใจ ให้การสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน แนะนำงาน และเป็นแรงกดดันทางสังคมที่จะช่วยครอบครัวคงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ด้วย ดังเช่นการศึกษาของแฮนลอน (Retherford, Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193; citing Hanlon . 1981.p.623-637) ที่ทำการศึกษาถึงการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงานพบว่า เพื่อนเป็นแหล่งช่วยเหลือแรกสุดที่ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารในการหางานทำ และข้อมูลในเรื่องสวัสดิการที่รัฐจัดหาให้สำหรับคนว่างงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของทิจเจน (Tietjen. 1985 : 489-496) ที่พบว่าเพื่อนเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญสำหรับหญิงที่ว่างงาน

ซึ่งจากการวิจัยในประเทศนั้นจะพบว่ายังไม่ค่อยได้มีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสนับสนุนทางสังคมด้วยเพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการให้การสนับสนุนทางสังคมผู้ว่างงานได้มากขึ้น

งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการทำงานกับการสนับสนุนทางสังคม

จากการวิจัยของต่างประเทศพบว่าบุคคลที่มีสภาพการทำงานแตกต่างกันย่อมจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ต่างกัน ดังผลการศึกษาของไอแมน (Iman. 1995. *Psychological Distress in Unemployed and Employed African American Men in an Urban Environment*. CD-ROM) ได้ทำการศึกษาถึงความตึงเครียดทางจิตใจกับการสนับสนุนทางสังคมโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 160 คน ผลการศึกษาพบว่า ชายที่มียานพาหนะอเมริกันเชื้อสายแอฟริกาจะได้รับข้อมูลข่าวสาร สันติภาพบริการ และการช่วยเหลือตลอดช่วงที่มีการเจ็บป่วยมากกว่าชายที่ว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกุนิลลา และเพอร์-โอลอฟ (Gunilla & Per – Olof. 2000. *Common Symptoms in Middle Aged Women : Their Relation to Employment status, Psychological Work Conditions and Social Support in a Swedish Setting*. CD – ROM) ที่ทำการศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม สภาพการทำงาน และการสนับสนุนทางสังคมที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพในหญิงวัยกลางคนที่อายุ 40 – 70 ปี พบว่า หญิงที่

ว่างงานจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำและมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลดลง และการศึกษาของชวาร์ทซ์เบิร์ก และไดเทลล์ (Schwartzberg & Dytell. 1989 : 175-190) ที่ได้ทำการศึกษาถึงความเครียด ความซึมเศร้า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และความไม่สมดุลทางจิตใจในมารดาที่มีงานทำจำนวน 94 คน และมารดาที่ว่างงานจำนวน 68 คนที่มีเศรษฐกิจฐานะปานกลาง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้แบบวัดของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg. 1979) ผลการศึกษาพบว่า การว่างงานจะทำให้ได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน โดยมารดาที่ว่างงานจะได้รับการสนับสนุนจากลูกน้อยกว่ามารดาที่มีงานทำ

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานได้เริ่มมีการศึกษาครั้งแรกในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำในปีค.ศ.1930เป็นต้นไป ได้แก่ การศึกษาของคอบบ์ และคาสล์ (Retherford, Hildreth & Goldsmith. 1989 : 193;citing Cobb & Kasl . 1977.*Termination:The Consequences of Job Loss* . p.77 - 224) และจอร์ (Retherford, Hildreth & Goldsmith 1989 : 193; citing Gore . 1978 . *Journal of Social Behavior and Personality*. p.157-165) ได้ทำการศึกษาถึงการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงานได้ข้อสรุปตรงกันว่าระดับการสนับสนุนทางสังคมที่สูงจะช่วยป้องกันผลกระทบจากการว่างงานในระยะยาวของคนงานอุตสาหกรรมชายได้

รีเทอร์ฟอร์ด ฮิลเดรธ และโกลด์สมิธ (Retherford , Hildreth & Goldsmith. 1989 : 191-204) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาความการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหญิงว่างงานกับเครือข่ายครอบครัวและเพื่อน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงว่างงานจำนวน 216 คน ที่ลงชื่อที่สำนักงานที่ให้บริการด้านแรงงาน (Job Service offices) ผลการศึกษาพบว่าหญิงว่างงานจะมองหาผู้ใหญ่ช่วยเหลือจากญาติและเพื่อน โดยพ่อแม่จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือมากกว่าญาติอื่นๆ เพื่อนหรือคู่ครอง และหญิงว่างงานจะต้องการการสนับสนุนทางด้านจิตใจมากกว่าการสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านข้อมูลข่าวสาร

ชลอสเบิร์ก และลีโบวิทซ์ (Schlossberg & Leibowitz. 1980 : 204-217) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบด้านบวกและด้านลบของการว่างงาน โดยมองจากลักษณะเฉพาะของแต่ละช่วงต่อของชีวิต ลักษณะเฉพาะของระบบการสนับสนุนและลักษณะเฉพาะของบุคคลโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใหญ่ชายที่ว่างงานจำนวน 53 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการช่วยชะลอผลกระทบจากการว่างงานคือการสนับสนุนอย่างเป็นทางการโดยการให้คนว่างงานได้แสดงความรู้สึกกับบุคคลอื่น และการสอนทักษะในการหางานทำ

โจนส์ (Jones. 1991 : 1-22) ทำการศึกษาปรากฏการณ์ระหว่างเครือข่ายทางสังคมกับการว่างงานในคนว่างงานที่เป็นผู้ใหญ่ชายจำนวน 153 คนที่มีอายุระหว่าง 23-61 ปี ผลการศึกษาพบว่าการว่างงานจะมีผลต่อเครือข่ายทางสังคมโดยทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเพิ่มขึ้น แต่การติดต่อในกลุ่มเพื่อนลดลง

ลิ้มและลิ้ม (Liem & Liem. 1988 : 87-105) ได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นเวลามากกว่า 1 ปี ในครอบครัวจำนวน 82 ครอบครัวที่สามีถูกออกจากงานเพื่อศึกษาถึงผลกระทบด้านจิตใจจากการว่างงาน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นคนว่างงานที่ทำงานที่ต้องใช้แรงงาน และคนว่างงานที่ทำงานในสำนักงานจำนวนเท่าๆกัน โดยทำการสัมภาษณ์ทั้งคนว่างงานและภรรยาในช่วง 2 เดือน 4 เดือน 7 เดือน และ 12 เดือน ภายหลังจากการว่างงาน อายุของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 21-55 เดือน เครื่องมือที่ใช้วัดการสนับสนุนทางสังคมใช้แบบวัดของ The Moss

Family Environment Scale ผลการศึกษาพบว่าการทำงานส่งผลกระทบต่อผู้ว่างงานและผู้สมรสก็จะทำให้คุณภาพของการมีชีวิตคู่ลดลง แต่หากสัมพันธ์ภาพของผู้สมรสจะช่วยลดความตึงเครียดจากการว่างงานได้

วินูกูร์ ไพร์ซ์ และแคปแลน (Vinukur, Price & Caplan. 1996 : 166-179) ได้ทำการศึกษาเพื่อศึกษาผลทางเศรษฐกิจจากการว่างงานต่อสุขภาพจิตของผู้สมรสของคนที่ว่างงาน ผลของสุขภาพจิตของผู้สมรสต่อสุขภาพจิตของคนที่กำลังหางานทำ และผลของความตึงเครียดทางภาวะเศรษฐกิจต่อการสนับสนุนทางสังคมโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นคนว่างงานที่กำลังหางานทำ และผู้สมรสที่อยู่ด้วยกันมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันจำนวน 815 คู่ แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 501 คน และเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 314 คน กลุ่มทดลองจะได้เข้ารับการอบรมในเรื่องการเพิ่มทักษะในการหางาน การเพิ่มความสามารถในการหางาน และการเพิ่มแรงจูงใจในการหางานเป็นเวลา 4 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้รับฟังเสียงวิธีการในการหางานทำ ผลการศึกษาพบว่าความตึงเครียดทางเศรษฐกิจมีผลทำให้เกิดอาการซึมเศร้าซึ่งนำไปสู่การถอนหนีจากการสนับสนุนทางสังคม

ชวาร์เซอร์ แฮนห์ และเยรูซาเลม (Schwarzer, Hanh & Jerusalem. 1993 : 57-69, Abstract. (Online)) ได้ทำการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้ากับการยอมรับด้านสถานภาพการจ้างงาน และการสนับสนุนทางสังคมในคนอพยพชาวเยอรมันตะวันออกซึ่งอพยพไปอยู่ยังเยอรมันตะวันตก โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษามากกว่า 2 ปี พบว่า คนว่างงานที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจะมีความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าลดลง

ไซเกอร์ท ชุง และเทย์เลอร์ (Siebert, Chung & Tayler. 1990 : 49-59, Abstract.(Online)) ได้ทำการวัดแหล่งสนับสนุนทางสังคม และวัดอาการทางจิตเวชในคนว่างงานชาวนิวซีแลนด์จำนวน 300 คนที่มีอายุระหว่าง 14 - 59 ปี พบว่า คนว่างงานที่มีแหล่งสนับสนุนทางสังคมจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด

มอลินครอท และเฟรทซ์ (Mallinekrodt & Fretz. 1988 : 283) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของการสนับสนุนทางสังคม กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนว่างงานที่มีอายุมากกว่า 40 ปีที่เข้าโครงการช่วยเหลือตนเอง(Self - help organization)จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้ของโรเซนเบิร์ก (Rossenberg Self - Esteem Scale. 1979) และใช้ Social Provisions Scale (SPS) ของคูโทนา และรัสเซล (Cutrona & Russell.1988) ในการวัดการรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคม ผลพบว่าการขาดการสนับสนุนทางสังคมจะมีความสัมพันธ์กับระดับอาการแสดงของความเครียดที่สูงกว่า มีปัญหาทางสุขภาพกาย มีการควบคุมตนเองจากภายนอก และมีภาวะซึมเศร้า

มารี - เพียร์รี และคณะ (Marie - Pierre, Brigitte & Franco. 1995 : 89 - 100, Abstract.) ทำการศึกษาเพื่อวัดความผาสุกในชีวิตของคนว่างงานที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน พบว่า คนว่างงานที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงจะมีความผาสุกในชีวิตมากกว่าคนว่างงานที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

จอห์น ซี และจอห์น อาร์ (John C & John R. 1993 : 98 - 107, Abstract.) ได้ทำการสัมภาษณ์คนว่างงานที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 54 คน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและเพื่อนในการเป็นแรงผลักดันในการหางานทำพบว่าการได้รับแรงผลักดันในการหางานทำจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการหางานทำ โดยการได้รับการสนับสนุน

ทางสังคมจากเพื่อนที่ว่างงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการหางานทำมากกว่าการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและเพื่อนที่มีงานทำ หรือเพื่อนที่เกษียณ

กอร์ (Larson. 1984 : 504;citing Gore. 1978. *Journal of Health and Social Behavior*. p.157-165)ได้ทำการศึกษาพบว่า คนว่างงานที่ขาดการสนับสนุนทางสังคมจะใช้เวลาในการปรับตัวต่อการว่างงานมากกว่า 2 ปี

จากงานวิจัยในต่างประเทศที่ผู้วิจัยศึกษาทั้งหมดนั้นทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า “คนว่างงานจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่าคนที่มีการทำงาน” และ “กลุ่มคนที่ว่างงานและกลุ่มคนที่มีการทำงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมที่แตกต่างกัน”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษาในต่างประเทศถึงผลของการสนับสนุนทางสังคมต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนว่างงานของมาลินครอท และฟร็อท (Mallinckrodt & Fretz. 1988 : 281-286) โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของการสนับสนุนทางสังคม กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนว่างงานที่มีอายุมากกว่า 40 ปีที่เข้าโครงการช่วยเหลือตนเอง(Self - help organization) จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้ของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self-Esteem Scale. 197) และใช้ Social Provisions Scale (SPS) ของคูโทนา และรัสเซล (Cutrona & Russell.1988) ในการวัดการรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคม ผลพบว่าการได้รับการสนับสนุนทางด้านการส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน(Reassurance of worth) จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองด้านบวก ซึ่งได้ข้อสรุปตรงกับของคอกฟอร์ด(Coxford. 1998 : 1076, Abstract) ที่ว่าการได้รับการสนับสนุนทางสังคมแบบการส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth) จะมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างสูงกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากพ่อแม่ และคู่สมรสจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ว่างงานโดยพบว่าคู่สมรสที่ช่วยผู้ว่างงานจัดการ สร้างกิจกรรมและเวลาในแต่ละวันจะช่วยให้ผู้ว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงขึ้นได้(Lackovi, et al. 1996 : 705) และพบว่ามารดาที่มีงานทำ และมารดาที่ไม่ได้ทำงานที่ขาดการสนับสนุนจากคู่สมรสจะมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่ต่ำ โดยจะมีความสัมพันธ์กับมารดาที่ไม่ได้ทำงานมากกว่ามารดาที่มีงานทำ(Schwartzberg & Dytell. 1989 : 183) และผู้ว่างงานที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดยการได้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร Youth Opportunities Programme (Y.O.P.) จะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าผู้ว่างงานที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม (Doherty & Davies. 1984 : 217)

จากงานวิจัยในต่างประเทศที่ผู้วิจัยศึกษาทั้งหมดนั้นทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า “การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองทั้งในกลุ่มคนที่ว่างงานและคนที่มีการทำงาน”

สมมติฐานในการวิจัย

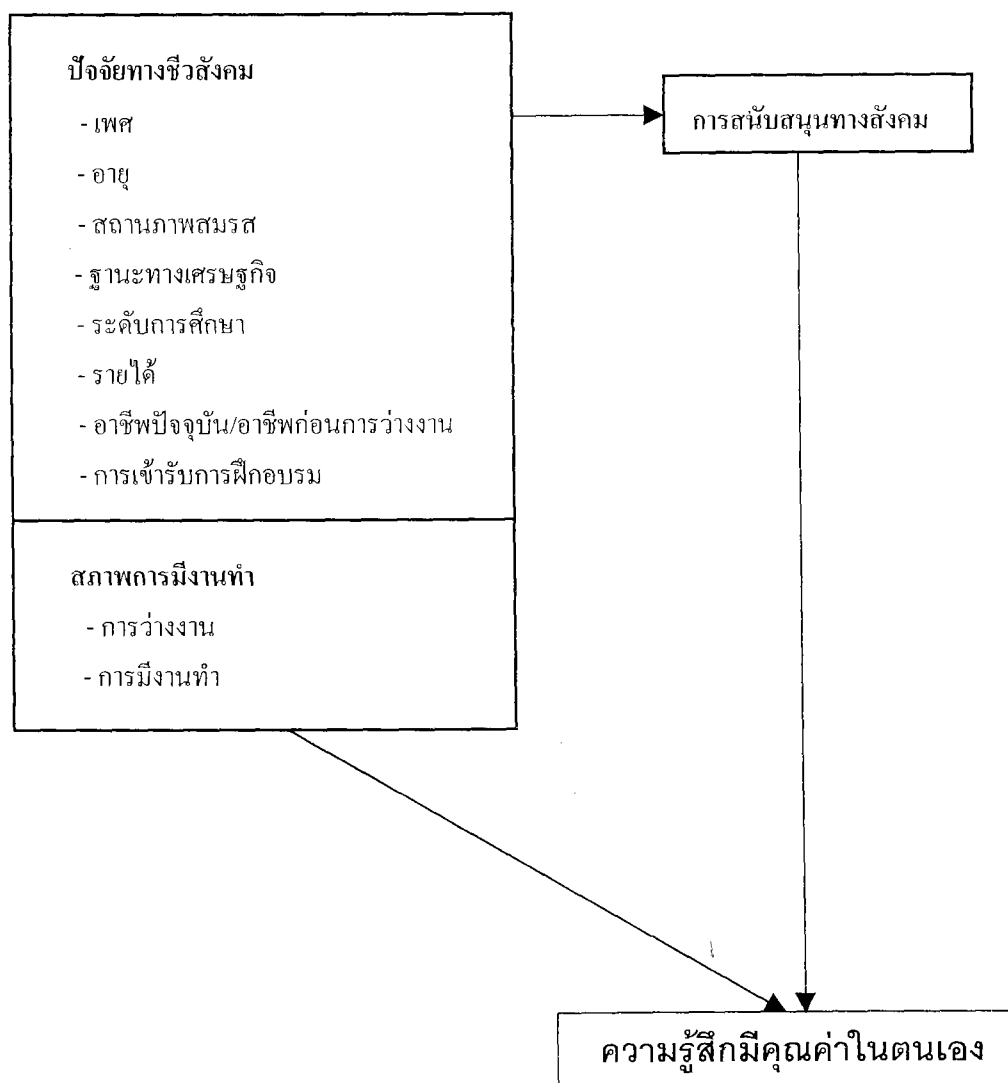
1. คนว่างงานจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนที่มีการทำงาน
2. คนว่างงานจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่าคนที่มีการทำงาน

3. กลุ่มคนที่ว่างงานและกลุ่มคนที่มียานทำงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน

4. กลุ่มคนที่ว่างงานและกลุ่มคนที่มียานทำงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมที่แตกต่างกัน

5. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองทั้งในกลุ่มคนว่างงานและคนที่มียานทำงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) เพื่อศึกษาถึง การสนับสนุนทางสังคม และความรู้สึกรู้สึกคุณค่าในตนเองของผู้ใหญ่ตอนต้น:การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคนว่างงานและคนมีงานทำในปี พ.ศ. 2543 โดยการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ คนที่มีงานทำและคนว่างงาน โดยทุกคนมีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานคร ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ถึง มิถุนายน 2543

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 20 - 40ปี ไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานภาพสมรส โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ คนว่างงานจำนวน 173 คน และคนมีงานทำจำนวน 176 คน โดยทุกคนมีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ได้มาโดยวิธีการ สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ 2543 ถึง มิถุนายน 2543 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมี ลักษณะดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ว่างงาน เป็นบุคคลที่เคยมีงานทำมาก่อนแต่ในระยะที่เก็บข้อมูลไม่ได้ทำงานใดๆทั้งสิ้น มีความประสงค์ที่ทำงานและสามารถทำงานได้ โดยได้ลงชื่อที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง กระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อหางานทำหรือได้เข้าร่วมในหลักสูตรการฝึกในสาขาใดสาขาหนึ่งกับสถาบัน พัฒนาฝีมือแรงงานกลาง โดยจะหมายรวมถึงบุคคลดังต่อไปนี้

ก.บุคคลที่ออกหางานทำโดยไปติดต่อสถานธุรกิจต่างๆหรือได้ส่งใบสมัครขอทำงานทางไปรษณีย์

ข.บุคคลที่ถูกปลดออกจากบริษัท หรือลาออกจากงานเอง

ค.ผู้ทำงานให้แก่ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งมีชั่วโมงทำงานน้อยกว่า20ชั่วโมงและต้องการ ทำงานเพิ่มขึ้น

ง. บุคคลที่ไม่ได้หางานทำเนื่องจากหางานที่เหมาะสมกับตนเองไม่ได้หรือที่จะเริ่มงานใหม่ หรือรอฤดูกาล

2. คนมีงานทำเป็นบุคคลที่เป็นเพื่อน หรือบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมของผู้ว่างงานที่ผู้ว่างงานให้รายชื่อและที่อยู่ไว้ โดยในระยะเวลา 60 วันก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลมีงานทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง หรือมีธุรกิจ หรือไร่นาเกษตรเป็นของตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลในเรื่องเพศ อายุ สถานภาพ สมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพในปัจจุบันหรืออาชีพก่อนการว่างงานและการเข้ารับการฝึกอบรมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง

2. แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นแบบประเมินให้ตอบคำถามด้วยตนเอง ซึ่งสร้างโดยโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1979) แบบประเมินมีชื่อว่า Rosenberg Self - Esteem Scale (RSES) การที่ผู้วิจัยเลือกใช้แบบวัดนี้เนื่องจากเป็นแบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่สั้น สะดวก และใช้แพร่หลายในการวัดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนว่างงาน โดยจากการศึกษาของแบงค์ และยูลลาห์ (Banks & Ullah, 1988 : 49 - 71) ที่ได้ทบทวนงานวิจัยต่างๆที่ศึกษาถึงผลกระทบของการว่างงานในช่วงปี ค.ศ. 1980 - 1990 พบว่าในการประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานส่วนมากจะใช้แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1979) และแบบวัดอื่นๆที่ดัดแปลงมาจากของโรเซนเบิร์ก

แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก (RSES) นี้ผู้วิจัยได้แปลโดยเทียบเคียงกับฉบับภาษาไทยที่แปลโดย ผศ. ผ่องศรี ศรีมรกต แล้วปรับภาษาให้เหมาะสมนำไปให้อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส ตรวจสอบภาษาอีกครั้งหนึ่ง แบบวัดนี้สามารถวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยรวมของบุคคลได้โดยให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกของตนเองต่อข้อความที่ให้มา โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงความรู้สึกตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 10 ข้อ เป็นข้อความทางบวก และทางลบอย่างละ 5 ข้อ การให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความที่เป็นคำถามว่าเป็นข้อความทางบวก หรือทางลบ โดยการให้คะแนนมีดังนี้

1. ข้อความที่เป็นคำถามด้านบวก มี 5 ข้อคือ 1,3,4,7 และ 10

ให้ 4 คะแนน หากตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นตลอดเวลา

ให้ 3 คะแนน หากตอบว่า เห็นด้วย หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อย

ให้ 2 คะแนน หากตอบว่า ไม่เห็นด้วย หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นนานๆครั้ง

ให้ 1 คะแนน หากตอบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นเลย

2. ข้อความที่เป็นคำถามด้านลบ มี 5 ข้อคือ ข้อ 2,5,6,8 และ 9

ให้ 4 คะแนน หากตอบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นเลย

ให้ 3 คะแนน หากตอบว่า ไม่เห็นด้วย หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นนานๆครั้ง

ให้ 2 คะแนน หากตอบว่า เห็นด้วย หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อย

ให้ 1 คะแนน หากตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นตลอดเวลา

คะแนนทั้งหมดของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจะกระจายอยู่ระหว่าง 10 ถึง 40 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำ

ตัวอย่างข้อคำถามในแบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของท่าน			
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
โดยรวมแล้วฉันรู้สึกพึงพอใจกับตัวฉัน				
ในบางครั้งฉันคิดว่าตัวฉันไม่มีอะไรดีเลย				

3. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยแปลมาจากแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม (The Personal Resource Questionnaire:PRQ) ของแบรนด์ และไวน์เนอร์ท (Brandt & Weinert. 1987 : 591 ; Weinert. 1987 : 273 - 274) โดยเทียบเคียงกับฉบับภาษาไทยที่แปลโดยคุณเพ็ญศรี วรสัมปติ แล้วปรับภาษาให้เหมาะสมนำไปให้ อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส ตรวจสอบภาษาอีกครั้งหนึ่ง แบบสอบถามนี้อาศัยแนวความคิดของไวส์ (Weiss.1974) โดยแบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 5 ด้านคือ

- 3.1 ความใกล้ชิดสนิทสนม (Attachment/Intimacy)
- 3.2 การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration)
- 3.3 การมีโอกาสได้ดูแลช่วยเหลือผู้อื่น (Opportunity for nurturance)
- 3.4 การส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth)
- 3.5 การได้รับคำแนะนำ (Guidance)

แบบวัดนี้ประกอบด้วยแบบวัด 2 ส่วน คือ

ส่วนแรก เป็นการประเมินถึงจำนวนของแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือของกลุ่มตัวอย่างโดยจะประกอบด้วยสถานการณ์ในชีวิต 10 สถานการณ์ โดยให้ผู้ตอบบอกแหล่งที่ให้การสนับสนุนในสถานการณ์นั้นๆ และหากสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นใน 6 เดือนที่ผ่านมาให้ผู้ตอบบอกระดับความพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับ

ตัวอย่างของสถานการณ์

ข้อ 1.1 ในยามที่ท่านต้องการบุคคลที่มาช่วยเหลือในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย หรือพิการ บุคคลใดต่อไปนี้ที่ท่านสามารถขอความช่วยเหลือได้

1. บิดา มารดา
2. บุตร
3. คู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนที่เราให้ความสำคัญ
- 4.ญาติ หรือสมาชิกในครอบครัว
5. เพื่อน

6. เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน
7. ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจ (เช่น พระภิกษุ หรือนักบวช เป็นต้น)
8. บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ (เช่น พยาบาล ผู้ให้คำปรึกษา นักสังคมสงเคราะห์ นายจ้าง เป็นต้น)
9. องค์กรที่ให้บริการคำปรึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน
10. กลุ่มช่วยเหลือตนเอง
11. ไม่มีใคร (ไม่มีใครที่ขอความช่วยเหลือได้)
12. ไม่มีใคร (ชอบที่จะจัดการด้วยตนเองตามลำพัง)
13. อื่นๆ (โปรดระบุ) - - - - -

ในการตอบนั้นผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1

ข้อ 1.2 ท่านเคยต้องการความช่วยเหลือในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย หรือพิการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

- 1 = ใช่
- 2 = ไม่ใช่ (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 3.1)

ข้อ 1.3 ถ้าท่านเคยต้องการความช่วยเหลือในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย หรือพิการในช่วงระยะเวลาหนึ่งในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ท่านได้รับเพียงไร

- 1 = ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง
- 2 = ไม่พึงพอใจปานกลาง
- 3 = ไม่พึงพอใจเล็กน้อย
- 4 = พึงพอใจเล็กน้อย
- 5 = พึงพอใจปานกลาง
- 6 = พึงพอใจอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Likert scale) ที่มี 7 ช่วง ประกอบด้วยข้อความ 25 ข้อ ที่ใช้ในการประเมินระดับของการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับโดยครอบครัวเนื้อหาในเรื่องการสนับสนุนทางสังคมของไวส์(Weiss)ทั้ง 5 ด้าน แบ่งเป็นข้อความที่มีความหมายทางบวกจำนวน 20 ข้อคือ ข้อ 1,2,3,5,6,8,9,11,12,13,14,15, 17,18,19,20,21,22,23 และข้อ 25 และข้อความที่มีความหมายทางลบจำนวน 5 ข้อคือข้อ 4,7,10,16 และข้อ 24 ในแต่ละข้อความผู้ตอบจะต้องเลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการสนับสนุนที่ตนเองได้รับ ลักษณะของการตอบแบบสอบถามพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

- 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 6 = เห็นด้วย
- 5 = ค่อนข้างเห็นด้วย
- 4 = เฉยๆ
- 3 = ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
- 2 = ไม่เห็นด้วย
- 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การให้คะแนนในแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมส่วนที่ 2 มีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก

ถ้าเลือก 1 ได้ 1 คะแนน

ถ้าเลือก 2 ได้ 2 คะแนน

ถ้าเลือก 3 ได้ 3 คะแนน

ถ้าเลือก 4 ได้ 4 คะแนน

ถ้าเลือก 5 ได้ 5 คะแนน

ถ้าเลือก 6 ได้ 6 คะแนน

ถ้าเลือก 7 ได้ 7 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ คือ ข้อ 4,7,10,16 และ 24

ถ้าเลือก 1 ได้ 7 คะแนน

ถ้าเลือก 2 ได้ 6 คะแนน

ถ้าเลือก 3 ได้ 5 คะแนน

ถ้าเลือก 4 ได้ 4 คะแนน

ถ้าเลือก 5 ได้ 3 คะแนน

ถ้าเลือก 6 ได้ 2 คะแนน

ถ้าเลือก 7 ได้ 1 คะแนน

คะแนนทั้งหมดของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมจะกระจายอยู่ระหว่าง 25 ถึง 175 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีระดับการสนับสนุนทางสังคมมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ในงานวิจัยนี้การคิดคะแนนการสนับสนุนทางสังคมจะคิดจากส่วนที่ 2 ของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเท่านั้น ส่วนข้อมูลในส่วนที่ 1 จะใช้เพื่อหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์วิกฤติในชีวิต

ตัวอย่างข้อคำถามในแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมส่วนที่ 2

	ความคิดเห็นของท่าน						
	1	2	3	4	5	6	7
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็น ด้วย	เฉยๆ	ค่อนข้างไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ฉันมีคนใกล้ชิดที่ทำให้รู้สึกอบอุ่น							
คนส่วนมากทำให้ฉันคิดว่าฉันไม่ใช่ เพื่อนที่ดีเท่าที่ควรจะเป็น							

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาคุณภาพของแบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก(Rosenberg Self - Esteem Scale) (Rosenberg. 1979) ซึ่งได้มีการนำแบบทดสอบนี้ไปหาความเชื่อมั่นแบบวัดซ้ำ (Test – Retest Reliability) ในนักศึกษาวิทยาลัยเอนะระหว่าง 2 สัปดาห์พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .85 - .88 ส่วนในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบสอบถามนี้กับผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีงานทำที่มีคุณลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น .70

2. การหาคุณภาพของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม (The Personal Resource Questionnaire:PRQ) ของแบรนด์ และไวเนอร์ท (Brandt & Weinert. 1987 : 591 ; Weinert. 1987 : 273 - 274) ซึ่งได้มีการนำแบบทดสอบนี้ไปหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach ' s alpha) ในผู้ใหญ่วัยกลางคนจำนวน 100 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .90 ส่วนในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบสอบถามนี้กับผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีงานทำที่มีคุณลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่น .78

วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางและผู้ดำเนินการโครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อขออนุมัติเก็บข้อมูล

2. เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มคนที่ว่างงาน

2.1.1 กลุ่มคนที่ว่างงานที่มาลงชื่อเพื่อหางานทำที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปแนะนำตนเองกับผู้ที่มาลงชื่อเพื่อหางานทำที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง ชักถามถึงสภาพการทำงานเมื่อได้ผู้ว่างงานที่มีอายุ 20 – 40 ปีที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร แล้วจึงขออนุญาตให้ตอบแบบสอบถาม จนได้ครบจำนวน 100 คน

2.1.2 กลุ่มคนว่างงานที่เข้ารับการฝึกอบรมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการขอรายชื่อบุคคลว่างงานที่เข้ารับการฝึกอบรมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางในแต่ละสาขาจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง จากนั้นจึงขออนุญาตเก็บข้อมูลกับอาจารย์ประจำแต่ละสาขา ทำการแนะนำตนเอง อธิบายแบบสอบถามแล้วให้ผู้ตอบทำแบบสอบถาม ซึ่งตามแผนงานผู้วิจัยต้องทำการเก็บข้อมูลให้ได้จำนวน 100 คนแต่เนื่องจากเงินงบประมาณในการจัดการฝึกอบรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางหมดจึงไม่สามารถเปิดสอนในรุ่นสุดท้ายของปี 2543 ได้ ผู้วิจัยจึงสามารถเก็บกลุ่มตัวอย่างได้เพียง 73 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีงานทำ

2.2.1 ส่งจดหมายไปตามชื่อ – ที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่างที่ว่างงานให้รายชื่อไว้โดยเลือกเพียง 1 คนใน 2 คน หรือฝากผู้ว่างงานส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่มีงานทำ

2.2.2 หากภายใน 2 สัปดาห์กลุ่มตัวอย่างที่มีงานทำไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยติดต่อกลับไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีงานทำคนเดิมและส่งจดหมายติดต่อยังกลุ่มตัวอย่างที่มีงานทำคนที่ 2 ปรากฏได้แบบสอบถามกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 210 ฉบับ ซึ่งได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์เพียง 176 ฉบับ

3. เมื่อได้แบบสอบถามครบตามจำนวนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences Version : SPSS+) ในการคำนวณและวิเคราะห์ค่าต่างๆดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวมและในกลุ่มที่ย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคมด้วยการทดสอบค่าที ($t - test$)

2. เปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวมและในกลุ่มที่ย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคมด้วยการทดสอบค่าที ($t - test$)

3. เปรียบเทียบความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองตามตัวแปรทางชีวสังคมในกลุ่มคนว่างงานกับคนมีงานทำด้วยการทดสอบค่าเอฟ ($F - test$)

4. เปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมตามตัวแปรทางชีวสังคมในกลุ่มคนว่างงานกับคนมีงานทำด้วยการทดสอบค่าเอฟ ($F - test$)

5. หาความสัมพันธ์ของการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากกลุ่มคนว่างงานที่มาลงชื่อเพื่อหางานทำที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม จำนวน 100 คน และคนว่างงานที่เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรการฝึกอบรมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางจำนวน 73 คน รวม 173 คน และข้อมูลจากการกลุ่มคนมีงานทำที่ส่งแบบสอบถามกลับจำนวน 176 คน วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงาน กับคนมีงานทำที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะปัจจัยทางชีวสังคม

ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมของคนว่างงาน กับคนมีงานทำที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะปัจจัยทางชีวสังคม

ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง กับ การสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและคนมีงานทำ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลผลดังนี้

N แทน จำนวนคนว่างงาน หรือคนมีงานทำในกลุ่มตัวอย่าง

X แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 349 คน แบ่งเป็นกลุ่มคนว่างงานจำนวน 173 คน และกลุ่มคนมีงานทำจำนวน 176 คน ข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวน และร้อยละของคนว่างงาน และคนมีงานทำจำแนกตามปัจจัยทางชีวสังคม

ตัวแปร	คนว่างงาน	คนมีงานทำ	รวม
1. เพศ			
- ชาย	118 (68.21%)	91 (51.70%)	209 (59.89%)
- หญิง	55 (31.79%)	85 (48.30%)	140 (40.11%)
2. อายุ			
- 20 - 28 ปี	99 (57.90%)	95 (55.23%)	194 (56.56%)
- 29 - 33 ปี	30 (17.54%)	41 (23.84%)	71 (20.70%)
- 34 - 40 ปี	42 (24.56%)	36 (20.93%)	78 (22.74%)
3. สถานภาพสมรส			
- โสด	120 (69.36%)	112 (64.37%)	232 (66.86%)
- คู่	42 (24.28%)	55 (31.61%)	97 (27.95%)
- หย่าร้าง/หม้าย	11 (6.36%)	7 (4.02%)	18 (5.19%)
4. สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว			
- ยากจน	43 (25.00%)	23 (13.14%)	66 (19.02%)
- ปานกลาง	119 (69.19%)	110 (62.86%)	229 (65.99%)
- ดี	10 (5.81%)	42 (24.00%)	52 (14.99%)
5. ระดับการศึกษา			
- ประถมศึกษา	10 (5.75%)	4 (2.27%)	14 (4.01%)
- มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	63 (36.21%)	54 (30.68%)	117 (33.52%)
- อนุปริญญา หรือ ปวส.	26 (15.52%)	23 (13.07%)	49 (14.04%)
- ปริญญาตรี	67 (38.51%)	84 (47.73%)	151 (43.27%)
- สูงกว่าปริญญาตรี	7 (4.02%)	11 (6.25%)	18 (5.16%)
6. รายได้			
- น้อยกว่า 5,000 บาท	39 (24.53%)	13 (7.88%)	52 (16.05%)
- 5,001 - 10,000 บาท	79 (49.68%)	91 (55.15%)	170 (52.47%)
- 10,001 - 20,000 บาท	29 (18.24%)	40 (24.24%)	69 (21.30%)
- มากกว่า 20,000 บาท	12 (7.55%)	21 (12.73%)	33 (10.18%)
7. อาชีพ			
- กลุ่มวิชาชีพ และงานบริหาร	45 (26.94%)	67 (39.18%)	112 (33.14%)
- กลุ่มงานกึ่งวิชาชีพและแรงงาน	122 (73.06%)	104 (60.82%)	226 (66.86%)

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	คนว่างงาน	คนมีงานทำ	รวม
8. การฝึกอบรม			
- ได้รับการฝึกอบรม	73 (42.20%)	43 (24.43%)	116 (33.24%)
- ไม่ได้รับการฝึกอบรม	100 (57.80%)	133 (75.57%)	233 (66.76%)

จากตาราง 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคนว่างงานมีลักษณะดังนี้ คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (68.21%) มีอายุระหว่าง 20 – 28 ปี (57.90%) มีสถานภาพสมรสเป็นโสด (69.36%) มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง (69.19%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (38.51%) มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน (49.68%) ประกอบอาชีพกลุ่มกึ่งวิชาชีพและแรงงาน (73.06%) และไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรการฝึกในสาขาใดสาขาหนึ่งกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง (57.80%)

กลุ่มคนมีงานทำมีลักษณะโดยรวมเหมือนกลุ่มคนว่างงาน คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (51.70%) มีอายุระหว่าง 20 – 28 ปี (55.23%) มีสถานภาพสมรสเป็นโสด (64.37%) มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับปานกลาง (62.86%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (47.73%) มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน (55.15%) ประกอบอาชีพกลุ่มกึ่งวิชาชีพและแรงงาน (60.82%) และไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรการฝึกในสาขาใดสาขาหนึ่งกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง (75.57%)

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคมเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า “คนว่างงานจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนมีงานทำ” โดยใช้การทดสอบ t (t -test) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม

กลุ่ม	คนว่างงาน			คนมีงานทำ			t	p
	N	X	SD	N	X	SD		
1. รวม	173	29.54	4.19	176	27.63	2.65	5.092	.000**
2. แยกย่อย								
2.1 เพศ								
- ชาย	118	29.43	3.95	91	27.40	2.48	4.555	.000**
- หญิง	55	29.76	4.68	85	27.87	2.81	2.701	.004**

ตาราง 2 (ต่อ)

	คนว่างงาน			คนมีงานทำ			t	p
	N	X	SD	N	X	SD		
2.2 อายุ								
- 20 – 28 ปี	99	29.43	4.09	95	27.58	2.64	3.768	.000**
- 29 – 33 ปี	30	30.40	4.29	41	28.24	2.95	2.374	.011*
- 34 – 40 ปี	42	29.12	4.44	36	27.11	2.11	2.608	.005**
2.3 สถานภาพสมรส								
- โสด	120	29.67	4.05	112	27.63	2.78	4.506	.000**
- คู่	42	29.02	4.45	55	27.55	2.49	1.933	.029*
- หย่าร้าง/หม้าย	11	30.09	4.87	7	27.57	.79	1.683	.060
2.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว								
- ยากจน	43	27.88	4.77	23	28.35	3.26	-.417	.339
- ปานกลาง	119	30.05	3.83	110	27.52	2.48	5.982	.000**
- ดี	10	30.40	4.38	42	27.48	2.73	2.021	.034*
2.5 ระดับการศึกษา								
- ประถมศึกษา	10	30.20	3.74	4	26.25	1.50	2.010	.033*
- มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	63	28.79	4.39	54	27.63	2.18	1.856	.033*
- อนุปริญญา หรือ ปวส.	26	29.38	4.26	23	27.91	2.98	1.382	.086
- ปริญญาตรี	67	29.37	3.93	84	27.60	2.88	3.959	.000**
- สูงกว่าปริญญาตรี	7	32.71	4.23	11	27.73	2.69	2.782	.020*
2.6 รายได้								
- น้อยกว่า 5,000 บาท	39	29.67	4.97	13	25.77	1.59	4.284	.000**
- 5,001 – 10,000 บาท	79	29.00	3.97	91	27.86	2.45	2.220	.014*
- 10,001 – 20,000 บาท	29	30.31	3.94	40	28.10	3.19	2.572	.006**
- มากกว่า 20,000 บาท	12	31.58	4.44	21	26.86	2.33	3.427	.002**
2.7 อาชีพ								
- กลุ่มงานวิชาชีพ หรือบริหาร	45	30.22	4.72	67	28.12	3.14	2.625	.005**
- กลุ่มงานกึ่งวิชาชีพ หรือแรงงาน	122	29.34	4.01	104	27.28	2.29	4.842	.000**
2.8 การฝึกอบรม								
- ได้รับการฝึกอบรม	73	29.93	4.42	43	27.44	2.60	3.387	.000**
- ไม่ได้รับการฝึกอบรม	100	29.25	4.00	133	27.68	2.67	3.816	.000**

จากตาราง 2 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานและคนมีงานทำในกลุ่มรวม พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงาน ($\bar{X} = 29.54$) สูงกว่าคนมีงานทำ ($\bar{X} = 27.63$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อจำแนกในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ อาชีพ และการเข้ารับการฝึกอบรมพบว่าคนว่างงานมีแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนมีงานทำในทุกกลุ่มย่อย ยกเว้นในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจนที่พบว่าคนมีงานทำจะมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนว่างงานเล็กน้อย

เมื่อเปรียบเทียบการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของทั้งสองกลุ่มพบว่ากลุ่มคนว่างงานมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มคนมีงานทำในทุกกลุ่มย่อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อยที่ระดับ .05 ยกเว้น ในกลุ่มย่อยที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย กลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน และกลุ่มระดับการศึกษานุปริญญาหรือ ปวส. ซึ่งพบว่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคมตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า “คนว่างงานจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่าคนมีงานทำ” โดยใช้การทดสอบ t (t -test) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม

กลุ่ม	คนว่างงาน			คนมีงานทำ			t	p
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD		
1. รวม	173	130.39	31.84	176	134.68	26.77	-1.363	.067
2. แยกย่อย								
2.1 เพศ								
- ชาย	118	128.25	33.04	91	133.35	28.38	-1.177	.120
- หญิง	55	135.00	28.83	85	136.11	25.01	-.240	.405
2.2 อายุ								
- 20 – 28 ปี	99	134.22	34.97	95	135.92	22.54	-.399	.345
- 29 – 33 ปี	30	124.40	24.30	41	134.78	25.87	-1.713	.045*
- 34 – 40 ปี	42	126.62	28.54	36	134.03	35.52	-1.021	.155

ตาราง 3 (ต่อ)

กลุ่ม	คนว่างงาน			คนมีงานทำ			t	p
	N	X	SD	N	X	SD		
2.3 สถานภาพสมรส								
- โสด	120	129.66	29.63	112	135.12	27.56	-1.450	.074
- คู่	42	133.45	40.48	55	136.47	25.54	-.449	.327
- หย่าร้าง/หม้าย	11	126.73	14.51	7	119.71	22.93	.800	.217
2.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว								
- ยากจน	43	120.95	33.14	23	137.04	29.35	-1.953	.027*
- ปานกลาง	119	133.39	31.92	110	133.44	27.02	-.011	.496
- ดี	10	136.20	17.24	42	137.38	24.84	-.142	.444
2.5 ระดับการศึกษา								
- ประถมศึกษา	10	159.50	63.20	4	110.00	24.10	1.493	.080
- มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	63	127.21	29.33	54	132.78	21.91	-1.148	.126
- อนุปริญญา หรือ ปวส.	26	129.92	38.59	23	144.00	45.25	-1.175	.123
- ปริญญาตรี	67	129.09	23.01	84	134.81	22.39	-1.541	.062
- สูงกว่าปริญญาตรี	7	131.71	24.79	11	132.55	26.17	-.067	.473
2.6 รายได้								
- น้อยกว่า 5,000 บาท	39	129.10	32.19	13	119.77	17.12	.995	.162
- 5,001 – 10,000 บาท	79	131.23	34.10	91	134.66	20.75	-.804	.211
- 10,001 – 20,000 บาท	29	129.17	24.01	40	143.55	37.06	-1.828	.036*
- มากกว่า 20,000 บาท	12	126.67	31.51	21	124.43	16.24	.229	.411
2.7 อาชีพ								
- กลุ่มวิชาชีพ, วิชาการหรืองานบริหาร	45	133.71	22.79	67	138.09	24.21	-.961	.169
- กลุ่มกึ่งวิชาชีพ หรือแรงงาน	122	128.93	34.37	104	132.39	27.31	-.830	.204
2.8 การฝึกอบรม								
- ได้รับการฝึกอบรม	73	128.73	25.68	43	130.63	25.95	-.384	.351
- ไม่ได้รับการฝึกอบรม	100	131.61	35.75	133	135.99	26.99	-1.066	.143

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อพิจารณาคะแนนค่าเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างคนว่างงาน กับคนมีงานทำในกลุ่มรวมพบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมคนมีงานทำ ($\bar{X}=134.68$) สูงกว่า คะแนนค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมของคนว่างงาน ($\bar{X}=130.39$) เมื่อจำแนกในกลุ่มย่อยที่แยกตาม ปัจจัยทางชีวสังคมอันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษา

รายได้ อาชีพ และการเข้ารับการอบรมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางพบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมคนมีงานทำสูงกว่าคนว่างงาน ยกเว้นในกลุ่มแยกย่อยที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย กลุ่มที่การศึกษาประถมศึกษา รายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนและมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือนพบว่าคนว่างงานจะมีคะแนนค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าคนมีงานทำ

เมื่อเปรียบเทียบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มพบว่า กลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำมีคะแนนการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อย ยกเว้นกลุ่มย่อยที่มีอายุ 29 – 33 ปี มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน และรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน ซึ่งพบว่ากลุ่มคนมีงานทำรายงานว่าจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนว่างงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเองตามตัวแปรด้านชีวิตสังคมในกลุ่มคนว่างงาน และกลุ่มคนมีงานทำตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า “คนว่างงานและคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวิตสังคมแตกต่างกันจะมีระดับความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน” โดยใช้การทดสอบ F (F – test) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเองตามปัจจัยทางชีวิตสังคมในกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำ โดยการทดสอบ F

ตัวแปร	คนว่างงาน					คนมีงานทำ				
	N	X	SD	F	p	N	X	SD	F	p
1. เพศ										
- ชาย	118	29.43	3.95	.484	.629	91	27.40	2.48	-1.191	.235
- หญิง	55	29.76	4.68			85	27.87	2.81		
2. อายุ										
- 20 - 28 ปี	99	29.43	4.09	.865	.423	95	27.58	2.64	1.851	.160
- 29 - 33 ปี	30	30.40	4.29			41	28.24	2.95		
- 34 - 40 ปี	42	29.12	4.44			36	27.11	2.11		
3. สถานภาพสมรส										
- โสด	120	29.67	4.05	.466	.628	112	27.63	2.78	.017	.983
- คู่	42	29.02	4.45			55	27.55	2.49		
- หย่าร้าง/หม้าย	11	30.09	4.87			7	27.57	.79		

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปร	คนว่างงาน					คนมีงานทำ				
	N	X	SD	F	p	N	X	SD	F	p
4. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว										
- ยากจน	43	27.88	4.77	4.625	.011*	23	28.35	3.26	1.009	.367
- ปานกลาง	119	30.05	3.83			110	27.52	2.48		
- ดี	10	30.40	4.38			42	27.48	2.73		
5. ระดับการศึกษา										
- ประถมศึกษา	10	30.20	3.74	1.706	.151	4	26.25	1.50	.340	.851
- มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	63	28.79	4.39			54	27.63	2.18		
- อนุปริญญา หรือ ปวส.	26	29.38	4.26			23	27.91	2.98		
- ปริญญาตรี	67	29.37	3.93			84	27.60	2.88		
- สูงกว่าปริญญาตรี	7	32.71	4.23			11	27.73	2.69		
6. รายได้										
- น้อยกว่า 5,000 บาท	39	29.67	4.97	1.658	.178	13	25.77	1.59	3.546	.016*
- 5,001 - 10,000 บาท	79	29.00	3.97			91	27.86	2.45		
- 10,001 - 20,000 บาท	29	30.31	3.94			40	28.10	3.19		
- มากกว่า 20,000 บาท	12	31.58	4.44			21	26.86	2.33		
7. อาชีพ										
- กลุ่มงานวิชาชีพ หรือบริหาร	45	30.22	4.72	1.430	.233	67	28.12	3.14	4.091	.045*
- กลุ่มงานกึ่งวิชาชีพ หรือแรงงาน	122	29.34	4.01			104	27.28	2.29		
8. การฝึกอบรม										
- ได้รับการฝึกอบรม	73	29.93	4.42	-1.058	.292	43	27.44	2.60	.521	.603
- ไม่ได้รับการฝึกอบรม	100	29.25	4.00			133	27.68	2.67		

จากตาราง 4 พบว่าในกลุ่มคนว่างงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคม (ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพและการเข้ารับการฝึกกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง) ที่แตกต่างกันจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยทางชีวสังคมด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งพบว่าคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกันจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ส่วนในกลุ่มคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคม (ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้ อาชีพและการเข้ารับการฝึกอบรมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง) ที่แตกต่างกันจะมีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยทางชีวสังคมด้านรายได้ หรืออาชีพที่พบว่าคนมีงานทำที่มีรายได้ หรืออาชีพแตกต่างกันจะมีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยในส่วนของอาชีพพบว่าคนมีงานทำที่มีอาชีพในกลุ่มงานวิชาชีพหรือบริหารจะมีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนมีงานทำที่มีอาชีพในกลุ่มงานกึ่งวิชาชีพหรือแรงงาน

เมื่อตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่เพื่อดูความแตกต่างของความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองตามปัจจัยทางชีวสังคมด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในคนว่างงานโดยวิธีการของทูกีย์ (Tukey) พบผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	N	X	ยากจน	ปานกลาง	ดี
			27.88	30.05	30.40
ยากจน	43	27.88	-	.35	2.52*
ปานกลาง	119	30.05		-	2.17*
ดี	10	30.40			-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5 พบว่าคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี และปานกลางจะมีความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

สำหรับผลการตรวจสอบเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างของความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองตามปัจจัยทางชีวสังคมด้านรายได้ในกลุ่มคนมีงานทำโดยวิธีการของทูกีย์ (Tukey) พบผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนมีงานทำที่มีรายได้ต่างกัน

รายได้	N	X	<5,000บาท	5,001-10,000บาท	10,001-20,000 บาท	>20,000บาท
			25.77	27.86	28.10	26.86
<5,000บาท	13	25.77	-	2.09*	2.33*	1.09
5,001-10,000บาท	91	27.86		-	.24	-1.00
10,001-20,000 บาท	40	28.10			-	-1.24
>20,000บาท	21	26.86				-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 6 พบว่าคนมีงานทำที่มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือนกับ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนมีงานทำที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ไม่พบความแตกต่าง

ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมตามตัวแปรทางชีวสังคมในกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า “คนว่างงานและคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน” โดยใช้การทดสอบ F (F – test) พบผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมตามปัจจัยทางชีวสังคมในกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำ โดยใช้การทดสอบ F (F – test)

ตัวแปร	คนว่างงาน					คนมีงานทำ				
	N	X	SD	F	p	N	X	SD	F	p
1. เพศ										
- ชาย	118	128.25	33.04	-1.302	.195	91	133.35	28.38	-.681	.497
- หญิง	55	135.00	28.83			85	136.11	25.01		
2. อายุ										
- 20 - 28 ปี	99	134.22	34.97	1.537	.218	95	135.92	22.54	.075	.928
- 29 - 33 ปี	30	124.40	24.30			41	134.78	25.87		
- 34 - 40 ปี	42	126.62	28.54			36	134.03	35.52		
3. สถานภาพสมรส										
- โสด	120	129.66	29.63	.296	.744	112	135.12	27.56	1.223	.297
- คู่	42	133.45	40.48			55	136.47	25.54		
- หย่าร้าง/หม้าย	11	126.73	14.51			7	119.71	22.93		
4. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว										
- ยากจน	43	120.95	33.14	2.620	.076	23	137.04	29.35	.416	.660
- ปานกลาง	119	133.39	31.92			110	133.44	27.02		
- ดี	10	136.20	17.24			42	137.38	24.84		

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวแปร	คนว่างงาน					คนมีงานทำ				
	N	X	SD	F	p	N	X	SD	F	p
5. ระดับการศึกษา										
- ประถมศึกษา	10	159.50	63.20	2.351	.056	4	110.00	24.10	1.658	.162
- มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	63	127.21	29.33			54	132.78	21.91		
- อนุปริญญา หรือ ปวส.	26	129.92	38.59			23	144.00	45.25		
- ปริญญาตรี	67	129.09	23.01			84	134.81	22.39		
- สูงกว่าปริญญาตรี	7	131.71	24.79			11	132.55	26.17		
6. รายได้										
- น้อยกว่า 5,000 บาท	39	129.10	32.19	.100	.960	13	119.77	17.12	4.366	.006*
- 5,001 - 10,000 บาท	79	131.23	34.10			91	134.66	20.75		
- 10,001 - 20,000 บาท	29	126.17	24.01			40	143.55	37.06		
- มากกว่า 20,000 บาท	12	126.67	31.51			21	124.43	16.24		
7. อาชีพ										
- วิชาชีพ / วิชาการ	23	137.04	28.51	.722	.632	54	137.67	22.26	1.297	.268
- กลุ่มงานบริหาร	22	130.23	14.55			13	139.85	32.09		
8. การฝึกอบรม										
- ได้รับการฝึกอบรม	73	128.73	25.68	.587	.558	43	130.63	25.95	1.144	.254
- ไม่ได้รับการฝึกอบรม	100	131.61	35.75			133	135.99	26.99		

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มคนว่างงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมที่ต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนในกลุ่มคนมีงานทำพบว่าคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมที่ต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยทางชีวสังคมด้านรายได้ที่พบว่า คนมีงานทำที่มีรายได้แตกต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่เพื่อดูความแตกต่างของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปัจจัยทางชีวสังคมด้านรายได้ในคนมีงานทำ โดยวิธีการของทูกีย์ (Tukey) พบผลดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยการได้รับการสนับสนุนทางสังคมคนมีงานทำที่มีรายได้ต่างกัน

รายได้	N	X	<5,000บาท	5,001-10,000 บาท	10,001-20,000 บาท	>20,000บาท
			119.77	134.66	143.55	124.43
<5,000บาท	13	119.77	-	17.89	26.78*	7.66
5,001-10,000บาท	91	134.66		-	8.89	-10.23
10,001-20,000 บาท	40	143.55			-	-19.12*
>20,000บาท	21	124.43				-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 8 พบว่า คนมีงานทำที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าคนมีงานทำที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนและคนที่มียาได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

ส่วนที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและคนมีงานทำ

ตาราง 9 สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและคนมีงานทำโดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy})

สภาวะการมีงานทำ	r_{xy}
การว่างงาน	.344**
การมีงานทำ	.052

จากตาราง 9 เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและคนมีงานทำ พบว่า ในกลุ่มคนว่างงานความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนในกลุ่มคนมีงานทำพบว่าความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการสนับสนุนทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม
3. เปรียบเทียบความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองตามตัวแปรทางชีวสังคม ในกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนที่มีงานทำ
4. เปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมตามตัวแปรทางชีวสังคมในกลุ่มคนว่างงาน และกลุ่มคนที่มีงานทำ
5. เพื่อศึกษาและหาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองทั้งในกลุ่มคนว่างงานและคนที่มีงานทำ

สมมุติฐานในการวิจัย

1. คนว่างงานจะมีระดับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนที่มีงานทำ
2. คนว่างงานจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่าคนที่มีงานทำ
3. กลุ่มคนที่ว่างงาน และกลุ่มคนที่มีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน
4. กลุ่มคนที่ว่างงานและกลุ่มคนที่มีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมที่แตกต่างกัน
5. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองทั้งในกลุ่มคนที่ว่างงานและคนที่มีงานทำ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี ไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และสถานภาพสมรส โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือคนว่างงานจำนวน 173 คน และคนมีงานทำจำนวน 176 คน โดยทุกคนมีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ 2543 ถึง มิถุนายน 2543 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ว่างงานเป็นบุคคลที่เคยมีงานทำมาก่อน แต่ในระยะที่เก็บข้อมูลไม่ได้ทำงานใดๆ ทั้งสิ้นมีความประสงค์ที่จะทำงานและสามารถทำงานได้โดยได้ลงชื่อที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้างกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อหางานทำ หรือได้เข้าร่วมในหลักสูตรการฝึกในสาขาใดสาขาหนึ่งกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลาง

1.2 คนมีงานทำเป็นบุคคลที่เป็นเพื่อนหรือบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมของผู้ว่างงานที่ผู้ว่างงานให้รายชื่อและที่อยู่ไว้โดยในระยะเวลา 60 วันก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลมีงานทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง หรือมีธุรกิจ หรือ ไร่นาเกษตรเป็นของตนเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลในเรื่องเพศ อายุ สถานภาพ สมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และอาชีพในปัจจุบันหรืออาชีพก่อนการว่างงาน

2.2 แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นแบบประเมินให้ตอบคำถามด้วยตนเองของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self - Esteem Scale) ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 10 ข้อ เป็นข้อความทางบวกและทางลบอย่างละ 5 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกของตนเองต่อข้อความที่ให้น่า โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงความรู้สึก

2.3 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเป็นแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม (The Personal Resource Questionnaire: PRQ) ที่ผู้วิจัยคิดต่อขอต้นฉบับของแบบสอบถามจากผู้สร้าง และได้รับอนุญาตให้ใช้แบบสอบถามจากแบรนด์ และไวเนอร์ท (Brandt & Weinert, 1987 : 591 ; Wienert, 1987 : 273 - 274) โดยแบบสอบถามนี้ประกอบด้วยแบบวัด 2 ส่วน คือ

ส่วนแรก เป็นการประเมินถึงแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์วิกฤติในชีวิต 10 สถานการณ์ โดยให้ผู้ตอบบอกแหล่งที่ให้การสนับสนุนในสถานการณ์นั้นๆ และหากสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นใน 6 เดือนที่ผ่านมาให้ผู้ตอบบอกระดับความพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดมาตราประเมินค่า (Likert scale) ที่มี 7 ช่วง ประกอบด้วยข้อความ 25 ข้อ ที่ใช้ในการประเมินระดับของการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับโดยครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องการสนับสนุนทางสังคมของไวส์ (Weiss) ทั้ง 5 ด้านในแต่ละข้อความผู้ตอบจะต้องเลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการสนับสนุนที่ตนเองได้รับ

ในงานวิจัยนี้การคิดคะแนนการสนับสนุนทางสังคมคิดจากส่วนที่ 2 ของการสนับสนุนทางสังคมเท่านั้น ส่วนข้อมูลในส่วนที่ 1 จะใช้เพื่อหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบสอบถามกับผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีงานทำที่มีคุณลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคพบว่า แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองได้ค่าความเชื่อมั่น .70 ส่วนแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมได้ค่าความเชื่อมั่น .78

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์คนว่างงานที่มาลงชื่อเพื่อหางานทำที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จำนวน 100 คน และคนว่างงานที่เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรการฝึกอบรมในหลักสูตรการฝึกในสาขาใดหนึ่งกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางจำนวน 73 คน และข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามกลับในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานทำที่เป็นเพื่อน หรือบุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ว่างงานทั้ง 2 กลุ่มที่ให้ที่อยู่และรายชื่อไว้ จำนวน 176 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สมบูรณ์มาลงรหัสในแบบรายการ เพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตสังคมวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและคะแนนเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางจิตสังคมโดยใช้การทดสอบค่าที (t - test)
3. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและคะแนนเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมตามตัวแปรด้านจิตสังคมของคนว่างงานและคนมีงานทำโดยใช้การทดสอบเอฟ (F - test) และตรวจสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีทูกีย์ (Tukey) ในกรณีที่พบว่าทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและคนมีงานทำ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มคนว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มคนมีงานทำทั้งในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางจิตสังคมทุกกลุ่ม ยกเว้น ในกลุ่มย่อยที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย กลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน และกลุ่มระดับการศึกษานุปริญญา หรือปวส. ซึ่งพบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานกับคนมีงานทำไม่แตกต่างกันทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
2. กลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนมีงานทำได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางจิตสังคมเกือบทุกกลุ่ม ยกเว้น ในกลุ่มย่อยที่มีอายุ 29 – 33 ปี กลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน และกลุ่มที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน ซึ่งพบว่ากลุ่มคนมีงานทำได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนว่างงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. กลุ่มคนว่างงานที่มีปัจจัยทางจิตสังคมแตกต่างกันจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในกลุ่มย่อยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน โดยคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของ

ครอบครัวดีและปานกลางจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. กลุ่มคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกันยกเว้นในกลุ่มย่อยที่มีรายได้แตกต่างกัน โดยคนมีงานทำที่มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือนกับ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนมีงานทำที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. กลุ่มคนว่างงานที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกันทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

6. กลุ่มคนมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมไม่แตกต่างกันยกเว้น กลุ่มคนมีงานทำที่มีรายได้แตกต่างกันจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันโดยกลุ่มคนมีงานทำที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าคนมีงานทำที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนและคนที่รายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

7. ในกลุ่มคนว่างงานการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวกส่วนในกลุ่มคนที่มีการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะขอแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน และส่วนที่สองเป็นการอภิปรายผลเพิ่มเติมที่ได้จากการวิจัย

ส่วนแรก การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองระหว่างคนว่างงานกับคนมีงานทำในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม จากการวิจัยพบว่า ผลที่ได้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า “คนว่างงานจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนที่มีงานทำ” ผลที่ได้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศ เช่น การศึกษาของฟรอสและคลอสัน (Frost & Clayson. 1991 : 1402 – 1417) ที่ทำการศึกษาเพื่อวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในกลุ่มคนที่ใช้แรงงานจำนวน 562 คน แบ่งเป็นคนว่างงาน 241 คน และคนมีงานทำ 321 คน ที่มีอายุระหว่าง 27 – 42 ปี พบว่าคนมีงานทำจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าและมองตนเองในด้านบวกมากกว่าคนว่างงาน การศึกษาของลาตัน (Larson. 1984 : 503 – 511) ที่ศึกษาถึงผลของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนว่างงานจำนวน 41 คู่สมรสและคนมีงานทำจำนวน 40 คู่สมรสพบว่าคนว่างงานจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนมีงานทำ และการศึกษาของฮาร์ทนเจลและคราห์น (Hartnagel & Krahn. 1995 : 33-53.abstract. (Online)) ได้ทำการศึกษาถึงผลของตลาดแรงงานต่อความผาสุกทางจิตใจในเด็กหนุ่มสาวแคนาดาที่ก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาเป็นเวลา 4 ปี พบว่าการว่างงานและการทำงานต่ำระดับจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนที่ย้ายถิ่นมาเรียนศึกษาตอนปลายแต่จะไม่มีผลต่อคนที่จบในระดับวิทยาลัย ซึ่งการที่ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากผลการวิจัยของต่างประเทศอาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการดังนี้

1.1 ลักษณะนิสัยของคนไทย จากการศึกษาของ ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติและคณะ (2512 – 2515 : 121) พบว่าคนไทยโดยทั่วไปเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี สุภาพ ไม่ชอบแสดงออก มีการสำรวม มีสัมมาคารวะ เป็นคนกตัญญู ฯลฯ และลักษณะหนึ่งที่รวมอยู่ในบุคลิกภาพของคนไทยคือการเก็บความรู้สึกและการรักษาหน้า ซึ่งการรักษาหน้านี้เองที่อาจส่งผลให้คนว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงเนื่องจากในภาวะที่ว่างงานบุคคลผู้นั้นจะพยายามรักษาหน้าตนเองให้ตนเองรู้สึกว่าคุณค่าเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ดังนั้นเมื่อบุคคลทำการตอบแบบสอบถามจึงพยายามตอบในสิ่งที่รู้สึกว่าคุณค่ามีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองดีจึงทำให้คะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานสูงกว่าคนที่มียางานทำ

1.2 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างระหว่างคนไทยกับคนต่างประเทศ พบว่า ต่างประเทศโดยเฉพาะในแถบยุโรปเมื่อลูกย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่และมีอาชีพเป็นหลักเป็นฐาน แม้จะยังไม่แต่งงานก็ตามจะต้องแยกออกไปอยู่คนละครอบครัวกับบิดามารดา (ไพฑูริย์ เครือแก้ว. 2518 : 156 , Burton, et al. 1989 : 21) เช่น ในประเทศเนเธอร์แลนด์พบว่า 75 % ของลูกที่มีอายุระหว่าง 18 – 25 ปีจะต้องแยกครอบครัวออกจากบิดามารดา ส่วนในประเทศกรีซ โปตุเกส และอิตาลีลูกจะอยู่กับครอบครัวของตนจนกระทั่งอายุ 20 ปีจึงจะแยกครอบครัว (Burton, et al. 1989 : 21) ซึ่งจะแตกต่างจากสังคมไทยที่มีความผูกพันกันทางสายโลหิตมาก บิดามารดาจะคอยติดตามดูแลลูกของคนตลอดเวลาแม้ว่าลูกของตนจะแต่งงานแล้วก็ตามส่วนลูกที่ยังโสดแม้จะเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ยังไม่แยกครอบครัวไปอยู่ตามลำพัง(ไพฑูริย์ เครือแก้ว. 2518 : 156) จากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของไทยเช่นนี้อาจทำให้เมื่อบุคคลเผชิญกับภาวะการว่างงานที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนไทยน้อยกว่าคนในแถบยุโรป

1.3 งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มคนว่างงานที่อาศัยอยู่เฉพาะในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้ว่างงานและอัตราการว่างงานสูงสุดของประเทศโดยมีถึง 4.2 ล้านคนจากอัตราการว่างงานทั้งประเทศ 22.8 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.42 ของประเทศ ในรอบที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2543 (สรุปผลการสำรวจเบื้องต้น. 2543 : 2) ซึ่งอาจทำให้ผู้ว่างงานรู้สึกว่าบุคคลที่อยู่ในภาวะเดียวกับตนเป็นจำนวนมาก และบุคคลในครอบครัวจะให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ว่างงานตลอดระยะเวลาการว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศของแจคสันและวอร์ (Warr, et al. 1988 : 61) ที่ทำการศึกษาภาวะสุขภาพจิตระหว่างคนว่างงานเพศชายที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีอัตราการว่างงานแตกต่างกัน พบว่า คนว่างงานเพศชายชายที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีอัตราการว่างงานสูงจะมีสุขภาพจิตดีกว่าคนว่างงานเพศชายชายที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีอัตราการว่างงานปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการศึกษาของแพทและคริทแมน (Warr, et al. 1988 : 61;citing Platt & Kreitman. 1985.Psychological Medicine) ที่ทำการศึกษาถึงการพยายามฆ่าตัวตายในคนว่างงานเพศชายเทียบกับคนมีงานทำเพศชาย พบว่า การพยายามฆ่าตัวตายจะลดลงในเขตเมืองที่มีอัตราการว่างงานสูง

1.4 กลุ่มคนว่างงานในงานวิจัยนี้เป็นกลุ่มคนว่างงานที่ลงชื่อเพื่อหางานทำที่โครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้างกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งผู้ว่างงานทุกคนมีความคาดหวังว่าตนจะได้รับการจ้างงานและตามปฏิริยาการว่างงานของแฮปสันและอาดัม (Hayes & Nutman. 1981 : 13;citing Hapson & Adam. 1976) พบว่าระยะที่บุคคลเริ่มยอมรับว่าตนว่างงานเป็นช่วงที่บุคคลเริ่มมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มสูงขึ้นและจะเพิ่มขึ้นสูงสุดหากบุคคลนั้นประสบความสำเร็จในการสร้างกรอบแนวคิดใหม่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยก็อยู่ในระยะนี้คือกำลังมองหางานใหม่ที่ตรงกับแนวคิดของตน

1.5 กลุ่มคนว่างงานในงานวิจัยนี้มีกิจกรรมต่างๆที่ให้นั้นแสดงความสามารถซึ่งเป็นการชดเชยความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่สูญเสียไปจากภาวะการว่างงานได้ โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลสาเหตุของการว่างงานพบว่าส่วนใหญ่มีสาเหตุการว่างงานจากการลาออกจากงานเอง(38.5 %) ซึ่งการลาออกจากงานนั้นอาจเกิดจากการที่บุคคลทราบว่าความสามารถของตนไม่ตรงกับงานที่ทำหรือจากการที่งานไม่ตรงกับเป้าหมายในชีวิตของตน และในขณะที่ว่างงานอยู่นั้นบุคคลเหล่านี้ยังมีกิจกรรมต่างๆทำในช่วงที่ว่างงาน เช่น การหางานทำ(33.76%) ช่วยงานครอบครัว(17.72%) ทำงานเล็กน้อยๆ(16.88%) และการเข้ารับการอบรม(16.03%) เป็นต้น (ตาราง ก ในภาคผนวก ค.)

1.6 กลุ่มคนที่มียังทำงานในงานวิจัยนี้อยู่ในภาวะที่กลัวการว่างงาน จากการศึกษาของไอเวอร์เซนและซาบรอ (Iversen & Sabroe . 1988 : 149) ที่ทำการศึกษาระยะยาวถึงผลของการว่างงานและความกลัวการว่างงานต่อภาวะสุขภาพจิตในคนที่ทำงานที่ต่อเนื่อง ภายหลังจากต่อเนื่องถูกปิดพบว่าความกลัวต่อภาวะการว่างงานของคนมีงานทำมีแนวโน้มไปด้านเดียวกับภาวะความผาสุกในชีวิตที่ลดลง แสดงว่าการว่างงานส่งผลกระทบต่อคนมีงานทำด้วย เมื่อมองดูภาวะทางเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันมีการเติบโตในระดับต่ำ โดยจากการรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) พบตัวเลขการเลิกจ้างลูกจ้างและการเลิกกิจการของภาคธุรกิจ ใน 10 เดือนแรกของปี 2543 มียอดถึง 104,231 คน ส่วนการขอเลิกของกิจการ บริษัท ห้างร้านของภาคธุรกิจ ใน 10 เดือนแรกเลิกกิจการไป 18,036 ราย เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีก่อน 278.4 % สูงกว่าทั้งปี 2542 ที่มีการเลิกกิจการเกือบ 3 เท่า (ยอดบริษัทล้มฟุ้งเกือบ 300 % 12 ธันวาคม 2543 : 8) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันคนว่างงานมีจำนวนมาก ทำให้บุคคลที่มีงานทำกลัวว่าตนจะต้องว่างงานตามไปด้วยจึงทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคนมีงานทำต่ำลงได้

1.7 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (คนมีงานทำ=62.86% , คนว่างงาน=69.19%) มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับปานกลาง คือมีเงินพอใช้ในแต่ละเดือน ในบางเดือนอาจมีเงินเหลือเก็บบ้าง ไม่ต้องกู้ยืมหรือเป็นหนี้ เมื่อพิจารณาในกลุ่มคนว่างงานพบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการว่างงานต่ำกว่า 3 เดือน (42.85%) (ตาราง จ ในภาคผนวก ค) ซึ่งถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ การว่างงานอาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพราะบุคคลเหล่านี้ยังสามารถนำเงินเก็บมาใช้ได้ และตามทฤษฎีปฏิบัติการตอบสนองต่อการว่างงานของคิงนั้นพบว่า การว่างงานจะส่งผลกระทบต่อบุคคลทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าได้ต้องมีระยะเวลาการว่างงานมากกว่า 4 เดือน (Buss & Redburn. 1983 :31; ciling King.1982)

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมระหว่างคนว่างงาน กับคนมีงานทำในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อยที่แยกตามปัจจัยทางชีวสังคม พบว่า แนวโน้มส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า “คนว่างงานจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่าคนที่มีงานทำ” มีเพียงกลุ่มย่อยที่มีอายุ 29 – 33 ปี กลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจนและกลุ่มที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือนเท่านั้นที่พบว่า กลุ่มคนมีงานทำรายงานว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนว่างงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของอิมมาน (Iman : 1995. Psychological Distress in Unemployed African American Men in an Urban Environment. CD – ROM) ที่ทำการศึกษาถึงการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของชายชาวอเมริกันเชื้อสายอัฟริกาที่มีงานทำเทียบกับชายที่ว่างงานในช่วงที่มีการเจ็บป่วยพบว่าชายที่มีงานทำได้รับการสนับสนุนทางสังคมตลอดช่วงที่มีการเจ็บป่วยมากกว่าชายที่ว่างงานและสอดคล้องกับการศึกษาของการศึกษาของ

ชาร์ทเบิร์กและไคเทล (Schwartzberg & Dytell. 1989 : 175-190) ที่ได้ทำการศึกษาถึงความเครียด ความซึมเศร้า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และความไม่สมดุลทางจิตใจในมารดาที่มีงานทำจำนวน 94 คน และมารดาที่ว่างงานจำนวน 68 คนที่มีเศรษฐกิจฐานะปานกลาง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้แบบวัดของโรเซนเบิร์ก ผลการศึกษาพบว่ามารดาว่างงานจะทำให้ได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ที่แตกต่างกันโดยมารดาที่ว่างงานจะได้รับการสนับสนุนจากลูกน้อยกว่ามารดาที่มีงานทำ

โดยในงานวิจัยนี้พบว่าคนว่างงานและคนมีงานทำที่รายงานความคาดหวังเกี่ยวกับแหล่งสนับสนุนทางสังคมจากบุตรมีร้อยละ 0.38 และ 0.68 ตามลำดับ (ตาราง ก. และ ง. ในภาคผนวก) เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่ขัดแย้งกับสมมติฐานพบว่าส่วนใหญ่ค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มย่อยเหล่านี้มีทิศทางสอดคล้องกับสมมติฐาน ยกเว้นในกลุ่มย่อยที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย และกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนที่พบแนวโน้มของค่าเฉลี่ยในทางตรงกันข้ามคือกลุ่มคนว่างงานมีค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนที่มีการมีงานทำ โดยแยกอภิปรายสาเหตุได้ดังนี้

2.1 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา พบว่า คนว่างงานจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนที่มีการมีงานทำทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคคลเหล่านี้มักเป็นผู้ที่เริ่มทำงานตั้งแต่อายุน้อยและทำงานมานาน ดังนั้นเมื่อต้องเผชิญกับภาวะการว่างงานพวกเขาจึงได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและคนรอบข้างมาก

2.2 ในกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย จากการวิจัยพบว่า กลุ่มคนว่างงานที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้ายได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนที่มีการมีงานทำ อาจเนื่องมาจากโดยสภาพสังคมไทยนั้นจะเป็นคนที่จิตใจโอบอ้อมอารี มีความเห็นอกเห็นใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังนั้นเมื่อบุคคลต้องตกอยู่ในภาวะที่ว่างงานอีกทั้งต้องมียุทธศาสตร์การดำรงชีวิตด้วยจึงทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาข้อมูลด้านปัจจัยทางชีวสังคมของกลุ่มคนว่างงาน และมีการมีงานทำที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย (ตาราง ข ในภาคผนวก ค) พบว่าคนว่างงานที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้ายส่วนใหญ่มีอายุ 34 – 40 ปี และอายุ 20 – 28 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง และมีรายได้ระหว่าง 5,001 – 20,000 บาทต่อเดือน โดยในช่วงอายุ 20 – 28 ปีเป็นช่วงที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีใหม่ๆทำให้การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนยังมีความผูกพันกันอยู่ การจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทำให้บุคคลนั้นมีกลุ่มเพื่อนหลายกลุ่มคือเพื่อนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงชั้นปริญญาตรีเป็นต้น ประกอบกับการที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางและมีรายได้ 5,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจัดว่าเป็นกลุ่มชนชั้นกลางของสังคมทำให้มีเพื่อนค่อนข้างมากจึงทำให้คนว่างงานที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้ายได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก

ส่วนการที่กลุ่มคนว่างงานได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดามารดามากเนื่องจากในกลุ่มคนว่างงานที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้ายมีบุคคลที่มีอายุ 20 – 28 ปีรวมอยู่ด้วยบิดามารดาทำให้รู้สึกว่าการดูแลของพ่อแม่ยังคงอยู่จึงให้การสนับสนุนทางสังคมมาก ส่วนในกลุ่มคนที่มีการมีงานทำนั้นพบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 34 – 40 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน แต่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางเช่นเดียวกับกลุ่มคนว่างงานแต่กลับได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่ากลุ่มคนว่างงานเนื่อง

จากเป็นบุคคลที่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้ บิดามารดาจึงให้การสนับสนุนทางสังคมน้อย ประกอบกับการจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาและมีรายได้ค่อนข้างต่ำไปทางสูงทำให้กลุ่มเพื่อนมีน้อยจึงได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนน้อยไปด้วย

2.3 ในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน พบว่า คนว่างงานจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มคนที่มีการทำงานทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่สังคมไทยมีความผูกพันกันทางสายโลหิตเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อบุคคลต้องอยู่ในภาวะการว่างงาน บิดามารดา ญาติพี่น้องจะคอยติดตามดูแลบุตรหลานของตนจึงทำให้คนว่างงานที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง ส่วนกลุ่มคนที่มีการทำงานที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือนได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อยกว่าเนื่องจากบุคคลภายในครอบครัวตระหนักว่าบุคคลเหล่านี้มีรายได้ของตนเองโดยมิได้คำนึงว่ารายได้ต่อเดือนของบุคคลเหล่านี้จะพอใช้จ่ายหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยมีที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ที่ค่าครองชีพสูง และบุคคลเหล่านี้ก็มักจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนน้อยด้วยเนื่องจากกลุ่มเพื่อนทราบเพียงแต่ว่าบุคคลเหล่านี้มีรายได้แล้วจึงไม่ค่อยให้การสนับสนุนทางสังคม ส่วนในกลุ่มเพื่อนร่วมงานพบว่ารายได้ต่อเดือนมักจะอยู่ในช่วงที่ใกล้เคียงกันซึ่งทำให้ไม่สามารถให้การสนับสนุนทางสังคมได้

3. ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองตามตัวแปรทางชีวิตสังคม ในกลุ่มคนว่างงานหรือกลุ่มคนที่มีการทำงานเพื่อจะดูว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองของคนว่างงานหรือคนมีการทำงาน ผลการวิจัย พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า “กลุ่มคนที่ว่างงานและกลุ่มคนที่มีการทำงานที่มีปัจจัยทางชีวิตสังคมแตกต่างกันจะมีระดับความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน” เพียงบางส่วนเท่านั้น กล่าวคือในกลุ่มคนว่างงานที่มีปัจจัยทางชีวิตสังคมแตกต่างกันจะมีระดับความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกันยกเว้นในกลุ่มย่อยที่แยกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนในกลุ่มคนมีการทำงานนั้นพบว่า คนมีการทำงานที่มีปัจจัยทางชีวิตสังคมแตกต่างกันจะมีระดับความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเอง ไม่แตกต่างกันยกเว้นในกลุ่มย่อยที่แยกตามรายได้และอาชีพ ทั้งนี้ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ในกลุ่มคนว่างงานนั้นพบว่ากลุ่มคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีและปานกลางจะมีความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน การที่กลุ่มคนว่างงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีมีความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองสูงเนื่องจากคนว่างงานกลุ่มนั้นไม่ต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากแหล่งสนับสนุนอื่นๆ และสามารถที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้ตามความพึงพอใจทำให้ได้รับการยอมรับทางสังคมมาก ความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองจึงสูง

ส่วนในกลุ่มคนที่มีการทำงานพบว่าคนมีการทำงานที่มีรายได้สูงจะมีความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนมีการทำงานที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งการที่คนมีการทำงานที่มีรายได้สูงมีความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองสูงอาจเนื่องจากกลุ่มคนมีการทำงานที่มีรายได้สูงมีความสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้มาก มีบทบาทในชุมชนหรือสังคมได้ในทุกกลุ่มรายได้จึงทำให้ความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอีลิออต (Elliott, 1995 : 1141) ในหญิงที่มีการทำงานนั้น พบว่า หญิงที่ได้รับเงินเดือนสูงกว่าจะมีความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองมากกว่าหญิงที่ได้รับเงินเดือนต่ำ

ส่วนในกลุ่มย่อยด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มคนมีการทำงานที่ประกอบอาชีพในกลุ่มงานวิชาชีพ หรือบริหารมีความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเองสูงเนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพด้านนี้ส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่า

คนมีงานทำที่ประกอบอาชีพในกลุ่มงานกึ่งวิชาชีพหรือแรงงานและโดยลักษณะงานนั้นกลุ่มคนมีงานทำที่ประกอบอาชีพในกลุ่มงานวิชาชีพหรือบริหารจะเป็นผู้นำทางสังคมหรือผู้นำของหน่วยงานจึงทำให้บุคคลในสายงานนี้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่รู้จักของบุคคลในสังคมหรือหน่วยงาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มงานกึ่งอาชีพหรือแรงงาน

4. ผลการเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมตามตัวแปรทางชีวสังคม ในกลุ่มคนว่างงานหรือกลุ่มคนที่มีงานทำ พบว่าในกลุ่มคนว่างงานผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า “กลุ่มคนที่ว่างงานและกลุ่มคนที่มีการมีงานทำที่มีปัจจัยทางชีวสังคมแตกต่างกันจะมีระดับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน” ซึ่งแสดงว่าการสนับสนุนทางสังคมของคนว่างงานไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคมคือไม่ว่าจะแยกย่อยตามตัวแปรใดก็ตาม จะได้รับการสนับสนุนทางสังคมพอๆกัน ซึ่งการที่มีปัจจัยทางชีวสังคมไม่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงานอาจเนื่องจากสังคมไทยมีความผูกพันทางสายโลหิตเมื่อมีบุคคลภายในครอบครัวว่างงานสมาชิกภายในครอบครัวก็จะพยายามให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคคลเหล่านี้โดยมิได้คำนึงว่าผู้ว่างงานนั้นมีปัจจัยทางสังคมแตกต่างกันเพียงไร

ส่วนในกลุ่มคนมีงานทำผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานเฉพาะในกลุ่มย่อยที่มีรายได้แตกต่างกันเท่านั้นกล่าวคือ กลุ่มที่มีรายได้ 5,001 – 20,000 บาทต่อเดือนจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือนและกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน การที่มีปัจจัยด้านรายได้มีผลต่อการสนับสนุนทางสังคมในคนมีงานทำอาจเนื่องจากในปัจจุบันเศรษฐกิจของไทยอยู่ในภาวะถดถอยสินค้าต่างๆมีรายได้แพง บริษัท ห้างร้านต่างๆปิดกิจการไปหลายแห่ง ดังนั้นผู้ที่มีการมีงานทำโดยทั่วไปจะพบว่าครอบครัวและแหล่งสนับสนุนทางสังคมอื่นๆจะให้การสนับสนุนทางสังคมลดลง เมื่อพิจารณาตามกลุ่มรายได้พบว่าคนมีงานทำที่มีรายได้ 5,001 – 20,000 บาทต่อเดือนเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงสุดเนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นชนชั้นระดับกลางของสังคมไทยสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ในทุกกลุ่มรายได้ ส่วนคนที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือนจัดเป็นกลุ่มผู้มีรายได้สูงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ในทุกกลุ่มรายได้เช่นกัน แต่มักจะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับผู้ที่มีการมีรายได้สูงด้วยกันเพราะหากเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า ผู้ที่มีการมีรายได้สูงจะต้องเป็นผู้ที่ออกค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้แหล่งสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่าคนมีงานทำที่มีรายได้ 5,001 – 20,000 บาทต่อเดือน ในด้านคนที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำสุดเนื่องจากสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้เฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำด้วยกันซึ่งไม่สามารถให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กัน

5. การหาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ทั้งในกลุ่มคนว่างงานหรือคนที่มีการมีงานทำ พบว่า ในกลุ่มคนที่ว่างงานการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า “การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของกลุ่มคนว่างงานและกลุ่มคนที่มีการมีงานทำ” แสดงว่าถ้าคนว่างงานได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมาลินครอท และฟร็อท (Mallinckrodt & Fretz, 1988 : 281-286) ที่หาความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของการสนับสนุนทางสังคม กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนว่างงานที่มีอายุมากกว่า 40 ปีที่เข้าโครงการช่วยเหลือตนเอง(Self - help organization) จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองใช้ของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self - Esteem

Scale) และใช้ Social Provisions Scale (SPS) ของคูโทนา และรัสเซล (Cutrona & Russell, 1988) ในการวัดการรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคม ผลพบว่าการได้รับการสนับสนุนทางด้านการส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth) จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองด้านบวก

ส่วนในกลุ่มคนที่มียางพาราพบว่า การสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานแสดงว่าการสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนที่มียางพาราไม่เกี่ยวข้องกัน การที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในคนมียางพาราปัจจัยอื่นร่วมด้วย เช่น ความพึงพอใจในงาน เป็นต้น ดังผลการศึกษาของไวน์ฟิลด์และทิกเกแมน (Winefield & Tiggemann, 1991 : 424-431) ที่ทำการศึกษาในระยะยาวในคนที่ออกจากโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มอาชีพคือ กลุ่มที่มีงานทำและพึงพอใจในงาน กลุ่มที่มีงานทำแต่ไม่พึงพอใจในงาน คนว่างงานและคนที่เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น (tertiary study) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 442 คน โดยวัดค่าทางจิตใจอันได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความซึมเศร้า การควบคุมตนเองและอารมณ์ทางลบ เครื่องมือในการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองคือ Rosenberg Self - Esteem Scale พบว่าคนที่มียางพาราและพอใจในงานกับคนที่เรียนต่อจะมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าอีก 2 กลุ่ม

ส่วนที่สอง การอภิปรายผลเพิ่มเติมที่ได้จากการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามความคาดหวังว่าจะขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิต 10 สถานการณ์ทั้งในคนว่างงานและคนที่มียางพาราจากการตอบแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมในส่วนที่ 1 (ตาราง ค และ ง ในภาคผนวก ค) พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย คือ เมื่อพิจารณาจากความถี่และร้อยละของความคาดหวังว่าจะขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงาน (ตาราง ค) และคนที่มียางพารา (ตาราง ง) พบว่าความคาดหวังในการขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมในกรณีที่ประสบกับสถานการณ์วิกฤติของชีวิตในกลุ่มคนว่างงานน้อยกว่าในคนที่มียางพารา โดยเฉพาะจากคู่สมรส นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในแง่อันดับของแหล่งสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและคนที่มียางพารา พบว่า แหล่งสนับสนุนทางสังคม 4 อันดับแรกของทั้งคนว่างงานและคนที่มียางพาราคือ บิดามารดา คู่สมรสหรือเพื่อนสนิท ญาติหรือสมาชิกในครอบครัว และเพื่อนเหมือนกัน โดยแหล่งสนับสนุนทางสังคมแหล่งแรกของทั้งคนว่างงานและคนมียางพาราคือบิดามารดาซึ่งตรงกับลักษณะของสังคมไทยที่บิดามารดาจะให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุตรตลอดเวลา ส่วน 3 อันดับต่อมาจะแตกต่างกันโดยในคนว่างงานพบว่า แหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญเป็นอันดับ 2, 3 และ 4 คือเพื่อน ญาติหรือสมาชิกในครอบครัว และคู่สมรสหรือเพื่อนสนิท ตามลำดับ ส่วนในคนที่มียางพาราพบว่า แหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญเป็นอันดับ 2, 3 และ 4 คือคู่สมรสหรือเพื่อนสนิท เพื่อน และญาติหรือสมาชิกในครอบครัว ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจะพบว่าคู่สมรสเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญในคนที่มียางพารา แต่เป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมอันดับที่ต่ำกว่าในคนว่างงาน ซึ่งแสดงว่าการว่างงานอาจทำให้การสนับสนุนทางสังคมจากคู่สมรสลดลง ทั้งนี้เพราะการว่างงานอาจทำให้สัมพันธภาพของคู่สมรสลดลง (Liem & Liem, 1988 : 97) เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว (อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม, 2540 : 125 – 131 ; Thomas, 1992 : 356; citing Shelton, 1985) จึงทำให้ผู้ว่างงานให้ความสำคัญกับคู่สมรสในบทบาทของแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิตลดลง

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

ในการเก็บข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนว่างงานที่เข้ารับการอบรมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางซึ่งมีจำนวน 73 คนนั้นได้น้อยกว่าจำนวนที่ตั้งไว้ (100 คน) เนื่องจากมีข้อกำหนดด้านระยะเวลาของการฝึกอบรมโดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางได้แบ่งการฝึกอบรมเป็น 4 กลุ่มต่อปีงบประมาณ แต่ในปีงบประมาณ 2543 เงินงบประมาณในการจัดการฝึกอบรมหมดทางสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางจึงไม่สามารถเปิดสอนในรุ่นสุดท้ายของปี 2543 ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างต้องมีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี และต้องเป็นผู้ที่เข้ารับการอบรมมากกว่า 80 % ของระยะเวลาในการอบรมทั้งหมดจึงทำให้เก็บกลุ่มตัวอย่างได้เพียง 73 คนเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในกลุ่มคนว่างงานการสนับสนุนทางสังคมกับความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวก แต่จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาจะพบว่าหากผู้ว่างงานที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำจะนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ ดังนั้นหากเราต้องการป้องกันมิให้ผู้ว่างงานฆ่าตัวตายเราจำเป็นต้องให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ว่างงานให้มากเพื่อที่ผู้ว่างงานจะได้มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดามารดาที่ผู้ว่างงานจัดให้เป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญอันดับแรก ส่วนด้านคู่สมรสหรือเพื่อนสนิทในกลุ่มคนว่างงานมีความสำคัญรองจากเพื่อน ญาติหรือสมาชิกในครอบครัว และจากจำนวนร้อยละของกลุ่มคนว่างงานที่รายงานแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิตพบว่าแหล่งสนับสนุนทางสังคมจากคู่สมรสในคนว่างงานต่ำกว่าคนที่มีการทำงานถึง 5.7 % ซึ่งถือว่าแตกต่างกันมากและอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ว่างงานได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำกว่าคนที่มีการทำงาน ดังนั้นคู่สมรสหรือเพื่อนสนิทควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่คนว่างงานเพิ่มขึ้นทั้งนี้เนื่องจากอาจจะช่วยส่งผลให้ผู้ว่างงานมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าเดิมได้

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของความคาดหวังว่าจะขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิต 10 สถานการณ์ระหว่างคนว่างงานและคนที่มีการทำงาน (ตาราง ค และตาราง ง ในภาคผนวก ค) พบว่าคนว่างงานมีความถี่ของแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิตน้อยกว่าคนที่มีการทำงานแสดงว่าคนว่างงานจะต้องการการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมน้อยกว่าคนที่มีการทำงาน ดังนั้นเมื่อบุคคลอยู่ในภาวะการว่างงานแหล่งสนับสนุนทางสังคมทุกแหล่งควรให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคคลว่างงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะแหล่งสนับสนุนทางสังคมระดับสถาบันทางสังคม เช่น บุคลากรในทีมสุขภาพ องค์กรที่ให้คำปรึกษา ผู้ที่ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ หรือกลุ่มช่วยเหลือตนเอง เป็นต้น จัดว่าเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญของบุคคลว่างงานแต่พบว่าจำนวนความถี่ของการรายงานแหล่งสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มเหล่านี้ในบุคคลว่างงานมีค่อนข้างต่ำ (ตาราง ค ในภาคผนวก ค) อาจเนื่องมาจากภาครัฐ หรือสถาบันทางสังคมของไทยยังคำนึงถึงปัญหาด้านการว่างงานน้อยกว่าที่ควรจะเป็น สังเกตได้จากการได้เคยมีการจัดตั้งโครงการใจถึงใจและโครงการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง แต่ทั้งสองโครงการนี้ได้รับการถอดถอนไปเมื่อปลายปี 2543 ทั้งที่เมื่อพิจารณาจากอัตราการว่างงานของประเทศแล้วพบว่ายังกองอยู่ในอัตราที่สูงโดยจากโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรรอบที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2543 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีพบว่ากรุงเทพมหานครยังมีอัตราการว่างงานสูงถึง 4.2 ล้านคน (*สรุปผลการสำรวจเบื้องต้น*, 2543 : 2) ดัง

นั้นกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจึงควรทำการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะสำหรับการช่วยเหลือผู้ว่างงาน ทั้งด้านการจัดหางานทำ การดูแลให้คำปรึกษา ข้อนี้นั้นในการหางานทำ และเป็นแหล่งสนับสนุนทางจิตใจให้แก่ผู้ว่างงานอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการจัดการฝึกอบรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางในสาขาต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ส่งผลดีต่อผู้ว่างงานเนื่องจากช่วยให้ผู้ว่างงานสามารถใช้เวลาว่างของตนให้เกิดประโยชน์ มีกลุ่มเพื่อนที่มีสภาพการทำงานเหมือนกัน และช่วยให้ผู้ว่างงานได้พัฒนาขีดความสามารถได้เต็มศักยภาพ แต่จากผลการวิจัยนี้พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่ต่างจากผู้ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมอาจเนื่องมาจากการผู้ที่เข้ารับการอบรมไม่สามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพจริง ดังนั้นหากต้องการให้การฝึกอบรมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อบรมอย่างแท้จริงสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางควรมีการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดหางานที่ตรงกับสายงานให้แก่ผู้ว่างงานที่ผ่านการอบรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเรื่องแรกของไทยที่ทำการศึกษาถึงความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและการสนับสนุนทางสังคมในคนว่างงานและคนมีงานทำ ผลการวิจัยทำให้เห็นเพียงผลกระทบของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง แต่ในความเป็นจริงนั้นการว่างงานส่งผลกระทบต่อบุคคลในหลายด้านด้วยกัน ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาถึงผลกระทบของการว่างงานต่อบุคคลในด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ความผาสุกในชีวิต และสุขภาพจิต เป็นต้น และควรศึกษาถึงระยะเวลาของปฏิบัติการปรับตัวของบุคคลในภาวะการว่างงานเพื่อที่สามารถจัดความช่วยเหลือได้เหมาะสมกับช่วงระยะเวลาการปรับตัวของบุคคล

ในด้านกลุ่มตัวอย่างนั้นงานวิจัยครั้งนี้กลุ่มคนว่างงานเป็นบุคคลว่างงานที่มีที่อยู่ปัจจุบันในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นคนว่างงานที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้นควรทำการศึกษาในทุกภาคของประเทศ เพื่อที่จะได้มองเห็นภาพรวมของการว่างงานต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่อบุคคลอย่างแท้จริงและเป็นประโยชน์ในการจัดรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ว่างงาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2541, ธันวาคม). “สรุปผลการสำรวจเบื้องต้น โครงการสำรวจภาวะมีงานทำของประชากร รอบที่ 3 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2541,” *รายงานปริทัศน์*. 1(12) : 7 - 8.
- กองบริหารตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน. (2541). *สรุปสถานการณ์การมีงานทำ การว่างงานปี 2541 และแนวโน้ม*. กรุงเทพฯ : กองบริหารตลาดแรงงาน.
- คณะกรรมการจัดทำข้อมูลกำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงาน. (2541). *ประมาณการกำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงานปี 2541-2542*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2529). “วัยท้อ-วัยสุข,” ใน *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายแซ ยูนิพันธ์*. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.
- จूरรัตน์ ชุ่มอ้อม. (2537). *การศึกษาความพึงพอใจของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำงานแล้วในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- X นัตรวลัย ใจอารีย์. (2533). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และคุณภาพชีวิตผู้ป่วยหัวใจวายเฉียบพลัน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชมภูนท สิทธิพรหมภักตร์. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ประภาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(ศึกษาศาสตร์). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชยาพร ลิ้มประเสริฐ. (2536). *ผลการเปรียบเทียบจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. (2527). *จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ดาว ชุ่มตะขบ. (2542, มกราคม - มีนาคม). “เศรษฐกิจไทยไตรมาส 1 และแนวโน้มไตรมาส 2,” *วารสารท่องเที่ยวโลกเศรษฐกิจ*. 1(1) : 1 - 45.
- ธีรพัฒน์ จิตเมธากุล. (2542, มกราคม). “สรุปนโยบายเศรษฐกิจ,” *สถานการณ์เศรษฐกิจ*. 5(1) : 16.
- . (2542, เมษายน). “สรุปนโยบายเศรษฐกิจ : สรุปนโยบายเศรษฐกิจภายในประเทศประจำเดือนมีนาคม 2542,” *สรุปนโยบายเศรษฐกิจ*. 5(4) : 16.
- นรา รัตนรุจ. (2542, มีนาคม - เมษายน). “มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ : การทำทนายในยุควิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ,” *จัดหางานปริทัศน์*. 4(2) : 9 - 11.
- X บุญเยี่ยม ตรีกลวงศ์. (2528). “จิตวิทยาสังคมกับสาธารณสุข,” ใน *สังคมวิทยาทางการแพทย์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- บัณฑิต ศรีไพศาล, อังฉรา จรัสสิงห์ และเนตรชนก บัวเล็ก. (2540). *การสำรวจปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนในภาวะวิกฤติระหว่างวันที่ 18 – 22 สิงหาคม 2540*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูประบบงาน กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข.
- ปรีชา ธรรมมา. (2541). *เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาผู้ใหญ่*. 17 มิถุนายน 2541.
- ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542). “ภาวะเศรษฐกิจไตรมาสแรกของปี 2542,” *รายงานเศรษฐกิจรายเดือน*. 39(4) : 1 - 46.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ. ลำพูน. (2518). *ลักษณะสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- “ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกของปี 2542,” (2542, มีนาคม – เมษายน). *รายงานเศรษฐกิจรายเดือน*. 39(4) : 1-46.
- * ภัทรพงศ์ ประกอบผล. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของผู้ป่วยเรื้อรัง*. วิทยานิพนธ์. ศส.ศ.(สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- “มาตรการ(ไม่)เบ็ดเสร็จ 14 สิงหา,” (2541, สิงหาคม). *ดอกเบี้ย*. 16(206) : 67 – 70.
- “ยอดบริษัทล้ม ฟุ้งเกือบ 300 %,” (2543, 12 ธันวาคม). *ไทยรัฐ*. 51(15666) : 8.
- รุ่งนภา ชาญสุข. (2541). *เปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มจิตสัมพันธ์ และกิจกรรมกลุ่มงานอดิเรกที่มีต่อความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตนในผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- รังสรรค์ หทัยเสรี. (2541, มกราคม - มีนาคม). “วิกฤตเศรษฐกิจไทยที่มาของปัญหา ผลกระทบ และแนวโน้ม,” *จุฬาลงกรณ์วารสาร*. 1(38) : 19.
- วิกฤติเศรษฐกิจไทยผู้โลก... ใครก่อให้เกิดปัญหา?. (2542, มีนาคม). *วารสารเศรษฐกิจวิเคราะห์*. 17(3) : 1 - 7.
- วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. (2542). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2515). *รายงานการวิจัย เรื่อง ความเกรงใจในคนไทย*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2530). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ประกายพริก.
- , (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2 วัยรุ่น - วัยสูงอายุ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2539). *ปัญหาแรงงานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรามหาวิทยาลัยเกริก.
- * สมพิศ ไชยกิจ. (2536). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- “สรุปผลการสำรวจเบื้องต้น โครงการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากรรอบที่ 2 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2543,” (2543, ตุลาคม). *สารสถิติ*. 11(10) : 1 - 2.
- “สรุปผลการสำรวจเบื้องต้น โครงการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากรรอบที่ 3 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2541,” (2541, ธันวาคม). *รายงานปริทัศน์*. 1(12) : 7-8.

- สายหยุด เศรษฐอุดม. (2542, พฤษภาคม). “ภาวะวิกฤติการณ์จะดับความรุ่งโรจน์ของเศรษฐกิจเอเชีย,” *เศรษฐกิจปริทัศน์*. 5(5) : 1 - 12.
- เสมอจันทร์ อะนะเทพ. (2535). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโรค ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับ พฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของผู้เสพยาเสพติดทางเส้นเลือดที่ได้รับการรักษาด้วยยาเมธาโดน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทร์อม. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุณีย์ ชีรดากร. (2526). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- สุภัทรา ปินทะแพทย์. (2527). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์.
- สุวิมล วนิชยาเกิง. (2542, มกราคม - มีนาคม). “ภาวะแรงงาน,” *วารสารท่องเที่ยวโลกเศรษฐกิจ*. 1(1) : 42 - 45.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2533). *จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- อาร์ เมอเร โทมัส. (2535). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*. ดวงเดือน ศาสตรภัทร. แปลและเรียบเรียง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- *อินทรา ปัทมินทร. (2541, มกราคม - มิถุนายน). “ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และภาวะสุขภาพจิตของ นักเรียนไทยในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ,” *จิตวิทยาสังคม*. 29(1) : 36-47.
- อุบล นิวัติชัย. (2527). *หลักการพยาบาลจิตเวช*. เชียงใหม่ : คณะพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุไร พันธุ์เมฆา. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความเครียดของผู้ป่วยโรคเอดส์*. ปริญญาโท. กศ.ม.(สุขภาพ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม. (2540, เมษายน - มิถุนายน). “ผลกระทบของการว่างงานอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจ ถดถอย,” *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 37(2) : 121 - 133.
- Andreoli, K. G. (1981, November/December). “Self - concept and Health Beliefs in Compliant and Non - Compliant Hypertension Patients,” *Nursing Research*. 30(6) : 323 - 328.
- Atkinson, Thomas, Liem, Ramsay & Liem, Joan H. (1986, December). “The Social Costs of Unemployment : Implications for Social Support,” *Journal of Health and Social Behavior*. 27 : 317 – 331.
- Ballenger, Lilladee. (1995). “Adjusting,” in *Applying Psychology*. Quinn, Virginia nichols. 3rd. Mc Graw - Hill.
- Banks, Michael H. & Ullah, Philip. (1988). *Youth Unemployment in the 1980s : Its Psychological Effects*. London : Croom Helm.
- Baum, Martha & Shore , Barbara K. (1993). “Women and Economic Crisis : The Untold Story,” *Journal of Women and Social Work*. (CD-ROM) 8(1) : 9-22.
- Boggs, Kathleen & Arnold, Elizabeth. (1989). *Interpersonal Relationship Professional Communication Skill for Nurse*. 2 nd. W.B.Saunders.
- Brandt, Patricia A. & Weinert, Clarann. (1981, September/October). “The PRQ – A Social Support Measure,” *Nursing Research*. 30(5) : 277 – 280.

- Brown, Marie Annette. (1986). "Social Support During Pregnancy : A Unidimensional or Multidimensional Construct ?," *Nursing Research*. 35(1) : 4-9.
- Burton, Paul, Forrest, Ray & Stewart, Murray. (1989). *Growing Up and Leaving Home*. Ireland : Printset & Design.
- Buss, Terry F. & Stevens, Redburn F. (1983). *Mass Unemployment : Plants Closing and Community Mental Health*. London : SAGE.
- Cobb, Sidney. (1976, September/October). "Social Support as a Moderator of Life Stress," *Psychosomatics Medicine*. 38 : 300-313.
- Cohen, Sheldon & Leonard, Syme S. (1985). *Social Support and Health*. Orland : Academic Press.
- Cohen & Wills. (1985, September). "Stress, Social support and the Suffering Hypothesis," *Psychological Bulletin*, 98 : 310-357.
- Cook, Alicia Skinner. (1983). *Contemporary Perspectives on Adult Development and Aging*. Macmillan.
- Coopersmith, Stanley. (1981). *The Antecedents of Self-Esteem*. California : Consulting Psychologists Press.
- Coxford, Lda Mae. (1998, October). "The Role of Social Support in the Job - Seeking of Unemployed Professionals," *Dissertation Abstracts International - A*. (CD - ROM). 59/04 : 1076.
- Doherty, Jim & Davies, Carol. (1984). "The Psychological Effect of Unemployment on a Group of Adolescents," *Educational Review*. 36(3) : 217-228.
- Dooley, David. & Prause, JoAnn. (1995, September). "Effect of Unemployment on School Leavers' Self-Esteem," *Journal of Occupational and Organizational Psychology*. 68(3) : 177 - 192.
- Drieve, Marie J. (1976). "Problem of Low Self-Esteem," in *Introduction to Nursing : An Adaptation Model*. by Roy, Sister Callista. New Jersey : Prentice - Hall.
- Durkin, Kevin. (1995). *Developmental Social Psychology : From Infant to Old Age*. 1 st . Great Britain : T.J. Press.
- Elliott, Marta (1995, September). "Work Family and Self-Esteem during the Transition to Adult," *Dissertation Abstracts International - A*. (CD - ROM). 56/03 : 1141.
- Feagin, Joe R. & Feagin, Clairece Booher. (1997). *Social Problem : A Critical Power Conflict Perspective*. 5 th . New Jersey : Prentice Hall.
- Feather, N.T. (1982, March). "Unemployment and Its Psychological Correlates : A Study of Depressive Symptoms, Self-Esteem, Protestant Ethic Values, Attributional Style, and Apathy," *Australian Journal of Psychology*. 34(3) ; 309-323.

- Fellows of Master of Community Nutrition 1987-1988. (1987). *Relationships between Unemployment, Self-Esteem and Nutrition in CYSS Clients*. Dissertation Thesis, Master Degree Brisbane : University of Queensland. Photocopied.
- Frey, Maureen A. (1989). "Social Support and Health : A Theoretical Formulation Derived from King's Conceptual Framework," *Nursing Science Quarterly*. 2 : 138-148.
- Frost, Taggart F. & Clayson, Dennis E. (1991). "The Measurement of Self - Esteem, Stress - Related Life Events, and Locus of Control Among Unemployed and Employed Blue - Collar Workers," *Journal of Applied Social Psychology*. 21(14) : 1402-1417.
- Grgin, Ketica Lackovi, et al. (1996). Social Support and Self - Esteem in Unemployed University Graduates. (Online).
- Gunilla, Krantz & Per – Olof, Oestergren. (2000, March). "Common Symptoms in Middle Aged Woman : Their Relation to Employment Status, Psychosocial Work Conditions and Social Support in a Swedish Setting," *Journal of Epidemiology & Community Health*. (CD – ROM) 54(3) : 192 – 199.
- Gurney, Peter W. (1988). *Self– Esteem in Children with Special Educational Needs*. London : Routledge.
- Hamachek, Don E.(1978). *Encounters with the Self*. 2 nd ed. New York : Holt, Rinehart & Winston.
- Hayes, John & Nutman, Peter. (1981). *The Psychological Effect of Unemployment*. London : Tavistock.
- Heesacker, Martin. (1994). *Portraits of Adjustment*. Boston : Allyn & Bacon.
- Hirst, Sandra P. & Metcalf, Barbara J. (1984, February). "Promoting Self Esteem," *Journal of Gerontological Nursing*. 10(2) : 72 - 77.
- Hubbard, Patricia, Muhlenkamp, Ann F. & Brown, Nan. (1984, September/October). "The Relationship between Social Support and Self - Care Practices," *Nursing Research*. 33(5) : 266-270.
- Iman, Faruq T. N. (1995, December). "Psychological Distress in Unemployed and Employed African American Man in an Urban Environment," *Dissertation Abstracts International - B*. (CD - ROM).
- Iversen, Lars & Sabroe, Svend. (1988). "Psychological Well – Being Among Unemployed and Employed People After the Company Closedown : A Longitudinal Study," *Journal of Social Issues*. 44(4) : 141 – 152.
- Jacobson, David E. (1986, September). "Type and Timing of Social Support," *Journal of Health and Social Behavior*. 27 : 252.
- Jones, Loring P. (1991). Unemployment : The Effect on Social Networks, Depression, and Reemployment Opportunities," *Journal of Social Service Research*. 15(1/2) : 1-22.
- Joshi, Purushottam & DeGrace, Gaston – Rene. (1985). "Impact of Duration of Unemployment upon an Individual 's Self – Esteem, Depression, Loneliness, and Affective Communication," *Revue Quebecoise de Psychologie*. 6(3) : 3 – 21.

- Kaplan, Berton H., Cassel, John C. & Gore, Susan. (1977, May). "Social Support and Health," *Medical Care*. 15 : 47-58.
- Klose, P. & Tinius, T. (1992). "A Self - Esteem Group at an Inpatient Psychiatric Hospital," *Journal of Psychosocial Nursing*. 30(7) : 5-9.
- Larson, Jeffry H. (1984). "The Effect of Husband's Unemployment on Marital and Family Relations in Blue - Collar Families," *Family Relations*. 33 : 503-511.
- Lauer, Robert H. (1982). *Social Problems and Quality of Life*. 2 nd. London : Wm.C.Brown.
- Lemme, Barbara Hansen. (1995). *Development in Adulthood*. Boston : Allyn & Bacon.
- Levinson, Daniel J. (1978). *The Season of a Man's Life*. New York : Knopf.
- Lieberman, Monton A. (1982). "The Effects of Social Supports on Responses To Stress," in *Handbook of Stress : Theoretical and Clinical Aspects*. New York : Free - Press.
- Liem, Ramsay & liem, Joan Huser. (1988). 'Psychological Effects of Unemployment on Workers and Their Families," *Journal of Social Issues*. 44(4) : 87-105.
- Lin, Nan, et al. (1979, June). "Social Support, Stressful - Life Event, and Illness : A Model and Empirical Test," *Journal of Health and Social Behavior*. 20 : 108-119.
- Maguire, Lambert. (1983). *Understanding Social Networks*. Beverly Hills : SAGE.
- Mallinckrodt, Brent & Fretz, Bruce R. (1988). "Social Support and the Impact of Job Loss on Old Professional," *Journal of Counseling Psychology*. 35(3) : 281-286.
- Marie – Pierre, Cazals, et al.(1995). "Social Support, Coping Strategies and Psychological Well – Being among Young People Awaiting Employment," (CD – ROM) *Work and Organizational Psychology : European Contributions of the Nineties*. 89 – 100.
- Muhlenkamp, A. F. & Sayles, J. A. (1986, November/December). "Self - Esteem , Social Support and Positive Health Care Practices," *Nursing Research*. 35(6) : 334 - 338.
- Norbeck, Jane S. (1981, July). "Social : a Model for Clinical Research and Application," *Advance in Nursing Science*. 3 : 43.
- Norris, Joan & Kunes - Connell, Mary. (1985). "Self - Esteem Disturbance," *Nursing Clinic of North America*. 20(4) : 745-760.
- Palladino,¹ Connie D. (1989). *Developing Self - Esteem : A Positive Guide for Personal Success*. California :Crisp.
- Palladino, Connie D. (1994). *Developing Self - Esteem : A Positive Guide for Personal Success*.(Revised edition). California : Crisp.
- Parent, Carla J. & Whall, Ann L. (1984). "Are Physical Activity, Self – Esteem, & Depression Related?," *Journal of Gerontological Nursing*. 10(9) : 8-11.
- Pender, Nola J. (1996). *Health Promotion in Nursing Practice*. 3 rd. California : Appleton & Lange.

- Perfetti, Lawrence J. & Bingham, William C. (1983, March). "Unemployment and Self - Esteem in Metal Refinery Worker," *Vocational Guidance Quarterly*. 31(3) : 195 - 202.
- Rambo, Beverly J. (1984). *Adaptation Nursing : Assessment and Intervention*. W.B. Saunders.
- Reece, Barry L. & Brandt, Rhonda. (1997). *Human Relations : Principles and Practices*. 3 rd. Boston : Mifflin Company.
- Retherford, Patricia S., Hildreth, Gladys J. & Goldsmith, Elizabeth B. (1989). "Social Support and Resource Management of Unemployment Woman," *Journal of Social Behavior and Personality. in Work and Family : Theory, Research, and Applications*. 191-204.
- Reynolds, Shirley & Gilbert, Paul. (1991). "Psychological Impact of Unemployment : Interactive Effect of Vulnerability and Protective Factors on Depression," *Journal of Counseling Psychology*. 38(1) : 76 – 84.
- Rife, John C & Belcher, John R. (1993, September). "Social Support and Job Search Intensity among Older Unemployed Workers, Implications for Employment Counselors," (CD – ROM) *Journal of Employment Counseling*. 30(3) : 98 – 107.
- Rosenberg, Morris. (1979). *Conceiving the Self*. New York : Basic Books.
- Rosenberg, Morris & Kaplan, Howard B. (1982). *Social Psychology of the Self- Concept*. Arlington Heights : Harlan Davidson.
- Ross, Randall R., Altmaier, Elizabeth M. & Russell, Daniel W. (1989). "Job Stress, Social Support, and Burnout Among Counseling Center Staff," *Journal of Counseling Psychology*. 36(4) : 464-470.
- Sarason, Barbara R., Sarason, Irwin G. & Pierce, Gregory R. (1990). "Traditional View of Social Support and Their Impact on Assessment," in *Social Support : An International View*. Sarason, Barbara R., Sarason, Irwin G. & Pierce, Gregory R. New York : John Wiley & Sons.
- Schlossberg, Nancy K. & Leibowitz, Zandy. (1980). "Organizational Supports Systems as Buffers to Job Loss," *Journal of Vocational Behavior*. 17 : 204-217.
- Schultz, Duane P. & Schuitz, Sydney Ellen. (1998). *Psychology and Work Today*. New Jersey : Prentice – Hall.
- Schwartzberg, Neala S. & Dytell, Rita Scher. (1989). "Family Stress and Psychological Well – Being Among Employed and Unemployed Mothers," *Journal of Social Behavior and Personality. in Work and Family : Theory, Research, and Applications*. 175-190.
- Shamir, Boas. (1986). "Self – Esteem and the Psychological Impact of Unemployment," *Social Psychology Quarterly*. 49(1) : 61-72.
- Smith, Eliot R. & Mackie, Diane M. (1995). *Social Psychology*. New York : Worth.
- Smolak, Linda. (1993). *Adult Development*. New Jersey : Prentice – Hall.

- Spielberger, Charles D. & Sarason, Irwin G. (1996). *Stress and Emotion : Anxiety, Anger and Curiosity*. Washington : Hemisphere.
- Stevens - Long, Judith. (1979). *Adult Life : Development Process*. California : Mayfield.
- Sundeen, Sandra J, et al. (1994). *Nurse - Client Interaction : Implementing the Nursing Process*. 5 th. St. Louis : Mosby Year Book.
- Talf, L. B. (1985, October). "Self - Esteem in Later Life : a Nursing Perspective," *Advances in Nursing Science*. 8(10) : 77 - 84.
- Taylor, Shelley E., Peplau, Letitia Anne & Sears, David O. (1997). *Social Psychology*. New Jersey : Prentice – Hall.
- Tharenou, Phyllis. (1979). "Employee Self – Esteem : A Review of the Literature," *Journal of Vocational Behavior*. 15 : 316 – 346.
- Thoits, P. (1982). Conceptual Methodological and Theoretical Problems in Studying Social Support as a Buffer Against Life Stress," *Journal of Health and Social Behavior*. 23(2) : 145-159.
- Thomas, Jeanne L. (1992). *Adulthood and Aging*. Boston : Allyn & Bacon.
- Tietjen, Anne Maric. (1985, May). "The Social Networks and Social Support of Married and Single Mothers in Sweden," *Journal of Marriage and the Family*. 47(4) : 489 – 496.
- Tiggemann, Marika & Winefield, Anthony H. (1984, March). "The Effect of Unemployment on the Mood, Self – Esteem, Locus of Control, and Depressive Affect of School Leavers," *Journal of Occupational Psychology*. 57(1) : 33 – 42.
- Townsend, Mary C. (1993). *Psychiatric Mental Health Nursing : Concepts of Care*. 2 nd. Philadelphia : F.A.Davis.
- Turner, Jeffrey S. & Helm, Donald B. (1994). *Contemporary Adulthood*. 5th. Fort Worth, Tex : Harcourt Brace.
- Vinokur, Amiram D., Price, Richard H. & Caplan, Robert D. (1996). "Hard Times and Hurtful Partners : How Financial Stain Affects Depression and Relationship Satisfaction of Unemployed Persons and Their Spouses," *Journal of Personality and Social Psychology*. 71(1) : 166-179.
- Warr, Peter, Jackson, Paul & Banks, Michael. (1988). "Unemployment and Mental Health : Some British Studies," 44(4) : 47 – 68.
- Winefield, Anthony H. & Tiggemann, Marika. (1990). Employment Status and Psychological Well – Being : A Longitudinal Study," *Journal of Applied Psychology*. 75(4) : 455-459.
- (1991). "A Longitudinal Study of the Psychological Effect of Unemployment and Unsatisfactory Employment on Young Adults," *Journal of Applied Psychology*. 76(3) : 424-431.
- (1992, December). "Unemployment Distress, Reasons for Job Loss and Causal Attributions for Unemployment in Young People," *Journal of Occupational and Organizational Psychology*. 38(3) : 367-374.

- Wohlgemuth, Elaine & Betz, Nancy E. (1991). "Gender as a Moderator of the Relationship of Stress and Social Support to Physical Health in College Students," *Journal of Counseling Psychology*. 38 (3) : 367-374.
- Worchel, Stephen & Goethals, George R. (1985). *Adjustment pathways to Personal Growth*. New Jersey : Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ใบอนุญาตให้ใช้แบบสอบถาม

College of Nursing

Main Campus
Sherrick Hall
P.O. Box 173560
Bozeman, MT 59717-3560
Phone (406) 994-3783
Fax (406) 994-6020

Billings Campus
Campus Box 574
MSU • Billings
Billings, MT 59101
Phone (406) 657-2912
Fax (406) 657-1715

Great Falls Campus
2800 11th Ave. South
Suite 4
Great Falls, MT 59405
Phone (406) 455-5610
Fax (406) 454-2526

Missoula Campus
32 Campus Drive
Missoula, MT 59812-8238
Phone (406) 243-6515
Fax (406) 243-5745

PERMISSION TO USE THE PERSONAL RESOURCE QUESTIONNAIRE

PERMISSION TO USE THE PRQ85

IS GRANTED TO: Ms. Raweepan Lekhavipat

THE PRQ85 IS A TWO PART INSTRUMENT . EITHER PART -1 OR PART -2 OR BOTH PARTS MAY BE ADMINISTERED. HOWEVER, THE TOOL MAY NOT BE MODIFIED WITHOUT CONSULTATION WITH THE AUTHORS.

Clarann Weinert, SC
Clarann Weinert, SC, PhD, RN, FAAN

DATE: September 27 1999

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง ในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน กรุณาทำทุกข้อทุกตอน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ----- ปี ----- เดือน

3. สถานภาพสมรส

☐ โสด (ยังไม่มีคู่ครองทั้งทางพฤตินัย และนิตินัย)

☐ คู่ (มีคู่ครองทางพฤตินัย หรือทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย)

☐ หย่าร้าง (เคยมีคู่ครองแต่ในขณะที่ตอบแบบสอบถามนี้ได้เลิกการเกี่ยวข้องกับคู่ครองทั้งทางพฤตินัย และนิตินัย)

☐ หม้าย คือ บุคคลที่เคยมีคู่ครอง แต่คู่ครองได้เสียชีวิตไปแล้ว

4. ระดับการศึกษาสูงสุดที่ท่านสำเร็จ

☐ ระดับประถมศึกษา

☐ ระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช.

☐ ระดับอนุปริญญา หรือปวส.

☐ ระดับปริญญาตรี

☐ สูงกว่าระดับปริญญาตรี

5.ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวหมายถึงรายได้กับรายจ่ายทั้งหมดต่อเดือนของครอบครัวที่ท่านประเมินว่าดีหรือไม่

☐ ดี (ท่านมีเงินเก็บบ้าง มีกินมีใช้ไม่เดือดร้อน และไม่เป็นหนี้คนอื่น)

☐ ปานกลาง (ท่านมีเงินพอใช้ในแต่ละเดือนซึ่งในบางเดือนอาจมีเงินเหลือเก็บบ้าง ไม่ต้องกู้ยืมหรือเป็นหนี้)

☐ ยากจน (ท่านมีเงินไม่พอใช้จ่ายในแต่ละเดือนต้องหยิบยืมตลอดและเป็นหนี้)

6. สถานะการมีงานทำ

☐ การว่างงาน (ผู้ที่ตอบข้อนี้ให้ทำข้อ 7 ต่อ)

☐ การมีงานทำ (ผู้ที่ตอบข้อนี้ให้ทำข้อ 8 ต่อ)

7. สำหรับผู้ที่ว่างงาน

7.1 ระยะเวลาการว่างงานจนถึงปัจจุบัน ----- เดือน

7.2 อาชีพที่ทำก่อนการว่างงาน -----

7.3 ตำแหน่งที่ทำก่อนการว่างงาน -----

7.4 รายได้ต่อเดือนก่อนการว่างงาน ----- บาท/เดือน

7.5 สาเหตุของการว่างงาน

- ☐ ถูกปลดออกจากงาน ☐ ลาออกจากงานเอง ☐ ยังหางานทำไม่ได้
☐ โรงงานถูกปิด ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)-----

7.6 ท่านเคยว่างงานมาก่อนหรือไม่

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย (โปรดระบุจำนวนครั้งที่ว่างงาน) ----- ครั้ง

7.7 กิจกรรมที่ท่านทำในช่วงว่างงาน

- ☐ หางานทำ ☐ ทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ☐ อบรม
☐ อยู่บ้านเฉย ๆ ☐ ช่วยงานครอบครัว ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ -----)

7.8 ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางหรือไม่

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย (ระบุจำนวนครั้ง) ----- ครั้ง

8. สำหรับผู้มีงานทำ

8.1 อาชีพปัจจุบัน -----

8.2 ตำแหน่งงานในปัจจุบัน -----

8.3 รายได้ ----- บาท/เดือน

8.4 ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกลางหรือไม่

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย (ระบุจำนวนครั้ง) ----- ครั้ง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมายถูกในข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นตลอดเวลา

เห็นด้วย หมายถึง เห็นด้วย หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อย

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ไม่เห็นด้วย หรือมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นนานๆ ครั้ง

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นเลย

ข้อความ	ความรู้สึกของท่าน			
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. โดยรวม ฉันมีความรู้สึกพึงพอใจในตนเอง				
2. ในบางครั้งฉันคิดว่าตัวฉันไม่มีอะไรดีเลย				
3. ฉันรู้สึกว่าตัวฉันยังมีสิ่งดีอยู่หลายอย่าง				
4. ฉันสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ดีเท่าเทียมกับคนส่วนใหญ่				
5. ฉันรู้สึกว่าตัวฉันไม่ค่อยมีอะไรที่น่าภูมิใจ				
6. ในบางครั้งฉันรู้สึกว่าฉันเป็นคนไร้ประโยชน์				
7. ฉันรู้สึกว่าตัวฉันเป็นคนที่มีความรู้ค่าเท่าเทียมกับบุคคลอื่น				
8. ฉันปรารถนาที่จะยอมรับนับถือตนเองให้มากกว่านี้				
9. ฉันมีความมั่นใจในสิ่งที่ฉันเป็นคนล้มเหลวในทุกสิ่ง				
10. ฉันมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง				

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม

ส่วนที่ 1

ในชีวิตประจำวัน เราทุกคนมักต้องพบสถานการณ์ หรือปัญหาระหว่างบุคคลและภายในครอบครัว ซึ่งต่อไปนี้จะเป็นการเสนอตัวอย่างสถานการณ์ หรือปัญหาดังกล่าว 10 ข้อ ในแต่ละข้อขอให้ท่านตอบคำถาม 3 ข้อย่อย ดังนี้ คือ

- ก. บุคคลที่ท่านสามารถขอความช่วยเหลือได้
- ข. ท่านเคยประสบกับสถานการณ์เช่นนี้ หรือคล้ายคลึงกันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่
- ค. ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ท่านได้รับเพียงไร

โดยให้เลือกคำตอบจากข้อความต่อไปนี้

ข้อ ก.

- 1= บิดา มารดา
- 2= บุตร
- 3= คู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนที่เราให้ความสำคัญ
- 4=ญาติ หรือสมาชิกในครอบครัว
- 5= เพื่อน
- 6= เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน
- 7= ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจ (เช่น พระภิกษุ หรือนักบวช เป็นต้น)
- 8= บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ (เช่น พยาบาล ผู้ให้คำปรึกษา นักสังคมสงเคราะห์ นายจ้าง เป็นต้น)
- 9= องค์กรที่ให้บริการคำปรึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน
- 10= กลุ่มช่วยเหลือตนเอง (เช่น โครงการฟ้าสีขาว่าที่คนเป็นโรคเอดส์ตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือ

ระหว่างคนที่เป็โรคเอดส์ด้วยกัน)

- 11= ไม่มีใคร (ไม่มีใครที่ขอความช่วยเหลือได้)
- 12= ไม่มีใคร (ชอบที่จะจัดการด้วยตนเองตามลำพัง)
- 13= อื่นๆ (โปรดระบุ) - - - - -

ข้อ ข.

- 1 = เคย
- 2 = ไม่เคย

ข้อ ค.

- 1 = ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง
- 2 = ไม่พึงพอใจปานกลาง
- 3 = ไม่พึงพอใจเล็กน้อย
- 4 = พึงพอใจเล็กน้อย
- 5 = พึงพอใจปานกลาง
- 6 = พึงพอใจอย่างยิ่ง

ข้อ 1

1.1 หากท่านต้องประสบกับความจำเป็น(หรือภาวะวิกฤต)เร่งด่วน ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

1.2 ท่านเคยประสบความจำเป็น(หรือภาวะวิกฤต)เร่งด่วนในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 2.1)

1.3 ถ้าท่านเคยประสบกับความต้องการเร่งด่วน (ภาวะวิกฤต) ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 2

2.1 ถ้าท่านต้องการความช่วยเหลือในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย หรือพิการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

2.2 ท่านเคยต้องการความช่วยเหลือในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย หรือพิการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 3.1)

2.3 ถ้าท่านเคยต้องการความช่วยเหลือในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วย หรือพิการในช่วงระยะเวลาหนึ่งในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ท่านได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 3

3.1 ถ้าท่านกังวลในเรื่องความสัมพันธ์ของท่านกับคู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนใกล้ชิดอื่นๆ ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

3.2 ท่านเคยกังวลเรื่องความสัมพันธ์ของท่านกับคู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนใกล้ชิดอื่นๆ ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 4.1)

3.3 ถ้าท่านเคยกังวลเรื่องความสัมพันธ์ของท่านกับคู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนใกล้ชิดอื่นๆ ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ท่านได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 4

4.1 ถ้าท่านต้องการความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

4.2 ท่านเคยต้องการความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 5.1)

4.3 ถ้าท่านเคยต้องการความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ท่านได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 5

5.1 ถ้าท่านกำลังมีปัญหาทางการเงิน ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

5.2 ท่านเคยมีปัญหาทางการเงินในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 6.1)

5.3 ถ้าท่านเคยมีปัญหาทางการเงินในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 6

6.1 ถ้าท่านรู้สึกเหงา ท่านจะหันไปหาใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8

9 10 11 12 13

6.2 ท่านเคยรู้สึกเหงาในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 7.1)

6.3 ถ้าท่านเคยรู้สึกเหงาในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 7

7.1 ถ้าท่านเจ็บป่วย และไม่สามารถที่จะทำกิจกรรมตามปกติได้เป็นเวลา 1 สัปดาห์ หรือยาวนาน ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

7.2 ตลอดระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านเคยเจ็บป่วยเป็นเวลา 1 สัปดาห์ และไม่สามารถที่จะทำกิจกรรมตามปกติบ้างหรือไม่ ☐ เคย ☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 8.1)

7.3 ถ้าท่านเคยเจ็บป่วยเป็นเวลา 1 สัปดาห์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 8

8.1 ถ้าท่านอารมณ์ไม่ดี และคับข้องใจกับสถานการณ์ในชีวิต ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร(วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

8.2 ท่านเคยอารมณ์ไม่ดี และคับข้องใจกับสถานการณ์ในชีวิตในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 9.1)

8.3 ถ้าท่านเคยอารมณ์ไม่ดี และคับข้องใจกับสถานการณ์ในชีวิตในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 9

9.1 ถ้าท่านมีปัญหาเรื่องงานที่บ้าน หรือในที่ทำงาน ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

9.2 ท่านเคยมีปัญหาเรื่องงานที่บ้าน หรือในที่ทำงานในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาบ้างหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย (หากท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปทำข้อ 10.1)

9.3 ถ้าท่านเคยมีปัญหาเรื่องงานที่บ้าน หรือในที่ทำงานในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ข้อ 10

10.1 ถ้าท่านต้องการพูดคุยเกี่ยวกับความกังวลส่วนตัวของท่านในแต่ละวัน ท่านจะขอความช่วยเหลือจากใคร (วงกลมได้มากกว่า 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

10.2 ท่านเคยมีความต้องการที่จะพูดคุยเกี่ยวกับความกังวลส่วนตัวของท่านในแต่ละวันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหรือไม่ ☐ เคย ☐ ไม่เคย

10.3 ถ้าท่านเคยมีความต้องการที่จะพูดคุยเกี่ยวกับความกังวลส่วนตัวของท่านในแต่ละวันในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความช่วยเหลือที่ได้รับเพียงไร (วงกลมข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่านเพียง 1 ข้อ) 1 2 3 4 5 6

ส่วนที่ 2

ข้อความข้างล่างบางข้อความ บางท่านจะเห็นด้วยส่วนท่านอื่นอาจไม่เห็นด้วย กรุณาอ่านแต่ละข้อความ และวงกลมคำตอบที่ตรงกับท่านที่สุด โดยไม่มีคำตอบที่ผิด หรือถูก

ความคิดเห็น						
1	2	3	4	5	6	7
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	ความคิดเห็น						
1. ฉันมีคนใกล้ชิดที่ทำให้รู้สึกปลอดภัย	1	2	3	4	5	6	7
2. ฉันเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนที่ทำให้รู้สึกว่ามีค่า	1	2	3	4	5	6	7
3. คนในสังคมบอกให้ฉันรู้ว่าฉันทำงานดี	1	2	3	4	5	6	7
4. ฉันไม่สามารถพึ่งญาติพี่น้อง และเพื่อนยามเมื่อฉันมีปัญหา	1	2	3	4	5	6	7
5. ฉันมีคนที่ดีต่อแล้วทำให้รู้สึกว่าเป็นคนพิเศษอย่างเพียงพอ	1	2	3	4	5	6	7
6. ฉันใช้เวลาไปกับคนที่มีความสนใจตรงกัน	1	2	3	4	5	6	7
7. ในชีวิตของฉันมีโอกาสอะไรที่จะให้และดูแลผู้อื่น	1	2	3	4	5	6	7
8. มีคนบอกฉันว่า เขาชอบที่จะร่วมงานกับฉัน	1	2	3	4	5	6	7
9. หากฉันต้องการความช่วยเหลือในช่วงระยะเวลาหนึ่งฉันก็มีบุคคลที่พร้อมจะช่วยเหลือ	1	2	3	4	5	6	7
10. ไม่มีใครที่ฉันสามารถจะพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกของฉันได้	1	2	3	4	5	6	7
11. ในกลุ่มเพื่อนของฉัน เราจะมีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	1	2	3	4	5	6	7
12. ฉันมีโอกาสที่จะสนับสนุนให้ผู้อื่นได้พัฒนาความสนใจ และทักษะ	1	2	3	4	5	6	7
13. คนในครอบครัวทำให้ฉันรู้สึกว่า ฉันมีความสำคัญที่จะทำให้ครอบครัวดำเนินต่อไปได้	1	2	3	4	5	6	7
14. ฉันมีญาติพี่น้อง หรือเพื่อนที่จะให้ความช่วยเหลือฉัน ถึงแม้ว่าฉันจะไม่สามารถตอบแทนเขาได้	1	2	3	4	5	6	7
15. เมื่อฉันอารมณ์ไม่ดี มีคนที่สามารถอยู่กับฉันและปล่อยให้ฉันเป็นตัวของฉันเอง	1	2	3	4	5	6	7
16. ฉันรู้สึกว่าไม่มีใครมีปัญหาเหมือนฉัน	1	2	3	4	5	6	7
17. ฉันชอบที่จะทำบางสิ่งที่พิเศษที่จะทำให้ชีวิตคนอื่นมีความสุขมากขึ้น	1	2	3	4	5	6	7
18. ฉันเป็นบุคคลที่ได้รับการชื่นชมจากคนในสังคม	1	2	3	4	5	6	7
19. ฉันมีคนที่รัก และคอยดูแล	1	2	3	4	5	6	7
20. ฉันมีเพื่อนที่ไปด้วยกัน เมื่อมีงานสังคม และกิจกรรมอื่น ๆ	1	2	3	4	5	6	7
21. ฉันรับผิดชอบในการจัดความช่วยเหลือให้กับบุคคลที่ต้องการ	1	2	3	4	5	6	7
22. ถ้าฉันต้องการคำแนะนำจะมีคนคอยช่วยเหลือเพื่อให้ฉันสามารถจัดการกับสถานการณ์นั้นๆ ได้	1	2	3	4	5	6	7
23. ฉันรู้สึกว่า ฉันเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น	1	2	3	4	5	6	7
24. คนอื่นทำให้ฉันคิดว่า ฉันไม่ใช่เพื่อนที่ดี อย่างที่ควรจะเป็น	1	2	3	4	5	6	7
25. ถ้าฉันเจ็บป่วย ฉันมีคนที่จะให้คำแนะนำในเรื่องการดูแลตนเอง	1	2	3	4	5	6	7

เนื่องจากในงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาเปรียบเทียบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมระหว่างผู้ว่างงานกับผู้ที่มีงานทำ จึงขอความกรุณาจากท่านช่วยระบุชื่อ นามสกุล ที่อยู่และเบอร์

โทรศัพท์ของเพื่อน หรือบุคคลที่ท่านสนิทสนมที่มีสถานภาพ เช่น อายุ การศึกษาใกล้เคียงกับท่านที่ปัจจุบันยังมีงานทำอยู่มา 2 ท่านเพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ส่งแบบสอบถามไปยังท่านเหล่านั้นในการขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ – นามสกุล	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
1.		
2.		

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงผลการวิจัยเพิ่มเติม

ตาราง ก จำนวนและร้อยละของสาเหตุการว่างงาน

สาเหตุของการว่างงาน	จำนวน	ร้อยละ
ถูกปลดออกจากงาน	22	12.6
ลาออกจากงานเอง	67	38.5
ยังหางานทำไม่ได้	20	11.5
โรงงานถูกปิด	15	8.6
อื่นๆ เช่น หมดสัญญาจ้าง บริษัทลดคนงาน เป็นต้น	48	27.6

จากตาราง ก พบว่า สาเหตุประการแรกของการว่างงานคือ การลาออกจากงานเอง(38.5%) รองลงมาคือ การถูกปลดออกจากงาน(12.6%) การยังหางานทำไม่ได้(11.5%) และโรงงานถูกปิด(8.6%) ตามลำดับ

ตาราง ข จำนวน และร้อยละของกิจกรรมที่ทำในช่วงว่างงาน

กิจกรรมที่ทำในช่วงว่างงาน	จำนวน	ร้อยละ
หางานทำ	80	33.76
ทำงานเล็กๆน้อยๆ	40	16.88
อบรม	38	16.03
อยู่บ้านเฉยๆ	12	5.06
ช่วยงานครอบครัว	42	17.72
อื่นๆ	25	10.55

จากตาราง ข จะพบว่า ในช่วงเวลาว่างงานนั้นกิจกรรมที่คนว่างงานทำมากที่สุดคือ การหางานทำ รองลงมาคือ ช่วยงานครอบครัว การทำงานเล็กๆน้อยๆ อบรม อื่นๆ และอยู่บ้านเฉยๆ ตามลำดับ

ตาราง ค แสดงความถี่และร้อยละความคาดหวังว่าจะขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิต 10 สถานการณ์ในคนว่างงาน

แหล่งสนับสนุนทางสังคม	ความถี่	ร้อยละ
1.บิดามารดา	804	23.62
2.บุตร	13	0.38
3.คู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนที่เราให้ความสำคัญ	539	15.83
4.ญาติ	676	19.86
5.เพื่อน	677	19.89
6.เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน	187	5.49
7.ผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ	58	1.70
8.บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ	73	2.14
9.องค์กรที่ให้คำปรึกษา	66	1.94
10.กลุ่มช่วยเหลือตนเอง	8	0.24
11. ไม่มีใคร (ไม่มีใครที่ขอความช่วยเหลือได้)	38	1.12
12. ไม่มีใคร (ชอบที่จะจัดการคนเดียว)	223	6.55
13.อื่นๆ	42	1.23
รวม	3,404	100.00

จากตาราง ค พบว่า คนว่างงานจำนวน 173 คน รายงานแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิต 10 สถานการณ์รวม 3,404 ครั้ง ซึ่งเฉลี่ยได้ 19.68 ครั้ง/คน โดยแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่กลุ่มคนว่างงานให้ความสำคัญตามลำดับมีดังนี้

1. บิดามารดา
2. เพื่อน
3. ญาติ หรือสมาชิกในครอบครัว
4. คู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนที่เราให้ความสำคัญ
5. ไม่มีใคร (ชอบที่จะจัดการด้วยตนเองตามลำพัง)
6. เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน
7. บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ
8. องค์กรที่ให้บริการคำปรึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน
9. ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจ
10. อื่นๆ
11. ไม่มีใคร (ไม่มีใครที่ขอความช่วยเหลือได้)
12. บุตร

13. กลุ่มช่วยเหลือตนเอง

ตาราง ง แสดงความถี่และร้อยละความคาดหวังว่าจะขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิต 10 สถานการณ์ในคนที่ม้งานทำ

แหล่งสนับสนุนทางสังคม	ความถี่	ร้อยละ
1.บิดา มารดา	771	21.69
2.บุตร	524	0.68
3.คู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนที่เราให้ความสำคัญ	765	21.53
4.ญาติ	625	17.59
5.เพื่อน	689	19.39
6.เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน	274	7.71
7.ผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ	61	1.72
8.บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ	75	2.11
9.องค์กรที่ให้คำปรึกษา	35	0.98
10.กลุ่มช่วยเหลือตนเอง	5	0.14
11.ไม่มีใคร(ไม่มีใครที่ขอความช่วยเหลือได้)	18	0.51
12.ไม่มีใคร(ชอบที่จัดการคนเดียว)	180	5.06
13.อื่นๆ	32	0.90
รวม	3,554	100.00

จากตาราง ง พบว่า คนที่ม้งานทำจำนวน 176 คน รายงานแหล่งสนับสนุนทางสังคมในสถานการณ์วิกฤติของชีวิต 10 สถานการณ์รวม 3,554 ครั้ง ซึ่งเฉลี่ยได้ 20.19 ครั้ง/คน โดยแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่กลุ่มคนม้งานทำให้ความสำคัญตามลำดับมีดังนี้

1. บิดา มารดา
2. คู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนที่เราให้ความสำคัญ
3. เพื่อน
4. ญาติ หรือสมาชิกในครอบครัว
5. เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน
6. ไม่มีใคร (ชอบที่จะจัดการด้วยตนเองตามลำพัง)
7. บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ
8. ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจ
9. องค์กรที่ให้บริการคำปรึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน

10. อื่นๆ
11. บุตร
12. ไม่มีใคร (ไม่มีใครที่ขอความช่วยเหลือได้)
13. กลุ่มช่วยเหลือตนเอง

ตารางที่ จ เปรียบเทียบระยะเวลาการว่างงานกับความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเองของผู้ว่างงาน

ระยะเวลาการว่างงาน	N	X	SD	F	p
ต่ำกว่า 3 เดือน	66	29.9091	4.0066	1.987	.099
มากกว่า 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน	52	29.9038	5.8654		
มากกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 9 เดือน	16	31.8750	2.5000		
มากกว่า 9 เดือน แต่ไม่เกิน 12 เดือน	12	31.0000	2.6285		
มากกว่า 1 ปี	8	26.6250	2.3261		

จากตาราง จ จะพบว่าผู้ว่างงานที่มีระยะเวลาการว่างงานมากกว่า 6 เดือนแต่ไม่เกิน 9 เดือนจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากที่สุด แต่จะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองแตกต่างจากผู้ว่างงานที่มีระยะเวลาการว่างงานกลุ่มอื่นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง ฉ การวิเคราะห์ระยะเวลาการว่างงานกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้ว่างงาน

ระยะเวลาการว่างงาน	N	X	SD	F	p
ต่ำกว่า 3 เดือน	65	127.6769	20.1666	1.213	.308
มากกว่า 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน	55	131.7273	26.8593		
มากกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 9 เดือน	16	137.2500	18.4734		
มากกว่า 9 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี	12	139.4167	8.8878		
มากกว่า 1 ปี	8	124.8750	32.5288		

จากตาราง ฉ จะพบว่าผู้ว่างงานที่มีระยะเวลาการว่างงานมากกว่า 9 เดือนแต่ไม่เกิน 1 ปีจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากที่สุด แต่จะได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างจากผู้ว่างงานที่มีระยะเวลาการว่างงานกลุ่มอื่นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง ข การแจกแจงปัจจัยทางชีวสังคมของคนว่างงานและคนที่มียานทำที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย

ปัจจัยทางชีวสังคม	คนว่างงาน		คนที่มียานทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ				
- 20 – 28 ปี	4	36.36	1	14.29
- 29 – 33 ปี	-	-	1	14.29
- 34 – 40 ปี	7	63.64	5	71.42
2. ระดับการศึกษา				
- ประถมศึกษา	1	9.09	3	42.86
- มัธยมศึกษาหรือปวช.	3	27.27	2	28.57
- อนุปริญญาหรือปวส.	1	9.09	-	-
- ปริญญาตรี	6	54.45	2	28.57
- สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-
3. สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว				
- ดี	-	-	-	-
- ปานกลาง	8	72.73	6	85.71
- ยากจน	3	27.27	1	14.29
4. รายได้				
- ต่ำกว่า 5,000 บาท	2	18.18	1	14.29
- 5,001 – 10,000 บาท	3	27.28	4	57.14
- 10,001 – 20,000 บาท	4	36.36	7	28.57
- มากกว่า 20,000 บาท	2	18.18	-	-

จากตาราง ข พบว่า คนว่างงานที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย ส่วนใหญ่มีอายุ 20 - 28 ปี และ 34 - 40 ปี การศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง และมีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาทต่อเดือน ส่วนในกลุ่มคนที่มียานทำพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 34 - 40 ปี การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง และมีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน

ตาราง ข แสดงของแหล่งสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มคนว่างงานและมีงานทำที่มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง/หม้าย

แหล่งสนับสนุนทางสังคม	คะแนนของแหล่งสนับสนุนทางสังคม	
	คนว่างงาน	คนมีงานทำ
1.บิดา มารดา	38	20
2.บุตร	3	3
3.คู่สมรส เพื่อนสนิท หรือคนที่เราให้ความสำคัญ	13	15
4.ญาติ	32	33
5.เพื่อน	56	36
6.เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน	11	18
7.ผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ	7	4
8.บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ	3	8
9.องค์กรที่ให้คำปรึกษา	4	3
10.กลุ่มช่วยเหลือตนเอง	1	-
11.ไม่มีใคร(ไม่มีใครที่ขอความช่วยเหลือได้)	4	1
12.ไม่มีใคร(ชอบที่จัดการคนเดียว)	18	7
13.อื่นๆ	2	1

จากตาราง ข พบว่าในกลุ่มคนว่างงานที่มีสถานภาพหย่าร้าง/หม้ายจะมีคะแนนของแหล่งสนับสนุนทางสังคมมากกว่ากลุ่มคนที่มีการมีงานทำในแหล่งสนับสนุนทางสังคมจากบิดามารดา เพื่อน ผู้ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจ องค์กรที่ให้คำปรึกษา และกลุ่มช่วยเหลือตนเอง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาว รวีพรรณ เลชะวิวัฒน์
วันเดือนปีเกิด	6 มิถุนายน 2514
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	7/319 หมู่ที่ 6 แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พยาบาลประจำการระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ด็กสิริกิติ์ ชั้น 6 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่
พ.ศ. 2536	พย.บ. (พยาบาลศาสตรบัณฑิต) เกียรตินิยมอันดับสอง จากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
พ.ศ. 2542	บธ.บ. (บริหารธุรกิจบัณฑิต เอกการจัดการทั่วไป) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช